صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

مباحثات

بروز بدھ مورخہ 2 جولائی 1997

(بمطابق 26 صفر 1418 ہجری)

جلد 6 شمارہ 4

سرکاری رپورٹ

مندرجات صفحہ

1۔ تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ 1

2 ۔ نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات 3

3۔ مسئلہ استحقاق 6

4۔ قاعدے کا معطل کیا جانا 1

5۔ مسودہ قانون 3

6۔ تحاریک التوا 4

7 ۔ توجہ دلاؤ نوٹس 6

8۔ پولیس پبلک سکول کی خستہ حالی 7

9 ۔ قرار دادیں 8

صوبائی اسمبلی شمال مغربی سرحدی صوبہ

اسمبلی کا اجلاس، اسمبلی چیمبر پشاور میں بروز بدھ مورخہ 2 جولائی 1997 بمطابق 26 صفر 1418ھ صبح دس بجکر آٹھ منٹ پر منعقد ہوا۔

جناب سپیکر، ہدایت اللہ چمکنی مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔

تلاوت کلام پاک اور اس کا ترجمہ

اَعوذ بِاللّٰہِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجیم ہ بسم اللّٰہِ الرَّحمٰنِ الرحیم ہ

اَلَمْ تَرَ اِلَی الَّذِیْنَ تَوَلَّوْا قَوْماً غَضِبَ اللّٰہُ عَلَیْھِمْ مَا ھُمْ مِّنْکُمْ وَ لَا مِنْھُمْ وَ یَحْلِفُوْنَ عَلَی الْکَذِبِ وَھُمْ یَعْلَمُوْنَ۔ اَعَدَّ اللّٰہُ لَھُمْ عَذَاباً شَدِیْدًا اِنَّھُمْ سَآءَ مَا کَانُوْ یَعْمَلُوْنَ۔ اِتَّخَذُوْآ اَیْمَانَھُمْ جُنَّۃً فَصَدُّوْا عَنْ سَبِیْلِ اللّٰہِ فَلَھُمْ عَذَابٌ مُّھِیْنٌ۔ لَنْ تُغْنِیَ عَنْھُمْ اَمْوَالُھُمْ وَلَاَ اَوْلَادُھُمْ مِّنَ اللّٰہِ شَیْئًا۔ اُولٰٓئِکَ اَصْحٰبُ النَّارِ۔ ھُمْ فِیْھَا خٰلِدُوْنَ۔ یَوْمَ یَبْعَثُھُمُ اللّٰہُ جَمِیْعاً فَیَحْلِفُوْنَ لَہٗ کَمَا یَحْلِفُوْنَ لَکُمْ وَ یَحْسَبُوْنَ اَنَّھُمْ عَلٰی شَیْءٍ اَلَآ اِنَّھُمْ ھُمُ الْکٰذِبُوْنَ۔ (سورۃ المجادلۃ آیت 14-17)

(ترجمہ) کیا تم نے نہیں دیکھا ان لوگوں کو جنہوں نے دوست بنایا ہے ایسے گروہ کو جو اللہ کا مغضوب ہے۔ وہ نہ تمہارے ہیں اور نہ ان کے ہیں اور وہ جان بوجھ کر جھوٹی بات پر قسمیں کھاتے ہیں۔ اللہ نے ان کیلئے سخت عذاب مہیا کر رکھا ہے۔ بڑے ہی برے کرتوت ہیں جو وہ کر رہے ہیں۔ انہوں اپنی قسموں کو ڈھال بنا رکھا ہے جس کی آڑ میں وہ لوگوں کو اللہ کی راہ سے روکتے ہیں۔ اس پر ان کیلئے ذلت کا عذاب ہے۔ اللہ سے بچانے کیلئے نہ ان کے مال کام آئیں گے، نہ ان کی اولاد اور وہ دوزخ میں رہیں گے۔ اسی میں وہ ہمیشہ رہیں گے۔ جس روز اللہ ان سب کو اٹھائے گا، وہ اس کے سامنے بھی اسی طرح قسمیں کھائیں گے جس طرح تمہارے سامنے کھاتے ہیں اور اپنے نزدیک یہ سمجھیں گے کہ ہم کسی اچھے حال میں ہیں۔ خوب جان لو کہ وہ پرلے درجے کے جھوٹے ہیں۔

جناب سپیکر، معزّز اراکین اسمبلی! تاسو ته به کاردونه ملاؤشوی وی نن د شپے د ډنر د پاره خو زه Personally هم تاسو ته زبانی Request کوم چه تاسو به دے دعوت کښ شمولیت اوکړئ او مونږ ته به اعزاز راکړئ۔ یوه خبره بله ده چه نن به ټهیک په پینځه منټه د پاسه په پولس بجے باندے به Questions' hour مونږ ختم کړو نو بیا به Straight خو دے لان ته فوټو د پاره، چه کوم Traditions دی۔ یو شے زه ستاسو په نوټس کښ راوستل غواړم چه د خپل طرف نه مونږ کافی کوشش کړے دے خو Strictly according to the rule د Adjustment کوشش مو کړے دے بلکه ما هغه فوټو گرافر هم راغوښتلے وو، نو هغه Maximum Range چه کوم وو د فوټوگرافئ، هغے باندے مونږ Discussion اوکړو۔ نو 17 Seats مونږ اولگول، دے کښ هیڅ چا ته مونږ په دے نظر نه دی کتلی، بعضے چه کوم په پروټوکول کښ څنگه طریقه باندے هغه خلق راتلل غواړی According to Parliamentry Traditions and Protocol په هغه طریقه باندے مونږ چټونه لگولی دی۔ نو یو خواست به مے تاسو ته دا وی چه بعضے بعضے زمونږه ورونږه گپ نه، زه دا نه وایم چه گنی هغے کښ څه بد نیتی وی خو د ټوقو نه کرسئ نه چټ لرے کړی او هغه بل خائے کښ اولگوی یا څه، نو یو خو به Strict کار دا کوئ چه تاسو چه د چا چا په سیټونو باندے خپل چټونه لگیدلے وی، هغه به کښینی، ټول Sitting نه شی کیدے ولے چه هغه فوټو بیا راتلے نه شی۔ ما تاسو ته مخکښ عرض اوکړو، شا ته چه اودریږئ نو دے کښ هیڅ فرق نشته، هر یو ممبر مونږ ته بالکل ډیر گران دے، زه بار بار دا خبره کوم خو د هر یو شی یو خپل Tradition، یو خپل روایت وی۔ شا ته چه اودریږئ نو

زه به Personal request ټولو ممبرانو صاحبانو ته اوکړم چه کوشش دا اوکړئ چه کوم پخپله تاسو ګورئ چه سینیئر ممبران وی نو هغوی له ړ پخپله تاسو Protocol ورکړئ او چه تاسو د سینیارټی په مطابق د هغوی عزت اوکړئ نو دا به ډیره ښه وی۔ ډیره ډیره مننه۔

نشانزدہ سوالات اور ان کے جوابات

Mr. Speaker: Mr. Malik Jehanzeb Khan, MPA, to please ask his Question No. 3.

* 3 _ ملک جہانزیب: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ —

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ملنگا ایک بڑا گاؤں ہے،

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ گاؤں میں تاحال کوئی واٹر سپلائی سکیم نہیں ہے،

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا کیا حکومت مذکورہ گاؤں کیلئے واٹر سپلائی سکیم منظور کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) گاؤں ملنگا (ضلع دیر) تقریباً پچیس سو نفوس پر مشتمل ہے۔

(ب) مذکورہ گاؤں کے لوگ اس وقت مقامی خوڑ اور چشموں سے پینے کا پانی استعمال کر رہے ہیں۔

(ج) حکومت کی پالیسی کے مطابق پانی کے فراہمی کے منصوبوں پر مرحلہ وار عمل جاری ہے۔ مذکورہ گاؤں کیلئے واٹر سپلائی کا منصوبہ مالی وسائل اور ترجیحی معیار کو مدنظر رکھتے ہوئے آئندہ مالی سالوں میں شامل کرنے کی کوشش کی جائے گی۔

جناب سپیکر: جی، نو ستاسو په دے کښې څه ضمنی سوال دے، جی دا یو

اعتراض مو دے چه دوئ هغه تعداد کم ښودلے دے که څه بل سوال دے ستاسو؟

<u>ملک جہانزیب</u>، یو خو جی دوئ تعداد کم ښودلے دے او بل جی دا په (ب) جز کښې چه ئے کوم جواب ورکړے دے نو دوئ دا منلے ده چه دغلته واقعی چه د اوبو سکیم نشته او د لرے لرے خوړونو نه خلق اوبه راوړی۔ نو زما دا خیال دے جی چه دا علاقه ډیره Ignore شوے ده او دا سکیم ضروری دے چه دا سکیم مونږ له اوکړی۔

<u>Mr. Speaker:</u> Honourable Minister for Public Health Engineering.

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی</u>، جناب سپیکر صاحب! څنګه چه زمونږه ورور اوفرمائیل دا خو به د 1984 مردم شمارئ په حساب سره هغوئ ورکړے وی او Population increase به خواه مخواه شوے وی خو هغه Sensus نه دی شوی نو هغوئ به دا په هغه زوړ Sensus باندے ورکړے وی او مونږ خو دا منو چه هلته د اوبو ډیر تکلیف دے خلقو ته او خلق د ډیر لرے لرے نه اوبه راوړی۔ خو دے کښې زما دا هم Request دے چه مونږ سره Financial constraints دی چه کله فنډ ملاؤ شی، د حکومت پالیسی هم دا ده چه د څکلو اوبه زیات نه زیات خلقو ته اورسی او زه په دے دعوے سره وایم، تر اوسه پورے کومه چه مونږ ته اطلاع ده، بهتر فیصد خلقو ته اوبه ملاؤ شوی دی او مونږ Next Five Years' Plan کښې دا تهیه کړے ده چه زمونږ ټولے صوبے ته د اوبه ملاؤ شی او چه کله د دوئ هغه وی نو انشاء الله مونږ به کوشش کوو چه هغے خلقو ته اوبه اورسیږی۔

<u>جناب سید احمد خان</u>، ایک ضمنی سوال ہے، سر۔ سر، پچھلے بجٹ میں آبپاشی میں کچھ ایسی سکیمز رکھی گئی تھیں جن کیلئے پیسے نہیں تھے۔ خالی وہ سکیمز -------

جناب سپیکر: دیکھیں جناب، ضمنی سوال آپ صرف اس سوال کے بارے میں کریں۔

جناب سید احمد خان: تو آبپاشی کے بارے میں ہی کہہ رہا ہوں نا جی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: لیکن وہ آپ سے کہہ رہے ہیں کہ آپ اسی سوال کے حوالے سے ضمنی کریں۔

Mr. Speaker: Malik Jehanzeb Khan, MPA, to please ask his Question No. 4.

*4 _ ملک جہانزیب: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ___

(ا) آیا یہ درست ہے کہ گرڑئی ایک بہت بڑا گاؤں ہے،

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ موجودہ جدید دور میں بھی مذکورہ گاؤں کے لوگ پینے کے پانی کیلئے ترس رہے ہیں؛

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو آیا حکومت مذکورہ گاؤں کیلئے آبنوشی کی سکیم منظور کرنے کاارادہ رکھتی ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) گاؤں گرڑئی (ضلع دیر) تقریباً پندرہ سو نفوس پر مشتمل ہے۔

(ب) مذکورہ گاؤں کے لوگ اس وقت مقامی چشموں سے پینے کا پانی استعمال کر رہے ہیں۔

(ج) حکومت کی پالیسی کے مطابق پانی کی فراہمی کے منصوبوں پر مرحلہ وار عمل جاری ہے ۔ مذکورہ گاؤں کیلئے واٹر سپلائی منصوبہ مالی وسائل اور ترجیحی معیار کو مدنظر رکھتے ہوئے آئندہ مالی سالوں میں شامل کرنے کی کوشش کی جائے گی۔

ملک جہانزیب: جناب سپیکر صاحب! دا ھم د واټر سپلائی د یو سکیم متعلق زما

سوال دے۔جناب سپیکر صاحب، چونکه دا گاؤں گرړئی چه کومه دے، نو زما دغه مخکښې سوال چه ما کوم کلے یاد کړے وو نو د هغے نه د دے آبادی زیاته ده، زه حیران دا یم چه د هغے نی پچیس سو نفوس لیکلی دی او د دے نے پندره سو نفوس لیکلی دی نو اول خو دا Figures چه دوئ کوم لیکلی دی، دا ټهیک نه دی او د دے د اصلاح اوکړے شی او صحیح Figures د مونږ ته اوښائی ځکه چه دا علاقه د هغے نه زیاته ده۔

جناب سپیکر: زما خیال دے د نوی Census هم څه پروګرام شته، کیږی به، دا خو په زور باندے به وی کنه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: دا جی اصل کښې داسے دی چه هر یو ایم پی اے ته یو سکیم به ملاویږی او دوئ به مونږ ته حکم اوکړی نو دے کلی ته به پهلا واټر سپلائی سکیم ورکوو جی۔

جناب سپیکر: ټهیک شوه جی؟ Satisfied شوئ تاسو؟ وزیر صاحب وائی چه وی مونږ ته هغه واټر سپلائی سکیمونه راشی نو مونږ به دوئ ته ورکړو۔ د دوئ په چانس باندے به وی چه کوم ځائے دوئ غواړی هلته به ورله ورکړو۔

ملک جهانزیب: نو جی زه دا Request کوم چه مخکښې خو مونږه Ignore شوی یو او د دے وزیر صاحب نه خو زمونږه توقع شته خو مونږ وایو چه مونږ ته لږه زیاته ترجیح راکړی۔ زما په علاقه کښې جناب ډیر زیات ضرورت دے د آبنوشی د سکیم۔

جناب سپیکر: هم دغه خبره دوئ هم اوکړه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: زه دوئ ته دا عرض کوم چه انشاء الله مونږ سره څنګه دا

فنانس زیاتیږی او دا زاړه سکیمونه ختمیږی نو زیات نه زیات کومے غرنیزے علاقے دی او د کومو علاقوته چه د اوبو ډیر تکلیف دے، د حکومت کوشش دا دے چه هغه علاقو ته زیاته توجه ورکړی۔ شکریه۔

Mr. Speaker: Mr. Hamayun Saifullah Khan, MPA, to please ask his Question No. 17. Mr. Hamayun Saifullah Khanm, please. Lapsed. Mr. Hamayun Saifullah Khan, to please ask his Question No. 18. It too lapses owing to his absence. Mr. Malik Jehanzeb Khan, to please ask his Question No. 42.

* 42 _ ملک جہانزیب: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ ضلع دیر موضع نہاگدرہ سیرئی کیلئے اے ڈی پی میں ایک پبلک ہیلتھ سکیم منظور ہوئی تھی؛

(ب) آیا یہ بھی درست ہے کہ مذکورہ سکیم کیلئے پائپ مذکورہ گاؤں پہنچایا گیا تھا؛

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات اثبات میں ہوں تو مذکورہ سکیم تاحال مکمل کیوں نہیں ہوئی، تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) جی ہاں، گاؤں سیڑئی علاقہ نہاگدرہ ضلع دیر میں واقع ہے، اس کیلئے واٹر سپلائی سکیم برائے آبنوشی اے ڈی پی سال 90-1989 میں منظور ہوئی تھی۔

(ب) جی ہاں، مذکورہ گاؤں کیلئے مالی وسائل کے مطابق کچھ پائپ خرید کر پہنچائے گئے تھے۔

(ج) واٹر سپلائی سکیم سیڑئی خوڑ کے پانی پر بنائی گئی تھی۔ خوڑ کی دوسری طرف وودو بانڈہ

کرپاٹ اور کاندارو موضعات واقع ہیں جو اس خوڑ کا پانی آبپاشی کیلئے استعمال کرتے ہیں۔ مقامی باشندے پانی کم ہونے کے خطرے کے پیش نظر خوڑ سے آبنوشی کی سکیم بنانے کی اجازت نہیں دیتے۔ یہ تنازعہ رکن صوبائی اسمبلی اور سول انتظامیہ کی مداخلت کے باوجود ابھی تک تصفیہ طلب ہے۔ جونہی پانی کا تنازعہ حل ہوا، سکیم مکمل کرکے پانی کی ترسیل شروع کر دی جائے گی۔

ملک جہانزیب: جناب عالی! د دے سوال د جز (ا) د جواب په رنړه کښې زه دا عرض کوم چه 1989-90 کښې دا سکیم منظور شوے وو، تر اوسه پورے په دے باندے هیڅ څه کار نه دے شوے۔ دوئ دا هم وئیلی دی جی چه هلته مونږ پائپ رسولے دے موقعے ته او پائپ اغستلے شوے دے۔ په جز (ج) کښې چه دوئ څه وئیلی دی جناب عالی، نو دا کوم یو خوړ چه دوئ یادوی جی نو هغه دومره خوړ دے چه هغه په یو پائپ اوبو بوتلو باندے کمیږی نه جی۔ زه خو اول دا خبره کوم چه دا بالکل غلطه ده او نه په دے کښې د صوبائی اسمبلئ ممبر او نه چا څه مداخلت کړے دے او دا د 1989-90 سکیم دے او اوسه پورے، جی پائپونه تلی دی او پائپونه هم نشته، غائب دی، نو مهربانی د اوکړے شی او د دے سکیم اصلاح د اوکړے شی او دا سکیم د مکمل شی او خلقو ته ډیر زیات تکلیف دے۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دوئ دا خبره چه څنګه کوی، بالکل ٹھیک خبره ده خو دا ده چه دا سکیم د 1989-90 سکیم دے، د دے باره کښې ډیپارٹمنټ دا وائی چه په دے مونږ کار هم شروع کړے وو خو بدقسمتی دا وه چه هلته دعلاقے خلقو هغه پائپ نه پریښودو او هغوی وئیل چه دا اوبه زمونږ د کلی نه بل کلی ته لاړے نه شی۔ په دے لړ کښې شاه هارون زمونږ ایم

پی اے صاحب وو، هغوی پکښ کوشش کړے وو۔ زه دوئ ته دا خواست کوم چه هلته دوئ ورسره خبره اوکړی نو مونږ کار اوس پرے شروع کولے شو، د کار د پاره پیسے هم شته۔ چه کوم دا پائپونه دی هغه هم په موقع موجود دی، شته او که دوئ هغه خلقو سره راضی نامه کولے شی نو مونږ ته هیڅ اعتراض نشته، مونږ سبا به پرے کار شروع کړو۔

جناب سپیکر: ښه شے خو به دا وی جهانزیب خان، چه تاسو د دوئ د دیپارټمنټ د هغه کسانو سره ملاؤ شئ چه هغه د کومو کسانو Objection دے، هغه کسان ورته راولئ او دغه اوکړئ نو زما خیال دے بیا خو د دے نه Categoric بل Assuarance کیدے نه شی چه هغوی وائی چه پیسے هم پرتے دی، سکیم هم شته او کول ئے غواړو خو ------

ملک جهانزیب: بس انشاء الله زه به د دے په باره کښ خپل کوشش اوکړم او هغه خلق به راولم خو که او نه شی نو دوئ د دے سکیم له څه بله طریقه اوکړی۔

Mr. Speaker: Janab Najmuddin Khan, MPA, to please ask his Question No. 46.

*46 ۔ جناب نجم الدین: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ:

(ا) آیا یہ درست ہے کہ دوبندو، ضلع دیر بالا کی واٹر سپلائی سکیم مکمل ہو چکی ہے۔

(ب) مذکورہ سکیم پر کل کتنی لاگت آئی ہے۔

(ج) آیا مذکورہ سکیم اب زیر استعمال ہے، تفصیل فراہم کی جائے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) جی ہاں، گریوٹی واٹر سپلائی دوبندو علاقہ

دوبندو میں واقع ہے اور پانچ دیہات (دوبندو، سگار، لوڑے گلیئے (سپو کلے) نوے کلے اور ھمداین کلے) پر مشتمل ہے۔ یہ سکیم سال 1993 میں مکمل ہوئی تھی۔

(ب) مذکورہ سکیم پر چھبیس لاکھ، ستر ہزار روپے خرچ ہوئے تھے۔

(ج) محکمہ ہذا نے PC-I کے مطابق پانچ لائن مینوں کی پوسٹوں کی منظوری کیلئے PC-IV کومت کو منظوری کیلئے بھیجا مگر صرف ایک پوسٹ منظور ہوئی جس کے مطابق ایک لائن ن جو نوے کلے کا باشندہ ہے، بھرتی کیا گیا اور مذکورہ بالا سکیم کا یہ سیکشن ٹھیک کام کر ہا ہے جبکہ باقی چار گاؤں کے لوگ الگ الگ لائن مین کا مطالبہ کرتے ہیں اور موجودہ لائن ن کو اپنے گاؤں کی سکیم پر کام نہیں کرنے دیتے۔

اب نجم الدین: جناب سپیکر! زما ضمنی سوال دا دے چه په دے کښی جی ھبیس لاکھ، ستر ھزار روپئ په دوه، درے کلو باندے خرچ شوے دی نو د ن مینانو ضرورت دے، آیا منسٹر صاحب دے جدا جدا کلو له د لاتن مین وبست کولے شی جی؟

ب سپیکر: جی۔

ر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دا ما ته چه کوم جواب دوئ ڑے دے چه ھلته کار مکمل دے، کار پرے روان دے خو بدقسمتی دا ده چه ه د درے کلو خلق چه دی، ھغوی وائی چه زمونږ درے کلاس فور تاسو نلئ خو SNE چه ده نو ھغه پراونشل حکومت صرف یو کس Sanction ے دے۔ دے کښی څه داسے کار نه وی، یو ھغه وال بندول وی او یو وھل وی، دا یو کس هم کولے شی۔ د ھغے باوجود زه به نجم الدین ب سره کښینم او څه کیدے شی، انشاء الله کوشش به کوو چه اوکړو۔

ب نجم الدین: جناب سپیکر صاحب! دے کښی زما عرض دا دے چه که

فرض کړه که زه د دوئ په مینځ کښ راضی نامه اوکړمه نو که دے کښ څه د Repair د پاره M & R دپیسو ضرورت وی، خکه چه ډیر کلونه ئے شوی دی نو منسټر صاحب به په هغے کښ راسره څه اومنی جی؟

وزیر آبپاشی و آبنوشی، ما چه څنګه مخکښ عرض اوکړو چه زمونږه د حکومت کوشش دا دے چه دا Drinking water چه دے، دا یو Necessity ده او دا Necessity داسے ده چه دا خو د هر یو شی نه زیات ضروری نن صبا اوبه دی، مونږ یوشتیمے صدئ ته روان یو او مونږ خلقو ته اوبه هم نه شو ورکولے، دا ورله تسلی ورکوم چه څومره M & R پرے لګی، خرچه به کیږی انشاء الله تعالیٰ مونږ به دده په صلاح او په مشوره باندے دا خرچ کوو۔

Mr. Speaker: Mr. Najm-ud-Din Khan, MPA, to please ask his Question No. 71.

*71 _ جناب نجم الدین: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) آبنوشی سکیم کنڈو جانس، ضلع دیر بالا جو کہ 1988 میں منظور ہوئی تھی۔ کیا مکمل ہو چکی ہے:

(ب) آیا مذکورہ سکیم اب موجود ہے:

(ج) اگر (ا) و (ب) کے جوابات نفی میں ہوں تو بتایا جائے کہ محکمہ پبلک ہیلتھ نے اس سلسلے میں کیا محکمانہ کارروائی کی ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) جی ہاں، کنڈو اور جانس گاؤں واٹر سپلائی سکیم موضع نارگوں کے حصے ہیں اور یہ سکیم سال 1993 میں مکمل ہوئی ہے۔

ب) جی ہاں، سکیم موجود ہے۔ گاؤں جانس اور نارکوں کے لوگوں کو پانی مل رہا ہے جبکہ
لنڈو گاؤں کا کچھ حصہ عارضی طور پر پانی سے محروم ہے۔

ج) کنڈو گاؤں کے متاثرہ حصے میں مرمت کا کام ہو رہا ہے اور تقریباً دو ہفتے میں پانی کی
ائی شروع ہو جائے گی۔

نجم الدین: د دے سوال په جواب کښې ئے هم جی دا لیکلی دی چه بعضے
ے د دے متاثره شوی دی نو په دے سلسله کښې هم زه منسټر صاحب ته به
ایم چه که فرض کړه د M&R ضرورت وی پکښې یا څه د مرمت ضرورت
پکښې نو په هغے باندے د راسره خبره اوکړی سر۔

آبپاشی و آبنوشی: زه نجم الدین صاحب ته دا تسلی ورکوم، پکار خو دا
به تر اوسه پورے دا تیار شوے وے، ولے چه دا Question چه کوم
راغلے وو، دا دوه هفتے خو تیرے هم دی او که په دے به چه د څومره
ضرورت پیښیږی نو انشاء الله ډیپارټمنټ به خرچ کوی او دا چه کوم
On giong scl دی، د هغے به هم کوشش کوؤ چه پوره کړو - M&R
ق دے چه دا خواه مخواه اوکړے شی۔

Mr. Speaker: Mr. Najm-ud-Din Khan, MPA, to please as
Question No. 72.

جناب نجم الدین: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے

پلائی سکیم پاتراک (کوہستان) کب مکمل ہوئی۔
پر کل کتنی لاگت آئی ہے۔

(ج) کیا پاتراک تک پانی کی سپلائی جاری ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) واٹر سپلائی سکیم پاتراک سال 1979 میں مکمل ہوئی۔

(ب) مذکورہ سکیم پر کل دو لاکھ، ستاسی ہزار روپے خرچ ہوئے ہیں۔

(ج) جی ہاں، گاؤں پاتراک تک پانی کی سپلائی جاری ہے۔

جناب نجم الدین: په دے کښې جناب، ټهیک ده چه دوئ د اوبو کار سټارټ کړے وو هلته په پاتراک کلی کښې لیکن بیا د ګوالدئ په روډ کښې سی اینډ ډبلیو والا په هغه پائپونو باندے بلډوزرے ورواچولے دی او هغه پائپونه ئے ټول مات کړی دی نو جی اوس هغه کلی ته اوبه نه ځی۔ نو زما منسټر صاحب ته دا درخواست دے که د سی اینډ ډبلیو نه پیسے اخلی او که پخپل طریقه کار باندے کیږی خو جی چه د دغه پائپونو لائن بند دے چه دا بیرته سټارټ کړے شی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! د دوئ دا خبره بالکل درست ده چه ډیره لویه آبادی په دے پرته ده او پکار ده چه اوبه ورته اورسیږی۔ بد قسمتی دا وه چه سی اینډ ډبلیو والو چه دا کار شروع کولو نو مونږ د سی اینډ ډبلیو ته استولے وو خو هغوی تر اوسه Rupees 391700 Estimates پورے مونږ ته پیسے نه دی راکړے او دا دے کښې 5900 meter pipe لګی نو زه به دا کوشش کوم، په دے کښې پخه وعده په دے نه شم کولے چه ډیرے پیسے دی خو کوشش به کوم چه انشاء الله تعالیٰ زیات نه زیات کار اوشی او زما یقین دے چه ټول به ورله اوکړو جی۔

Mr . Speaker: Mr . Najm-ud-Din Khan , MPA , to please ask his

Question No. 73.

* 73 _ جناب نجم الدین، کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) واٹر سپلائی سکیم شعور (شرینگل) کب مکمل ہوئی ہے،

(ب) اس سکیم پر کل کتنی لاگت آئی ہے،

(ج) کیا متعلقہ دیہات کو پانی فراہم کیا جارہا ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) واٹر سپلائی سکیم شعور سال 1988 میں مکمل ہوئی ہے۔

(ب) مذکورہ سکیم پر کل چودہ لاکھ، چوہتر ہزار روپے خرچ ہوئے ہیں۔

(ج) جی ہاں، متعلقہ دیہات کو پانی فراہم کیا جارہا ہے۔

جناب نجم الدین: بس جی د دے جواب نه زه مطمئن یم او د منسټر صاحب ډیر مشکور یم جی۔

Mr. Speaker: Mr. Najm-ud-Din Khan, MPA, to please ask his Question No. 74.

* 74 _ جناب نجم الدین، کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) واٹر سپلائی سکیم نارکن کی تکمیل کب ہوئی،

(ب) اس پر کل کتنی لاگت آئی ہے،

(ج) کیا نارکن تک پانی کی سپلائی جاری ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) واٹر سپلائی سکیم نارکن سال 1993 میں مکمل ہوئی۔

(ب) مذکورہ سکیم پر کل اُنیس لاکھ، انتیس ہزار، پانچ سو روپے خرچ ہوئے ہیں۔

(ج) جی ہاں، گاؤں نارکن تک پانی کی سپلائی جاری ہے۔

جناب نجم الدین: د دے سوال د جواب نه هم زه مطمئن یم خو چه کومو خایونو کښې د M&R کار وی، زمونږه جی هغه غرئیزه علاقه ده، اکثر سیلابونه را اوځی نو دا مے درخواست دے منسټر صاحب ته چه کومو خایونو کښې چه M&R کښې څه کارونه وی، نو سپشل دے جی زمونږ سره په دے کښې مهربانی اوکړی چه هغه دے سیکریټری صاحب ته هم اووائی او منظور دے کړی راله۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! زه به نجم الدین صاحب ته دا خواست اوکړم چه دا د دوئ نه وائی چه مونږ درخواست کوؤ، دوئ د حکم کوی، انشاء الله مونږ به ئے تعمیل کوؤ۔

جناب نجم الدین: شکریه جی۔

Mr . Speaker: Mr . Mian Wali-ur-Rehman , MPA , to ask his Question No. 119.

* 119 _ میاں ولی الرحمان: کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) سال 1993 سے 1996 تک مانسہرہ میں پبلک ہیلتھ ڈویژن میں کل کتنی سکیموں کی منظوری ہوئی ہے؛

ب) مذکورہ سکیموں کے نام، سال، تخمینہ لاگت اور موجودہ کیفیت کی مکمل تفصیل فراہم
لی جائے؟

ناب بشیر احمد بلور (وزیر آبپاشی و آبنوشی): (ا) سال 1993 سے 1996 تک مانسہرہ میں
بلک ہیلتھ انجینئرنگ کی کل اڑتالیس سکیمیں منظور ہوئی ہیں۔

ب) مذکورہ سکیموں کے نام، سال، تخمینہ لاگت اور موجودہ کیفیت کی تفصیل اسمبلی
بریری میں ملاحظہ کی جا سکتی ہے۔

اب سپیکر: جی نو ستاسو اوس سپلیمنٹری کونسچن څه دے؟ په دے باندے
و څه وایئ، هغوی خو تفصیل تاسو له درکړے دے۔

ل ولی الرحمان: یہ جواب میں لکھتے ہیں کہ 1993 سے 1996 تک مانسہرہ میں پبلک ہیلتھ
اڑتالیس سکیمیں منظور ہوئی ہیں اور مذکورہ سکیموں کے نام، سال، تخمینہ لاگت اور
ردہ کیفیت کی تفصیل --------

ب سپیکر: ما عرض دا کولو جی چه اب آپ کا سپلیمنٹری کوئسچن کیا ہے؟ آپ کیا
تے ہیں جی؟

ب عاشق رضا سواتی: جناب سپیکر صاحب! که اجازت وی نو زه به د میاں
حب سره لږ مدد اوکړم۔

ب سپیکر: نه جی، هغوی به پخپله تپوس کوی، تاسو که څه سپلیمنټری
سچن کوئ نو بیا تاسو سوال اوکړئ جی۔ د دوئ چه خپل څه سوال وی،
داوکړی۔ آپ کیا چاہتے ہیں جی؟ منسٹر صاحب سے آپ کیا چاہتے ہیں؟

ولی الرحمان: کیا وزیر آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ (ا) آیا یہ درست ہے
ڑبی کلیش کھوے، ڈبریاں، گھنول اور کنڈ ملی کوٹ کی آبنوشی سکیموں کے بارے میں
فیصلہ کے تحت عملدر آمد ہوا ہے --------

جناب سپیکر: یہ نہیں جی، آپ دوسرا سوال چھوڑیں۔ (قہقہے) یہ جو آپ کو جواب دیا گیا ہے سوال نمبر 119 کا ---------

میاں ولی الرحمان: اس سے میں مطمئن نہیں ہوں۔

جناب سپیکر: آپ جواب سے مطمئن نہیں ہیں؟

میاں ولی الرحمان: بات یہ ہے کہ ملی کوٹ کی جو سکیمیں ہیں، ان کے بارے میں انہوں نے یہ لکھا ہے جناب، کہ وہاں پانی نہیں ہے۔ پانی بالکل موجود ہے، ہائیکورٹ کا فیصلہ بھی ہے۔ پانی بالکل موجود ہے۔

جناب سپیکر: جناب منسٹر صاحب!

وزیر آبپاشی و آبنوشی: دا د بل سوال د جواب متعلق هغوی خبره کوی۔ د دوئ چه کوم سوال دے، هغه دا دے چه مونږ ته دا اوښایئ چه دا کوم کوم سکیمونه دی؟ مونږ ورته اوښودل چه هغه دا دی۔ دے کښې څه Question د اوکړی چه په کوم سکیم باندے دوئ مطمئین نه دی یا کوم خائے غلط دے؟ دا خو دوئ بل Question ته لاړل۔ هغه هائیکورټ والا کیس هغه بل سوال دے، هغه ما سره شته، د هغے جواب به ورله ورکړم خو د دے چه دے، دے کښې دا هدو نشته، دوئ دا غوښتی دی چه دے کښې څومره سکیمونه دی، څومره پیسے پرے خرچ شوی دی وغیره۔

جناب سپیکر: ولی الرحمان خان! منسٹر صاحب نے یہ جواب دیا ہے کہ اڑتالیس سکیمیں منظور ہوئی ہیں، سوال نمبر 119 کے بارے میں ہے، تو اس جواب سے آپ کی تسلی ہوگئی ہے؟ انہوں نے آپ کو تفصیل دی ہے ان سکیموں کی۔

میاں ولی الرحمان: ٹھیک ہے جی وہ -------

جناب سپیکر: وہ ہوگیا ہے۔ اب یہ دوسرا سوال جو ہے ناں جی، اب وہ دوبارہ آپ کریں

گے تو پھر اس کا جواب وہ دیں گے جی-

جناب عاشق رضا سواتی: سپیکر صاحب! دے باره کښې ضمنی سوال دے که اجازت وی جی؟ میاں صاحب چه کوم دا سوال جمع کړے دے، دا د ضلع مانسهره د آبنوشئ سکیمونو په باره کښې دے جی، نو په دغه سلسله کښې زه دا عرض کوم چه د میاں صاحب او زما حلقه تقریباً یو بل سره جخته ده او لوکل گورنمنټ او د ډسټرکټ کونسل هلته چه کومه عمله ده جی، هغوی نه چه مونږ څه وختے دا تفصیلات اوغوښتل چه 1995-96 and 1996-97 کښې چه کوم سکیمونه شوی وو، مونږ له د هغے تاسو تفصیل راکړئ، نو هغوی پکښې سستی اوکړه جی او مونږ ته ئے هیڅ قسم تفصیل را نه کړه نو دا سوال چه دوئ دلته جمع کړے دے نو د ضلع په باره کښې دے، نو زه وزیر صاحب ته دا وایم چه هلته په پی ایف 44 کښې زما حلقه چه کومه ده، په هغے کښې تقریباً دولس، دیارلس داسے سکیمونه دی چه په کاغذ کښې خو موجود دی په موقع کښې هیڅ هم نشته دے، نو زه به وزیر صاحب ته ستاسو په وساطت دا عرض اوکړم جی چه د دے هم څه لږه ډیره انکوائری اوشی او هلته د لوکل گورنمنټ او ډسټرکټ کونسل چه کومه عمله ده، هغوی ته د اووائی چه مونږ ته تفصیلات راکړی جی- مهربانی-

وزیر آبپاشی و آبنوشی: سپیکر صاحب! دا چه څنګه دوئ اوفرمائیل، دا خو د لوکل گورنمنټ خبره ده، نو دا خو زما Portfolio نه ده، زما د Portfolio Public Health Engineering ده او د لوکل گورنمنټ منسټر صاحب ناست دے خو د دے باوجود به زه لوکل گورنمنټ والا ته اووایم چه دوئ سره ملاق شی او پوره Detail د دوئ ته اوښائی-

جناب عاشق رضا سواتی. ما هم د دغے د پاره سوال کړے دے چه ضمنی سوال وو خو طوفان صاحب دے وخت موجود نه دے جی نو ما د دے د پاره اووئیل چه ستاسو په وساطت سره هغوی پورے زمونږ دا خبره اورسی۔

جناب سپیکر. ټهیک شوه، دوئ به ورته اووائی۔

جناب عاشق رضا سواتی. سپیکر صاحب! معافی غوارم جی، طوفان صاحب موجود دے که هغوی جواب راکړی جی۔

جناب سپیکر. دا گورئ جی یو منسټر صاحب چه تاسو له جواب درکړو نو دا د ټولو د پاره جواب شو۔ طوفان صاحب موجود دے خو یو منسټر صاحب تاسو ته اووئیل چه زه به هغوی ته Convey کړم، طوفان صاحب هم دا خبره واؤریده۔ ستاسو هغه خبره هسے اوشوه۔ دے له ښه کورس دا دے چه یا تاسو د خپلے حلقے د پاره Separate Question اوکړئ او یا داسے کار اوکړئ چه طوفان صاحب ته لاړ شئ او هغوی سره هلته په دفتر کښې ملاؤ شئ، هغوی دا دی ناست دی، تاسو سره به ملاؤ شی او تاسو له به تفصیل درکړی۔

میاں ولی الرحمان: ښه جی۔

Mr. Speaker: Mr. Wali -ur- Rehman Khan, MPA, to please ask his Question No. 120. Mr. Wali ur Rehaman Khan, question No. 120.

* 120 _ میاں ولی الرحمان. کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ

(ا) آیا یہ درست ہے کہ جیڑی کلیش کھولہ، ڈبریاں، گھنول اور کنڈ ملی کوٹ کی آبنوشی سکیموں کے بارے میں عدالتی فیصلہ کے تحت عملدرآمد ہوا ہے؛

(ب) اگر (ا) کا جواب اثبات میں ہو تو اب تک اس سلسلے میں کیا اقدامات کئے گئے ہیں؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبنوشی و آبپاشی): (ا) جی ہاں۔

(ب) محکمہ نے عدالتی فیصلہ مورخہ 6 فروزی 1994 کی رو سے متعلقہ علاقے کا مفصل سروے اور مطالعاتی تجزیہ کرنے کے بعد مندرجہ ذیل اقدامات کئے ہیں:

(یہاں یہ وضاحت بھی ضروری ہے کہ بجائے پانچ آبنوشی سکیموں کے ان کی اصل تعداد درج ذیل تین ہیں۔)

(i) آبنوشی سکیم (جبڑی) لیاری کلیش (پٹہ یکا)۔

اس دیہات کیلئے آبنوشی سکیم قابل عمل ہے۔ حکومت کی پالیسی کے مطابق پانی کیلئے منصوبوں پر مرحلہ وار عمل جاری ہے۔ مذکورہ آبنوشی سکیم مالی وسائل اور ترجیحی معیار کو مدنظر رکھتے ہوئے سالانہ ترقیاتی پروگرام برائے سال 98-1997 میں شامل کی گئی ہے۔

(ii) آبنوشی سکیم کنڈ ملی کوٹ۔

یہ سکیم مناسب ذخیرہ آب کی عدم دستیابی کی بناء پر مقامی آبادی کی ضرورت پوری نہیں کر سکتی، لہٰذا قابل عمل نہیں ہے۔

(iii) آبنوشی سکیم کھولیاں، ڈبریاں، یونین کونسل گھنول۔

اس سکیم کیلئے مالی سال 97-1996 میں مختص رقم مبلغ ایک لاکھ روپیہ مالی وسائل کی کمی کی وجہ سے میسر نہ ہو سکی، لہٰذا مذکورہ سکیم کو دوبارہ مالی سال 98-1997 میں شامل کیا گیا ہے۔

میاں ولی الرحمان: جواب سے مطمئن ہوں جی۔

Mr. Speaker: Mr. Wali -ur -Rehman Khan, MPA, to please ask his Question No. 121.

* 121 _ میاں ولی الرحمان۔ کیا وزیر آبپاشی و آبنوشی از راہ کرم ارشاد فرمائیں گے کہ حکومت ڈبریاں گھنول کی آبنوشی سکیم کیلئے رواں مالی سال میں فنڈز مختص کرنے کا ارادہ رکھتی ہے؟

جناب بشیر احمد بلور (وزیر آبنوشی و آبپاشی)۔ یہ سوال نمبر 120 کا ایک حصہ ہے، جس کا جواب جز (iii) پر دیا گیا ہے، جو درج ذیل ہے۔

"آبنوشی سکیم کھولیاں ڈبریاں یونین کونسل گھنول کیلئے مالی سال 97-1996 میں مختص رقم مبلغ ایک لاکھ روپیہ مالی وسائل کی کمی کی وجہ سے میسر نہ ہو سکی، لہذا مذکورہ سکیم کو دوبارہ 98-1997 کے سالانہ ترقیاتی پروگرام میں شامل کیا گیا ہے۔

جناب سپیکر۔ دے سره هم تاسو مطمئن يئ جی؟ مائیک آن کړئ- مطمئن يئ جی؟

میاں ولی الرحمان۔ جی، مطمئن ہوں۔

جناب نجم الدین۔ سر! دے کښې زما یو ضمنی سوال دے۔ ما دا وئیل سپیکر صاحب چه مونږ کوم کسان د هاؤس په دے طریقه کارنه پوهیږو، دوی مونږ له په دے سلسله کښې Training راکولے شی که نه؟

جناب سپیکر۔ دا خو د ښه سوال اوکړو۔ منسټر صاحب به Training درکوی خکه چه دوی د لاء اینډ پارلیمانی امور منسټر دی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی۔ جناب سپیکر صاحب! زه ستاسو او د دے ټول هاؤس ډیر زیات مشکور یمه چه دوئ ډیره مهربانی کړے ده او بیا هم دوئ ته دا درخواست کوم چه داسے که څه تکلیف وی، څه پرابلم وی نو زه هر وخت د دوئ د خدمت د پاره تیار یم۔ (تالیاں)

جناب سپیکر، داسے خبره ده چه کوم Questions چه وو نو هغه ختم شو نو که د چا څه Point of order وی نو بالکل زه تاسو د پاره تر یولس بجو پورے ناست یم۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! -------

Mr. Ghani-ur-Rehman: Point of order, Sir.

جناب سپیکر: مخکښے دوئ پاسیدلے دی۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! زه ستاسو ډیر زیات مشکور یم۔ ما هم دا Request ستاسو ته کولو چه لږ وخت شته۔ جناب سپیکر! زمونږ چه کوم Order of the day باندے کومه کارروائی ده، پرون چونکه د وخت زیات تیرودو په بنیاد باندے څه پرونئ کاروائی، یو ډیر لوئے اهم آئتم ننئ ورځے ته رابدل شوے دے، زمونږ یقین وو چه هغه تاسو ډیره زیاته مهربانی کړے وه، د هاشم خان، زمونږ د دیر ممبر صاحب په وتنا باندے هغوی له دا تسلی ورکړے وه چه هغوی د د تحریک التواء یا د Call Attention Notice په ذریعه باندے دا خبره اسمبلئ راوړی او تاسو به ئے په ترجیحی بنیاد باندے زیر غور راوستو د پاره د هغه سره مهربانی اوکړئ۔ نن چونکه هغه په دے Order of the day کښې نشته او دا یو بهترین موقعه ده، لهٰذا زه ستاسو په وساطت سره د فارسټ منسټر، جناب فتح محمد خان صاحب توجه دے خبرے ته راګرځول غوارم چه جناب هاشم خان بله ورځ پی ایف ډی سی د کارخانے د نجکارئ په سلسله کښې د ملازمینو د تشویش او د سوشل فارسټری د ملازمینو د بحالئ په باره کښې دوباره د Scheme extension باوجود د هغوی د Termination د Orders د Withdrawal څه خبره او بندوبست نه دے کړے دے نو په عوامو

کښې د تشویش په بنیاد باندے جناب هاشم خان، نجم الدین، ما او د مانسهرے سره تعلق لرونکی زمونږ یو بل معزز ممبر یو Call Attention Notice ستاسو په وساطت سره ستاسو په خدمت کښې په سیکرټریټ کښې ورکړے دے نو زه دا عرض کومه که منسټر صاحب د دے دوانړو خبرو په سلسله کښې، جناب سپیکر، د هغے تفصیل دا دے چه د هغه ملازمینو دا درخواست دے چه کوم د نجکارئ مروجه طریقه کار دے او کومه معاوضه چه Golden hand-shake په طریقه باندے ملازمینو له ورکړے کیدے شی نو شاید په هغه بنیاد باندے هغوی له نه ورکوی او هغوی ته د یوے تنخواه Offer کیږی، د دے په ځائے لکه د جی ټی ایس په نجکارئ یا د نورو محکمو په نجکارئ کښې ملازمینو ته شپږ شپږ، پینځه پینځه یا کم از کم څلور څلور تنخواه ګانو په بنیاد باندے د معاوضے بندوبست ورکړے شوے دے لهذا که منسټر صاحب ته که محکمے څخه اطلاعات زمونږ د دے Call Attention په بنیاد باندے ورکړے وی او د هغوی په علم کښې وی او نمبر دو دا چه د Water Shed Management د ملازمینو د بحالئ په سلسله کښې که محکمے دوئ ته څه وئیلی وی ځکه چه جناب سپیکر، چه مونږ ستاسو په وساطت سره د منسټر صاحب شکریه ادا کوو، د صوبائی حکومت شکریه ادا کوو چه هغوی د Watershed چه کوم پراجیکټ وو، د دے د اهمیت په بنیا باندے دے له Extension ورکړے دے او د دے نه مخکښې ملازمینو ته متعلقه DFOs دا Orders کړی وو که چرے 30 جون 1997 نه پس دا پراجیکټ Extend نه شو نو ستاسو Services به Termineted consider کیږی ۔ اوس چونکه حکومت هغه Project extend کړو، نو مونږ ستاسو په وساطت سره د حکومت د دے انتهائی اهم فیصلے

کریه ادا کوو (تالیاں) او بالخصوص چونکه جناب منسټر صاحب د
یسټری ایریا سره تعلق لری نو د هغه د ذاتی دلچسپئ ډیر زیات مشکور یو چه
وی دا پراجیکټ Extend کړو۔ د دغے Extension په بنیاد باندے جناب
یکر، اوس د هغے ملازمینو د بحالئ او د هغے Orders د Withdraw کولو
.وبست پکار دے۔ اګرچه جناب سپیکر، مونږ هغه ملازمینو ته دا خبره
و چه د Termination دا Order چه کوم وو نو دا مشروط وو، مشروط دا
ـ که چرے دا د 30 جون نه مخکښ Extend نه شو نو ستاسو سروسز به
Terminat تصور کیږی، اوس چونکه دا Extend شو نو تاسو
Automatica بحال یئ خو د هغوی په زړونو کښ تشویش دے او هغوی د
ښټر صاحب د همدردئ او د مهربانئ نه دا طمع لری او حکومت چه په دے
بن کومه مهربانی کړے ده، ځکه چه زه دا محسوس کومه چه نن هم په دے
و به کښ او په دے ملک کښ زمونږ د بیوروکریسی سره تعلق لرونکی د
مو خلقو سره هغه رویه نه ساتی، اګرچه د نورو صوبو په نسبت زمونږ د
وبے د بیوروکریسی رویه ډیره زیاته همدردانه ده، په پنجاب کښ، په سندھ
بن هلته صورتحال بل شانته دے خو که هغوی دا ملازمین پوهه کړی چه
اسو سروسز بحال دی، هغوی له یقین دهانی ورکړی او هغه ملازمین په
ے بانده پوهه شی نو جناب سپیکر، د دے ګرمئ په میاشت کښ، په دے سخته
مئ کښ هغه ملازمین راځی او دلته کښ مونږ ته کښینی، زمونږ نه
ن سونه کوی او مونږ بار بار په مختلفو وختونو کښ د قواعد تحت هم نه
ر د هغے خپل بوجھ د سپکولو د پاره پاڅو دا خو ستاسو یو بردباری ده، یو
ںمل دے چه مونږ له داسے موقع راکړئ چه په هغے باندے اظهار خیال

اوکړو، کیدے شی ما ته خو پته نشته دے خو د بجټ په سلسله کښې ممبران تهکاوټ محسوسوی، کیدے شی چه ډیر زر تاسو د اسمبلئ اجلاس Prorogue کړئ او بیا به د دے ملازمینو دا تشویش بحال او برقرار پاتے شی۔ لهٰذا ما ستاسو د مهربانئ په بنیاد باندے دا یو جرأت اوکړو چه جناب منسټر صاحب د مهربانی اوکړی چه مونږ له د دے دوانړوخبرو تسلی راکړی چه د پی ایف ډی سی کمپلیکس نجکارئ په سلسله کښې د حکومت څه پالسی ده او آیا د روایتی یا د حکومت د پالیسئ په بنیاد باندے ملازمینو له به هغه حقوق ورکوی کوم چه په دغه شان نجکارئ کیسز کښې د Golden shake hand تحت نورو ملازمینو ته ملاو شوی وی۔ نمبر دو چه د سوشل فارسټری پراجیکټ د بحالئ په بنیاد باندے جناب منسټر On the floor of the House مونږ ته دا Assurance راکولو ته تیار دے چه د هغوی هغه Orders چه کوم د هغوی د Termination په سلسله کښې ورکړے شوی وو، هغه کالعدم دی او ملازمینو ته به تنخواه ملاویږی؟

جناب نجم الدین: جناب، پوائنټ آف آرډر۔ سر، دے کښې ------

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! یو ضروری خبرے ته ستاسو توجه راګرځومه چه تیر حکومت ---------

جناب سپیکر: دا جی د دے باره کښې ده جی؟

حاجی عبدالرحمان خان: نه جی، دا بل سلسله کښې ده۔

جناب سپیکر: نو بیا یو منټ صبر اوکړئ۔

جناب نجم الدین: زما دے باره کښې یوه خبره ده، سر۔ په پوائنټ آف آرډر باندے منسټر صاحب ته وایمه جی۔ زما نه مخکښې احمد حسن خان خبرے

اوکړے جی۔ هلته جی ایف ډی سی فارسټ ډیویلپمنټ کارپوریشن چه کوم دے، مونږ د هغے علاقے سره تعلق لرو، بذات خود زما سره جی د هغے ډیر ملازمین دی۔ هغے کښې تقریباً تین هزار ملازمین دی۔ ایف ډی سی ------

جناب سپیکر: نورو ته هم ټائم ورکوو جی۔

جناب نجم الدین: زر خبره کوم، سر۔ تین هزار کسان ملازمین دی جی، هغوی تقریباً شل کاله په ایف ډی سی کښې نوکری کړے ده۔ هلته هغوی خپلے محکمے د پاره چه هغه یو کارپوریشن دے، په کروړونو روپئ ئے هم کټلے دی، ډیره پیسه هغوی کټلے ده لیکن نن محکمانه طور د هغوی د ختمولو کوشش کیږی چه ایف ډی سی مونږ ختموو، ملازمین ئے هم ختموو۔ زمونږ عرض دا دے چه دغه کسان Trained دی، دغه د ایف ډی سی ملازمین چه بیروزګاره شی نو دریو زرو کورونو ته به نقصان اورسی نو دوئ ته ډیر غټ مشکلات دی یا خو د دوئ په فارسټ ډیپارټمنټ کښې ضم کړی او که دوئ ئے په فارسټ ډیپارټمنټ کښې نه ئے ضم کوی نو بیا د Golden Handshake چه کومه فیصله فیډرل ګورنمنټ کړے ده، دوئ جی۔ټی۔ایس والو له کومے پیسے ورکړے دی، نورو له ئے ورکړی دی، نو په دے سلسله کښې زما دا درخواست دے چه زمونږ د تسلی اوشی۔

جناب سپیکر: جی، جناب فتح محمد خان۔

جناب فتح محمد خان (وزیر جنګلات): جناب سپیکر صاحب! شکریه۔ احمد حسن خان خو زما د علاقے دے او زما ډیر ښه دوست هم دے او مهربانه مے هم دے، پکار خو دا وه چه دے ما سره خبره کړے وے او ما په دے کښې صحیح معلومات کړی وے او نن ما د۔ده سره خبره کړے وے خو چونکه دے اوس په داسے وخت

کښې اووئیل چه په دے وخت کښې زه د محکمے نه صحیح معلومات دوئ له نه شمه ورکولے۔ البته ایف ډی سی کښې دا یوه خبره ده، دا یو معلومات راته شته چه د څلور پینځو کالو نه څه کسان داسے دی چه هغوی ته به ئے Seasonal Staff وئیلو او د Seasonal Staff مطلب دا وی چه هغوی د څه وخت د پاره کارکوی او چه کله کار نه وی لکه Daily wages باندے کوی یا Seasonal Staff وی، هغوی د وقتی طور د پاره ملازمین وی، هغوی چونکه د څلورو پینځو کالو نه تنخواه ګانے واغستے، په دے سلسله کښې محکمے خپل طرف څه کارروائی شروع کړے ده خو د هغے آخری تفصیل ما ته نه دے معلوم څکه که دوئ ما ته وئیلے وے نو ما به ورته هغه آخری خبره هم وئیلے وه چه هغه کوم حد ته رسیدلے ده--------

جناب سپیکر: نو خبره دے ته راغله کنه جی۔ که دوئ تاسو سره د دے نه وروستو ملاؤ شی یعنی د سیشن نه بعد، صبا یا بل صبا--------

وزیر جنګلات: صبا یا بل صبا----------

جناب سپیکر: نو تاسو به ورله مکمل--------

وزیر جنګلات: دوه درے ورځو کښې به ورته---------

جناب سپیکر: دوه درے ورځو کښې؟

وزیر جنګلات: دویمه خبره دوئ بله هم کړے وه---------

جناب سپیکر: عبدالرحمان خان، غنی الرحمان تاسو نه مخکښې پاسیدلے وو۔

وزیر جنګلات: دویمه خبره دوئ بله هم کړے وه جی۔ دوئ د واټر شیډ خبره کړَے وه جی۔ دا خو ایف ډی سی والا وو۔ د واټر شیډ والا دوئ خبره کړے وه۔ د واټر شیډ دے سلسله کښې هغه مونږه مخکښې، چونکه زمونږ د فارسټ

دا چه وی نو اکثریت کښې زمونږ سره د بهر ملکونو مهربانئ دی، څه پکښې یوریپین کمیونټی دی او څه پکښې د هالینډ دی او څه پکښې د سوټزرلینډ دی او څه پکښې جرمنی دی او څه د ورلډ فوډ پروګرام دی، دا ټول خنګلے هغوی مونږ له دغه کوی او څه هدایات چه مونږ ته هغوی کوی، نو هغوی مونږ په دے باندے پابند کوی هم چه تاسو زمونږ د دے طریقو نه بهر ته مه اوځئ ځکه چه په دے کښې داسے یو سړے چه مونږه تاسو ته وایو چه دا رینجر یا ډی-ایف-او مه لګوئ او تاسو نے لګوئ او هغه غل وی نو په هغے کښې هغه کار زمونږ نه چلیږی یا داسے یو سړے رالیږئ چه هغه کار نه کوی او مونږ ترینه کارغواړو بیا هم نه چلیږی نو د هغوی مونږ ته دا هدایات وی خو مونږ هم دا کوشش کوو چه د هغه دا Assistance چه دے یا د هغوی کوم مدد چه دے، دا مونږ ته هغوی راکوی- په تیر دو میاشتو کښې په دے سلسله کښې ما ډیر جد و جهد کړے دے او کوشش مو کړے دے او هغوی سره زمونږ Agreement به یا شوے وی یا به اوس کیدو والا وی، دے دوه څلور ورځے کښې به د هغے څه فیصله شوے وی، البته د هغے ملازمین په سلسله کښې پرون ما سره احمد حسن خان پخپله یا نجم الدین خان خو خبره نه وه کړے خو نیک عمل خان او شعیب خان ما سره خبره اوکړه، زه بیا ورلم او د واټر شیډ چیف کنزرویټر سره مے خبره اوکړه نو هغه ما ته دا اووئیل چه مونږ کوشش دا کوو چه زمونږ سکیم بحال کیږی او دا دغه مونږ ته راروان دے نو مونږ به کوشش دا کوو چه واټر شیډ ملازمین بحال وی او دوئ ته هسے عارضی طور باندے نوتیسے ملاو شوی دی او که دوئ هغه یادوی نو درے څلور ورځے کښې به دا مسئله هم Clear شی- دوئ چه کله راځی نو په هغے

به هم ورسره خبره اوکړو۔

جناب احمد حسن خان: ډيره شکريه، جناب سپيکر۔ صبا له که خيرى به زه د منسټر صاحب دفتر ته ورشم خکه چه هغوى کښ ډير زيات تشويش دے که نن هغوى ته دا اووائى، دا سوشل فارسټرى ده مسټر سپيکر او د ايف ډى سى د کارخانے نجکارى ده، نو که په دے بنياد دوئ هغوى ته اووائى او هغه افسران راوغوارى نو انشاءالله مونږ به دوئ په خپلو معروضاتو باندے پوهه کړو۔

جناب سپيکر: جى، غنى الرحمان خان!

جناب غنى الرحمان: جناب سپيکر! زما دا توجه دلاؤ نوټس دے ------

جناب سپيکر: تاسو جى په پوائنټ آف آرډر باندے خبره کوئ جى، خبره مو څه ده؟ زر زر کوئ جى، نورو ته هم ټائم ورکوؤ کنه۔

جناب غنى الرحمان: ښه جى۔ جناب سپيکر صاحب! هنگو کښ د پراونشل گورنمنټ زمکه ده، په هغے باندے ناجائزه قبضه کيږى او انتظاميے د دے د پاره د هغے نشاندهى کړے وه چه دلته کښ ډسټرکټ جيل او پوليس لائن جوړ شى۔ حسن احمد خان ايډوکيټ چه د يو اهم شخصيت د تره خوئے دے، په زبردستئ باندے په هغه لينډ باندے قبضه کول غوارى۔ تيره ورځ ئے هم په هغه ځائے باندے بلډوزرے چلولے دى او دوباره ئے پرے بيا چلول غوارى۔ نو زه د حکومت په نوټس کښ دا راوستل غوارم چه دا ناجائزه قبضه د بنده کړى او دا زبردستى قبضه خلاف قانون ده۔

جناب سپيکر: زما خيال دے چه ناجائزه قبضه څوک هم کوى نو حکومت خو پخپله د هغه خلاف Proceed کوى۔ دا سوال نه پيدا کيږى چه يو سړے به Illegal encroachment کوى يا څه دغه به کوى نو حکومت خو به ورته اوده

خو نه کښینی غنی الرحمان خان۔ د حکومت د طرف نه څوک د دے سوال جواب ورکړئ کنه۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! د هغوی په خیال باندے دا سرے د حکومت نه زیات زر آور دے۔

جناب سپیکر: منسټران صاحبان لږ متوجه شئ، منسټران صاحبان لږ متوجه شئ جی۔ د هغوی سوال دا دے چه د حکومت زمکه ده، یو شی د پاره اغستے شوے ده او یو سړے دے چه په هغے ناجائزه قبضه کوی او مونږ دا غواړو چه دا سړے د د ناجائزے قبضے نه منع کړی، نو د حکومت یو منسټر صاحب دا Assurance ورکړی کنه چه خلق درنه په جائیداد باندے ناجائزه قبضه کوی نو تاسو به ئے منع کوئ که نه به ئے منع کوئ؟

وزیر جنگلات: منع کوؤ به خو مونږ نه دی اوریدلے جی۔

جناب سپیکر: نو دا خو عجیبه خبره ده چه منسټران صاحبان ناست یئ او تاسو خبره نه اورئ۔ نو چه زه ئے درته وایم نو دا خو واورئ کنه۔

جناب غنی الرحمان: جی دا هنګو کښې ده او ډسټرکټ جیل سره نزدے ده، بالکل پیوست ده ورسره او انتظامیے د ډسټرکټ جیل او پولیس لائن د پاره نشاندهی هم کړے ده چه دلته دا جوړ شی، خو هغه به زبردستئ باندے قبضه کوی او د انتظامیے په مدد سره کوی او کیدے شی چه نن ورسره انتظامیه هم لاړه شی۔

جناب سپیکر: تاسو به د دے مکمل پته اولګوئ جی چه څه پوزیشن دے؟ او که واقعی داسے وی چه ګورنمنټ لینډ باندے څوک قبضه کول غواړی نو You will have to take action against that.

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! ستاسو د راهنمائی نه مخکښې، منسټر صاحب اوفرمائیل چه بالکل به نه کوی او چا ته اجازت هم نشته چه هغه به ورله خواله ورشي- هغوی مخکښې دااوونیل-

جناب غنی الرحمان: هغه خبره زه اوس بیا کوم چه د حکومت په زمکه ------

جناب سپیکر: د حکومت نه، چه د بل چا په زمکه چه هم څوک ناجائزه قبضه کوی، یوازې حکومت خو نه دے، که د چا زمکه وی نو تاسو دا Assurance ورکړئ چه په هغې به څوک قبضه نه کوی جی-

وزیر خوراک و بلدیات: جناب سپیکر صاحب! معزز ممبر صاحب چه د کوم سړی نوم اخلی، د کومې زمکې ذکر کوی، دے کښې هیڅ شک نشته چه په هنګو کښې او کوهاټ کښې سرکاری زمکې ډیرے زیاتے دی او هغې د پاره د حکومت پالیسی په آخری مرحلے کښې ده او چه دا زمکه څنګه Dispose of شی، د هغې د پاره مونږ مکمل پالیسی جوړ و او دا خبره زمونږ په علم کښې ده چه په هنګو کښې داسې خلق شته چه هغوی پرے قبضې کړی دی- که چا مخکښې قبضې کړے دی او که څوک اوس قبضې کوی نو مونږ د حکومت د پالیسئ مطابق د هغې د خاتمې انتظامات کوو او حکومت د دے خبرے نه بے خبره نه دے- دے د تسلی ساتی چه دا سړے به هم قبضه نه کوی او که بل چا هم قبضه کړے ده نو د هغوی نه هم هغه اغستل غواړو-

جناب غنی الرحمان: شکریه، سپیکر صاحب- فرید طوفان صاحب ډیره ښه خبره اوکړه، هنګو کښې دوه قسمه زمکې دی --------

جناب سپیکر: غنی الرحمان خان! زما خبره واورئ، ستاسو صرف او صرف دا Question وو چه د ګورنمنټ لینډ دے او یو سړے پرے Encroachment

کوی یا ئے په زور باندے قبضه کوی۔ د حکومت د طرف نه تاسو ته جواب راغے چه گورنمنټ خو پریږدئ چه د پرائیوټ سړی لینډ هم وی، نو د هغے مونږ زمه وار یو، نمبر ون، نمبر ټو جواب دا راغے چه تاسو خو وایئ چه قبضه کیدونکے ده، دا خو پریږده هغوی دا وائی چه کومه مخکښ هم قبضه شوی دی، هغه به هم مونږ د هغے خلقو نه واپس اخلو ---------

جناب غنی الرحمان: ټهیک ده جی، مونږ د دوئ د پالیسئ حمایت کوو خو نن چه کومه قبضه کیږی، پکار ده چه دوئ هغه منع کړی۔

جناب سپیکر: بالکل، نن چه کومه کیږی، د هغے به هم پته اولگوی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! ډیره مهربانی چه ما له مو وخت راکړو۔ په تیر دور حکومت کښں زمونږ د ډسټرکټ کونسل د فنډ نه دوه کروړه روپئ اغستے شوے وے او پی ډی اے له ورکړے شوے وے -----

جناب سپیکر: تاسو جی دے خبرو ته غوږ کیدئ، ټائم ډیر لږ دے او بیا منسټران صاحبان چه دا وائی چه مونږ نه دی اوریدلی، مونږ خبر نه یو نو This is not good.

حاجی عبدالرحمان خان: دوه کروړه روپئ پی ډی اے له ورکړے شوے وے چه په دے باندے مونږ گراونډ اخلو۔ د هغه وخت حکومت د ډسټرکټ کونسل پشاور نه واغستے، گراونډ ئے هم وا نه غستو او هغه پیسے به په یو اکاونټ کښں پرتے وی، زما ستاسو په وساطت دا درخواست دے چه هغه روپئ د سره منافع ډسټرکټ کونسل پشاور ته واپس کړے شی، دا زمونږ د هغے ډسټرکټ کونسل پشاور حق دے او امید لرم چه تاسو په دے کښں کارروائی اوکړئ۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! On behalf of Minister for P P & H. څنګه چه عبدالرحمان خان اوفرمائیل، انشاء الله مونږ به اوګورو چه دا پیسے ولے داسے پرتے دی او دے باندے دا خرچه ولے نه ده شوے او دا پارک ولے نه دے جوړ شوے؟ او که نه وی جوړ شوے نو انشاء الله جوړوؤ به ئے کنی نو بیا به ورله پیسے واپس کړو۔

جناب عبدالسبحان خان: پوائنټ آف آرډر۔ دا خو Already مونږ جناب ------

Mr. Sher Zaman Sher: Point of order, Sir.

جناب سپیکر: مخکښ به هغوی خبره اوکړی بیا به تاسو کوئ، بیا به بهادرخان کوی۔

حاجی عبدالرحمان خان: سپیکر صاحب! یو وضاحت کوم۔ دے وزیر صاحب یوه عجیبه خبره اوکړه۔ پارک مارک نشته، مونږ له د خپلے پیسے ډسټرکټ کونسل له واپس کړی۔ په سیندونو کښ څوک پارک جوړوی؟ دا کومے پیسے ئے چه اوړے وے، هغے د پاره ئے خو د دریائے کابل په مینځ کښ ورته خوښ کړے وو، مونږ خو هلته پارک نه منو۔ خپلے پیسے واپس کیدل منو۔

جناب شیر زمان شیر: جناب سپیکر صاحب! څنګه چه وزیر صاحب اوونیل چه د غیر ملکی امداد یا د خیرات په شکل کښ څه موده مخکښ حکومت د صوابئ پولی ټیکنیک کالج له شوګر ټیکنالوجی ورکړے وه او مونږ خبریږو چه هغه شوګر ټیکنالوجی د څه سازش د لاندے چرته بل خوا منتقل کوی، مونږ ستاسو په وساطت سره حکومت ته دا وایو چه د صوابئ د پاره دغه شوګر ټیکنالوجی منظور شوے ده، دغه د په صوابئ کښ پاتے شی او دا د بل خوا نه منتقل کیږی۔

جناب سپیکر: جی!

Mr. Abdul Subhan Khan: Point of order, Sir.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: دوئ چه کوم د شوګر ټیکنالوجی خبره کوی، ولے چه یو شے د دوئ علاقے ته راغلے دے او بغیر د څه Reason نه هغه واپس کوی نو څنګه به کوی؟ دا خو زمونږ علاقه ده او مونږ به د خپلے علاقے نه څنګه داسے شے پریږدو- دوئ د مونږ سره کښینی ---------

جناب سپیکر: تاسو نے پته اولګوئ، دا دوئ چه کومه خبره ستاسو په نوټس کښ راوسته ------------

وزیر آبپاشی وآبنوشی: او خبره به پرے اوکړو او انشاء الله ولے به نه کوؤ، دا به څنګه مونږ واپس کوؤ؟

جناب سپیکر: جناب عبدالسبحان خان!

جناب شیر زمان خان: مونږه مطمئن شو-

جناب عبدالسبحان خان: جناب سپیکر صاحب! مشکور ہوں ---------

جناب سپیکر: په پوائنټ آف آرډر باندے خبره کوئ جی، توجه دلاؤ نوټس به ستاسو وروستو راځی- دا خو دا میڼخ کښ ټائم پاتے نو په دے وجه باندے ما تاسو له موقع درکړه- که ستاسو څه داسے مسئله وی او هغه راغلی نه وی او په هغے باندے څه خبره کول غواړئ، دا یو Extra ordinary concession درکړے دے، نو ستاسو که یو شے Already راروان وی نو هغه پریږدئ، هغه مه Touch کوئ که نن په ایجنډا کښ وی- نو بیا نور څوک که څه خبره کوی، هغوی د اوکړی-

جناب عبدالسبحان خان: ایجنډا کښې خو نه، ما ته خو کاپی ملاؤ ده، نه یم خبر چه نورو چا ته ملاؤ دی که نه؟

جناب سپیکر: چه ملاؤ ده نو هغه خو به وی کنه، بیا هغه خبره مه کوئ- بهادر خان، تاسو وایئ جی-

حاجی بهادر خان: ما جی یو عرض کولو- زمونږ په علاقه کښې زلزله راغلے وه او کسان پکښې مړه شوی وو، کلی وران شوی وو، په دے باندے ما یو توجه دلاؤ نوټس هم درکړے وو- زما مطلب دا وو که دوئ د هغے د پاره څه د معاوضے بندوبست کولے شی نو چه بندوبست ئے اوکړی- د افغانستان نه څه میزائیل راغلی وو، په هغے کښې کسان مړه وو، ټول کور ئے تباه شوے وو، دیارلس خاروی پکښې مړه وو، دوه پکښې کسان مړه وو- زلزله شوے وه، په هغے کښې یو سړے مړ شوے وو، کور ئے تباه شوے وو او ښځه ئے پکښې زخمی شوے وه- نو ما وئیل که د هغوی د پاره که څه معاوضه وی نو چه ما له څه Assurance راکړی-

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! زه حاجی بهادر خان ته دا درخواست کوم چه د ریلیف ایکټ لاندے څه کیدے شی نو دوئ د ډی سی ته اولیکی او چه ډی سی ئے چه مونږ ته راواستوی نو انشاء الله ضرور به ------

حاجی بهادر خان: جناب سپیکر صاحب! یو خل ما ورکړی دی، په سیکرټریټ کښې دوئ سره شته دے جی-

وزیر آبپاشی و آبنوشی: هغه به ریلیف کمشنر له ورکړو-

جناب سپیکر: د دے به معلومات اوکړئ-

وزیر آبپاشی و آبنوشی: ریلیف کمشنر له به ئے ورکړو او انشاء الله ورله به ئے

ورکړو۔

جناب سپیکر: معلومات ئے اوکړئ۔ جی غفور خان، ستاسو نه هغوی مخکښ پاسیدلے دی۔

جناب قیموس خان: جناب سپیکر! زه په پوائنټ آف آرډر باندے دا یوه خبره ستاسو په نوټس کښ راولمه، زمونږ په سوات کښ فاټا پراجیکټ یو پروګرام وو چه د هغے ټائم ختم شولو۔ په هغه سلسله کښ د هغے پروګرام په ځائے یو بل پروګرام Agriculture Extension منظور شوے دے او زمونږ په ADP کښ حکومت د خپلے حصے پیسے د هغے د پاره Sanction کړی دی او منظور دی۔ د دے باره کښ ما دا اوریدلی دی چه شلور شپږ میاشتے Delay پکښ راولی حالانکه د یکم جولائی نه هغه قابل عمل ده ---------

جناب سپیکر: تاسو لږه مهربانی اوکړئ جی په خپل خپل ځایونو باندے کښینئ او خبره واورئ جی۔

جناب قیموس خان: جی ایګریکلچر منسټر صاحب که دے ته پام راوګرځوی دا جی هلته کښ فاټا پراجیکټ ختم شوے دے او د هغے پراجیکټ په بدل کښ یو بل پروګرام Agriculture Extension منظور شوے دے چه په هغے کښ حکوت د خپلے حصے پیسے په بجټ کښ Sanction کړی دی لکه څنګه چه په نورو محکمو کښ د یکم جولائی نه دا پیسے قابل عمل وی او استعمالیدے ګڅ نو دغه شان د دے دا هم پکار دی۔ ما دا اوریدلے دی چه د دے دا پیسے به دورئ پینځه شپږ میاشتے پس استعمالوی۔ په هغے کښ چه کوم کار روان دے او هغے کښ چه کوم ملازمین دی، په هغے کښ به Delay راشی او د هغوی کار به بیا منقطع شی۔ په دے کښ د وزیر صاحب دا کوشش اوکړی چه دا

پروګرام د د یکم جولائی نه شروع کړی لکه څنګه چه د نورو محکمو دے، دغه شانتے د جاری اوساتی۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! ایګریکلچر، زراعت تاسو سرو دے کنه، دے کښې لږ د دوئ د وینا مطابق تاسو ورسره خبره اوکړئ۔

وزیر بلدیات: جناب سپیکر صاحب! ما اوریدلے دی، زما خو خیال دے چه ممبر صاحب چه د کوم تشویش اظهار اوکړو او کومه مسئله ئے اوچته کړه، چه د اسمبلئ سیشن ختم شی نو زه به د خپل ډیپارټمنټ نه پښتنه اوکړم، دوئ د کلی ته نه ځی، دوئ د دفتر ته راشی، زه به د دوئ تشویش هم لرے کړم او چه کوم مناسب کار دے، هغه به اوکړم۔

جناب محمد شعیب خان: پوائنټ آف آرډر۔ بټخیله کښې د پبلک هیلتھ والا پینځه ټیوب ویله جوړ شوی دی، ډیر وخت ئے شوے دے، دوئ اوس وانی چه دا دے کمیټی واخلی، کمیټئ سره دومره فنډ نشته چه هغه پرے اوچلولے شی۔ زه صرف منسټر صاحب ته دا درخواست کوم چه مهربانی د اوشی چه زمونږ نه دا ټیوب ویلے هم خرابے نه شی او دے خلقو ته د اوبو بندوبست اوشی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! شعیب خان سره دا خبره ما مخکښې هم کړے وه، تاسو ته پته ده چه کوم Donor agencies، هغوی دا غواړی، دا O&M چه ورته وانی، Operation & Maintenance، دا فنډ دومره زیات دے جی چه حکومت هغه نه شی Meet کولے، نو بیا په ترقیاتی کارونو باندے پیسے نه لګی او ټولے پیسے به په غیر ترقیاتی کارونو باندے اولګی لکه د بجلی بل وغیره۔ دا خو چه مونږ جوړ کړو، مونږ هغه لوکل

کونسل ته حواله کوؤ او دا د لوکل کونسل کار دے چه هغه بیا چلوی او ډیپارټمنټ خو نه شی چلولے۔ بیا هم دوئ راشی، سیکرټری سره به زه خبره اوکړم، مونږ به هر قسم کوشش کوؤ چه د دوئ څنګه مدد کیدے شی، انشاء الله کوؤ به ئے۔

Mr. Nek Amal Khan: Point of order, Sir.

جناب سپیکر: غفور خان مخکښ پاسیدلے وو جی۔

جناب غفور خان جدون: جناب سپیکر صاحب! په پوائنټ آف آرډر باندے اودریدم۔ زه ستاسو ډیر زیات مشکور یم جی۔ د 93-1992 په اے ډی پی کښ جی 500 نمبر اے ډی پی وه، په هغے کښ په ګدون امازئی انډسټریل اسټیټ کښ ټیکنیکل ټریننګ سکول منظور شوے وو او د هغے د پاره تین کروړ روپئ مختص شوے وے او بیا د 93-1992 په اے ډی پی کښ ستره لاکھ روپئ د زمکے د پاره Compensation هم دوئ ادا کړے دے۔ د هغے نه بعد، 94-1993 نه بعد هغه ټیکنیکل ټریننګ سکول دوئ ډراپ کړے دے جی۔ عرض دا دے چه زمکه ئے ورله اغستے ده او په انډسټریل اسټیټ کښ تر څو پورے ټیکنیکل ټرینګ سنټر نه وی، ولے چه اکثر د صوبه سرحد خلق د ټیکسټایل په مد کښ نه پوهیږی، په هنر نه پوهیږی۔ نو اکثر دوئ Skilled خلق د پنجاب یا د سنده نه راولی نو دا به زما مؤدبانه درخواست وی چه زمکه ورله اغستے شوے ده، ستره لاکھ روپئ ورله ورکړے شوی دی جی نو که دوئ مهربانی اوکړی او هغه ټیکنیکل ټریننګ سنټر که بیا د هغے د پاره منظور کړی نو مونږ به ډیر زیات مشکور یو جی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دوئ خو وئیل چه ټیکنیکل

سنټر هلته خلاص شولو۔ پخپله نے پرون دا خبره کوله چه ټولے کارخانے بندے شوے نو چه په انډسټریل اسټیټ کښ کارخانے بندے شی نو هلته به بیا ټرینګ څوک اخلی؟ مونږ دوئ له دا تسلی ورکو چه مونږ به ګورو چه څه هم کیدے شی نو انشاء الله په هغے به عملدر آمد کوو۔

جناب سپیکر: جناب سید رحیم خان، جی!

جناب سید رحیم ایڈوکیټ: سپیکر صاحب! ستاسو ډیر مشکور یم چه تاسو ما له لږ ټائم راکړو۔ ما چه کوم نوټس ورکړے وو نو هغه په ایجنډا نه دے راغلے نو په دے وجه باندے ستاسو د هدایاتو مطابق زه پاسیدم۔ جناب! زما درے څلور ګزارشات دی۔

جناب سپیکر: زر زر به ئے کوئ جی۔ دا پوائنټ آف آرډر دے جی؟

جناب سید رحیم ایڈوکیټ: زر زر کومه جی، خبره دومره نه ده۔ زه د پبلک هیلته وزیر صاحب په نوټس کښ دا خبره راوستل غواړمه چه سابقه کومه طریقه وه چه کله د آبنوشئ سکیمونه به تیار شو نو په هغے به حکومت په خپل ذمے باندے د کلاس فور ملازمینو تقرری اوکړه۔ اوس هغه طریقه بدله شوے ده او دا طریقه جوړه شوے ده چه د کلی خلق به یوه کمیټی جوړوی او دا به هغوی ته حواله کیږی۔ صاحبه، هغے ته نه څوک تیار دی او نه دغه سکیم کامیاب دے۔ د دے نه مخکښ فاټا ایریګیشن زمونږ په حلقه کښ دا قسم سکیمونه کړی وو او هغه بالکل فیل شوی دی۔ منسټر صاحب ته ما د دے په باره کښ یر Request هم کړے وو چه یو پالسی جوړه شی او دا چه په زړه طریقه باندے شی نو دا به ډیره ښه وی جی۔

جناب سپیکر: جی، منسټر صاحب۔

جناب سید رحیم ایڈوکیٹ، اودریږئ جي، بله خبره کوم -------

جناب سپیکر، ټول خو مه کوئ، نورو له هم موقع ورکړئ۔

جناب سید رحیم ایڈوکیٹ، دے کښې زما یو Submission دے جي، بس یو دوه منټه ټائم راکړئ جي۔ بل دے ملاکنډ پیکج کښې زمونږ دوماتوم روډ او پودار ټو بانګیړے، دا یو دوه روډونه شامل شوی وو خو چونکه ملاکنډ پیکج ختم شو نو هغے خلقو ته د دے ډیر زیات ضرورت دے، خلق په غرونو کښې پاتے کیږی -----------

جناب سپیکر، ټھیک شوه جي، دا جواب درکوی جي۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی، سر! میں بھی اسی سلسلے میں بات کرنا چاہتا ہوں، جواب یہ اکھٹا دے دیں گے۔

جناب سید رحیم ایڈوکیٹ، بس جي، یو Question بل کومه، نوره خبره پاتے کوم۔ زما په حلقه کښې د جوړ زنانه هائی سکول Up-gradation شوے وو، د هغے د پاره زمکه اغستے شوے ده او تر اوسه پورے په هغه باندے باقاعده کار شروع نه شو۔ سکول منظور دے جي، نو دا درے ځلور ګزارشات مے دی که مهربانی اوشی او متعلقه منسټر ما له یقین دهانی راکړی۔

جناب سپیکر، ستاسو هم که دے سره Connected وی نو اووایئ جي۔

جناب نیک عمل خان، نه جي، زما د دے سره Connect نه دی۔ زما ------

جناب سپیکر، نو بیا جي دا Connected به اووائی نو بیا تاسو اووایئ۔ زر زر جي، ما سره صرف ځلور منټه دی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی، سر! اس پالیسی سے دو تین چار سال پہلے پانی کی جو

سکیمیں منظور ہوئی ہیں واٹر سپلائی کی، پورے صوبے میں ہیں جی، میں نے اس پر پہلے بھی کال اٹینشن نوٹس پیش کیا تھا، تو وہ جو سکیمیں مکمل ہوچکی ہیں، اب تو لوگوں نے ایگریمنٹ نہیں کیا تھا، ان کیلئے سٹاف دیا جائے تاکہ ان سکیموں کو چالو کیا جاسکے۔ جو اس معاہدہ سے پہلے کی سکیمیں تیار ہیں ---------

جناب سپیکر: دے ټولو خبرو باندے تاسو دوئ سره کښینئ جي --------

وزیر آبپاشی و آبنوشی: نه نه سپیکر صاحب، یو منټ، زه یو عرض کومه جي چه دا VDO چه دی، Village Development Organization د دے باره کښې ما تاسو ته مخکښې عرض اوکړو چه زمونږ کومه Donor agency ده، د هغوی د طرف نه Compulsion دے خو ما پکښې دا Amendment کړے دے، خپله پالیسی مونږه دا جوړه کړے ده چه د کومے علاقے خلق چه پخپله نه کوی نو هغه اخراجات به ډیپارټمنټ د هغوی نه اخلی او ډیپارټمنټ به ئے چلوی۔ نو دا مونږ کولے شو جي۔ هغه اخراجات به خواه مخواه دوئ Pay کوی۔

جناب سپیکر: نیک عمل خان، جی۔ نیک عمل خان!

جناب نیک عمل خان: جناب سپیکر! زما په علاقه کښې جي یو لفټ ایریګیشن سکیم دے او هغه ډیر وخت نه خراب پروت دے--------

جناب سپیکر: دا زما هم خراب پروت دے۔

جناب نیک عمل خان: ما بار بار وزیر صاحب ته خبره کړے وه، هغوی پکښې څه کار کړے دے خو هغه لفټ ایریګیشن سکیم اوس هم نه دے چالو شوے۔ تقریباً دو تین هزار جریب زمکه دغسے پرته ده۔ زما دوئ ته دا خواست دے که فرض کړه د هغے ټرانسفرمر خراب وی یا ورته څه د Lining ضرورت وی، نو مهربانی داوکړی چه هغه د مونږ له اوکړی۔

حاجی بهادر خان: پوائنټ آف آرډر، سر۔ 1988 کښې د پیپلز پارټۍ په دور کښې زمونږ په هاتیانو علاقه کښې اوه نیم جریبه زمکه Play ground له اغستے شوے ده، د دے زمکو خبره پکښې راغله، تر اوسه پورے هغه زمکه نه حکومت ته حواله شوے ده او نه ئے حکومت تپوس کوی۔ نو مهربانی اوکړئ، اوس زمونږ حکومت دے، پکار دا ده چه دا زمکه Play ground د پاره واغستے شی، د هغے د پاره پیسے منظور شوی دی او خاصکر اخبار والا ته وایم چه دا کیس احتساب کمیټۍ ته حواله کړی، د 1988 نه تر اوسه پورے هغه زمکه هغه خلق خوری او قبضه ئے نه پریږدی۔

جناب سپیکر: جی، منسٹر صاحب۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! څنګه چه نیک عمل خان اوفرمائیل چه دا لفټ ایریګیشن سکیم وو او په هغے باندے کار شوے دے، خو زه دا خبره افسوس سره کوم چه دوئ ما ته نه دی وئیلی چه په هغے باندے کار نه دے شروع شوے یا هغه چالو شوے نه دے۔ که دوئ ما ته دا خبره کړے وه نو دا به تر اوسه د خدائے په فضل باندے چالو وو۔ بهادرخان صاحب چه کومه خبره اوکړه نو په دے سلسله کښې به زه Concerned خلقو سره خبر اوکړم چه دا ولے داسے شوی دی او که دے کښې چا زیاتے کړے دے نو انشاء الله سخت نه سخت ایکشن به اغستے شی۔

Mr. Speaker: The sitting is adjourned for tea break as well as for photography and we will straightaway go to the main Lawn for photography. Thank you very much. We will reassemble at twelve O' Clock.

(ایوان کی کارروائی چائے اور فوٹوگرافی کیلئے ملتوی کر دی گئی۔)

(وقفہ کے بعد جناب سپیکر مسند صدارت پر متمکن ہوئے۔)

نوابزادہ محسن علی خان، پوائنٹ آف آرڈر، سر۔ جناب سپیکر صاحب! گزارش یہ ہے کہ یہ ڈائریکٹ آپ سے تعلق رکھتا ہے کیونکہ یہ گھر آپ ہی کا ہے، میں ---------

جناب سپیکر، اس گھر کے بارے میں بات کر رہے ہیں؟

نوابزادہ محسن علی خان، نہیں سر، This is Assembly, Sir. میں ریفر کر رہا ہوں تھیا کی ----------

جناب سپیکر، 'ہاؤس' انگریزی میں کہتے ہیں تو میں نے کہا کہ شاید اردو میں آپ نے ٹرانسلیشن کر دی۔

نوابزادہ محسن علی خان، تھینک یو، سر۔ میں عرض کر رہا تھا 'دی ہمالہ ہاؤس' جو آپ کی رہائش ہے، مطلب ہے کہ سپیکر پراونشل اسمبلی کے نام پر وہ Permanently alloted ہے۔ وہاں پر جناب سپیکر صاحب، کچھ ایریا ہے، کچھ کوارٹرز ہیں، اس گھر کے ساتھ کچھ اور علاقہ ہے، یہ بات ہمارے علم میں آئی ہے کہ اس کے ساتھ جو علاقہ اور جو ایریا ہے، اس کو صوبائی حکومت نے Lease out کر دیا ہے اور Lease بھی کر دیا ہے غلام مصطفیٰ جتوئی صاحب کو، میرے خیال میں کوئی ten years lease or twenty years lease ہے تو جناب سپیکر صاحب، میں آپ سے یہ گزارش کروں گا کہ کم سے کم جو پراپرٹی، Which belongs to Mr. Speaker or belongs to this August Assembly, how can this we lease out to a third person just like this and who has done it and under whose authority has this been done? Do you have any knowledge about it, Speaker sahib? Has the Provincial Government done it, has the C & W done it? On whose authority

has this been done?

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! محسن خان خبره اوکړه، دا هماله هاؤس چه کوم دے، دا نتهیا گلی کښې دے، د هغے باره کښې غالباً دوئ دا خبره اوکړه- د هغے هغه کوم سرونټس کوارټرز چه وو، هغه د سپیکر په اختیارکښې دی نو د هغے تعلق خو د سپیکر سره وی- پکار ده چه تعلق ئے تاسو سره وی خو چه کوم انفارمیشن مونږ ته دے نو هغه دا دے چه دا Lease باندے کوم څایونه چه حکومت ورکوی نو دغه پکښې ورکړے شوی دی نو که واقعی که دا ورکړے شوی وی نو پکار خو دا ده چه دا د سپیکر په صلاح باندے شوے وے نو آیا تاسو د دے نه خبر یئ چه تاسو سره صلاح شوے ده، تاسو دا Lease ورکړے دے او که نه بل چا ورکړے دے او که زمونږ انفارمیشن غلط دے؟

جناب سپیکر: تر څو پورے چه زما تعلق دے نو ما ته خو هیڅ علم نشته- سی اینډ ډبلیو منسټر صاحب ناست دے، I think he will explain it properly.

جناب یوسف ایوب خان (وزیر تعمیرات و مواصلات): مجھے جناب، بالکل کوئی Accurate information تو نہیں ہے کہ یہ Lease کس نے دی تھی لیکن This much I know کہ جب انہوں نے Apply کیا ہے For further extension of lease تو ہم نے Regret کیا ہے اور ہم نے ان سے کہا ہے کہ آپ کی Lease ختم ہو چکی ہے اور آپ مہربانی کرکے اپنا فرنیچر اٹھا کر واپس لے جائیں۔ وہ گھر ابھی سی اینڈ ڈبلیو کے قبضے میں ہے جناب، Lease کی Expiry پر It has not been renewed اور ساتھ ساتھ اسی طرح تین چار گھر اور تھے جن کی Lease expire ہو رہی تھی، وہ Extend نہیں کی گئی۔ اس کے ساتھ جو پچھلی گورنمنٹ میں جو کافی ایشو یہاں بھی کھڑا ہوا تھا، ایک گورنمنٹ پراپرٹی، پانچ، چھ کنال زمین نتھیا گلی میں غالباً چھ لاکھ روپے پر ایک American

based کسی لیڈی کو دی گئی تھی That has been also cancelled. تو پچھلی گورنمنٹ میں سابقہ حکومتوں میں جو ساری Irregular leases تھیں، ان کو ہم نے Renew نہیں کیا They all have been cancelled.

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! د ایریگیشن منسټر صاحب حاضر دے، زما یو بل -------

نوابزادہ محسن علی خان: سر! یہ جو Assurance آنریبل منسٹر نے دی ہے We take that this matter is now closed. Thank you, Sir.

جناب سپیکر: زما خیال دے، جی! پیر محمد خان۔

جناب پیر محمد خان: د یو عرض مے کولو سپیکر صاحب، منسټر صاحب حاضر دے۔ اصل کښې مونږ هم داوایو چه ---------

جناب سپیکر: منسټر صاحب اووئیل چه هماله درته واپس کیږی۔ هغوی ته نے آرډر کړے دے چه تاسو خپل سامان لرے کړئ۔ اسی طرح ہے نہ You had ordered them that they should -------------

وزیر تعمیرات و مواصلات: انہوں نے یہ Request کی تھی کہ ہمارا سامان کچھ عرصہ پڑا رہے، جب تک ہم کوئی اپنا ٹرک وغیرہ Arrange کرے، تو وہ ہم نے ان سے کہا تھا کہ آپ دس پندرہ دن میں مہربانی کرکے اپنی Arrangement کریں اور یہاں سے اپنا سامان لے جائیں۔ آخری دفعہ جب ان کے ساتھ ہماری بات ہوئی تھی تو ہم نے یہ ہدایت دی تھی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! د ایریگیشن منسټر صاحب مونږ ته چھټئ کړی دی، شاید چه ټولو ته شوی وی، دا کوم کټ موشن چه مونږ ورکړی وو یا څه د هغے باره کښې دوئ خبرے کړے دی، چه څومره تاسو

تجاویز ورکړی دی، هغه مونږ نوټ کړی دی نو زما خیال دے چه په اول خل بانډے مونږ ته داسے جواب ملاؤ شو نو د بلور صاحب او خاصکر د سیکرټری یا هر څوک چه وی د محکمے، د هغه د کارکردګئ نه په دے سلسله کښ زه ډیر متاثره شوم۔ زه د منسټر صاحب او د دوئ د سیکرټری شکریه ادا کوم چه ډیر ښه کارکردګی ئے ده۔

مسئله استحقاق

جناب سپیکر : I think befor we proceed, پرون یو Privilege motion مونږ Refer کړے وو نو هغے باره کښ ما نن اخبار کښ کتلو، I don't know that how for it is correct, خو اخبار کښ زما په نظر راغلی دے چه پرائم منسټر په هغے بانډے ډیر Strong action اغستے دے او څه Suspension orders ئے پکښ هم کړی دی، نو اوس به دا د هغه Mover په مرضئ بانډے وی چه د هغوی څه حواهش دے؟ Whether he wants to withdraw it or not? او په هغے باره کښ زما خیال چه تاسو پرے خبره اوکړئ۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی : If you permit me, څنګه چه تاسو حکم کړے وو په هغے کښ بیا مونږ هوم سیکرټری پنجاب سره هم خبره اوکړه، آئی جی پنجاب او ډی آئی جی پنډی سره مو خبره اوکړه، هغوی بالکل د Ignorance اظهار اوکړو چه مونږ ته هډو پته نشته او هوم سیکرټری وئیل چه دا ډیر زیاتے شوے دے او We will take notice of that, او هغے سره سره وزیر اعلیٰ پخپله بانډے حاجی عدیل سره خبره اوکړه چه مونږ Meeting له روان یو، پریذیډنټ هاؤس کښ یوه نیمه بجه Meeting دے، هغوی ورته وئیل چه هلته کښ به د پنجاب چیف منسټر سره Personally خبره اوکړم او چه دا

کوم زیاتے شوے دے، د دے مونږ غندنه هم کوو او حکومت پنجاب هم مونږ سره لوظ کړے دے چه په دے به سخت نه سخت ایکشن اغستے شي۔

جناب سپیکر: او س د Mover ---------

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں نے جو Privilege motion داخل کی تھی، اس پر میرے خیال میں پورے ـــ ٹھیک ہے آپ پہلے بات کر لیں۔

نوابزادہ محسن علی خان: تھینک یو۔ سر! میری گزارش یہ ہے کہ جو Explanation حکومت نے دی ہے اور جو معلومات حکومت نے حاصل کی ہیں، تو جناب سپیکر صاحب، یہ ایک بہت عجیب بات ہے کہ Head of an Organization اور وہ بھی ایک آئی۔جی۔پی، یہ فرما رہے ہیں کہ جناب مجھے اس کے بارے میں کوئی علم نہیں ہے۔ تو جناب سپیکر، یہ ایک ایسی بات ہے کہ How can it be possible for a junior Officer in any Force because یہ ایک عام ڈیپارٹمنٹ نہیں ہے، جناب سپیکر صاحب، This is a disciplined Force. ایک Disciplined Force میں ایک سینئر آفیسر، Under his command an other Officer misbehaves and then وہ اس حد تک جاتا ہے اور جا کر کہتا ہے کہ میرے پاس Written Orders ہیں کہ وہ جناب Mover صاحب جو ڈپٹی سپیکر صاحب ہیں، نے یہی فرمایا کہ اس نے یہ کہا تھا کہ میرے پاس In writing باقاعدہ Orders آئے ہیں کہ To check these vehicles. How can the I.G or the DIG can totally disassociate himself with it by saying کہ جی ہمیں تو اس کے بارے میں علم ہی نہیں ہے۔ تو میری گزارش یہ ہے جناب سپیکر صاحب، I am very grateful to the Minister کیونکہ مجھے پورا علم ہے کہ انہوں نے اس پر کافی ٹائم لگایا ہے اور انہوں نے اس کے بارے میں بہت ساری معلومات حاصل کی ہیں اور انہوں نے اپنا فرض پورا کیا ہے۔ ہماری ان کے بارے میں کوئی شکایت نہیں ہے بلکہ میں

واقعی ان کا شکریہ ادا کرتا ہوں کہ انہوں نے اتنی اس کے اوپر محنت کی ہے مگر یہ کہہ دینا By a Head of Department کہ جی اس کے بارے میں مجھے علم نہیں ہے تو ا would like to say کہ اس کی جتنی مذمت کی جائے Then that man is not fit to command, he is not fit to be the I.G. If he does not know that a man in his Department takes action against Senator, against Speaker, against Deputy Speaker, against Members of the Assembly and he pertains and fans total ignorance. I would say Sir,

this man should be removed, he is totally unfit to be the I.G.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! محسن صاحب ډیرے ښے خبرے اوکړلے، دا د آئی جی په دے کښ څه قصور دے؟ یو آرډرخو دا دے چه تاسو Checking کوئ چه غلط موټر لاړ نه شی یا داسے چرته، نو چه Misbehave نے چه کړے دے نو هغه خو اے ایس پی کړے دے نو هغه ورته دا نه دی وئیلی چه ته خلقو سره Misbehave کوه یا ته خلق تنګ کړه- هغوی دا وئیلی دی چه مونږ به ترینه تپوس کوو او Even he has written that he promise to look into the complaint and ask the SP Attock to refrain from such misbehaviour in future. I am also writing to the Inspector General of Police, Punjab for taking necessary action,

written by the I.G.P NWFP. او بیا ورسره تاسو هم اخبار کښ اولوستل او مونږه هم اولوستل چه دوه سینیټرانو صاحبانو سره هم زیاتے شوے دے نو اخباردا وائی چه هغه Suspend هم شو، پرائم منسټر پخپله Suspend کړو- وائی چه که د دے کیس داسے څه Concerned SP and ASP responsible

-------- for that.

Mr . Speaker: Mohsin! I think we should not bother about his professional capabilities or professional attitude because you got no right to harm him or to take any disciplinary action against him. I think that is the matter between him and the Federal Government or the Provincial Government of Punjab. This much for our digestion is sufficient if he says that I am sorry, and he is already advised that man or warned him that he should not repeat such like things. I think this much is sufficient.

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر! جو بھی آپ کہیں گے' بالکل درست ہے۔

We accept the Honourable Minister's explanation. I wanted to bring it on the record that any service-man whoever he may be, however high he may be, he has to hold responsibility, he can not disassociate himself from his responsibility.

حاجی محمد عدیل: میں پورے ہاؤس کا مشکور ہوں کہ انہوں نے میرے Privilege motion پر میرے اور اس ہاؤس کے وقار کا اور اس صوبے کے وقار کا ساتھ دیا ہے' وزیر صاحب نے بھی جتنی کوشش کی ہے' کل وزیر اعلیٰ صاحب نے بھی مجھ سے فرمایا کہ وہ بھی اس مسئلے پر بات کریں گے۔ جناب سپیکر! جہاں تک وہ ایک یا دو افسر Suspend ہوئے' تو وہ اس وجہ سے Suspend نہیں ہوئے ہیں کہ میرا Privilege motion اس ہاؤس میں پیش کیا گیا ہے' وہ تو اس وجہ سے Suspend ہوئے ہیں کہ محترم سینیٹر صاحب کو اس نے کئی گھنٹے وہاں روکا اور وہاں سینیٹ میں ایک بڑی اہم میٹنگ ہو رہی

تھی اور ایک بڑا اہم قانون پاس ہو رہا تھا تو جب ان سے پوچھا گیا کہ آپ اتنی دیر سے کیوں آئے ہیں؟ تو انہوں نے کہا میں کیسے آتا' میری گاڑی بھی روک دی گئی تھی اور مجھے وہاں پر بٹھایا گیا تھا اور اس وجہ سے وزیر اعظم نے مہربانی کی ہے کہ سینیٹر کے Privilege کے Against اس کو Suspend کیا گیا ہے' میرے Privilege کے Against suspend نہیں کیا گیا ہے۔ میں یہ Suggest کرتا ہوں اور ہاؤس نے بھی کل یہ تجویز کیا ہے کہ اس مسئلے کو پریویلج کمیٹی کو ریفر کیا جائے۔ یہ ٹھیک ہے کہ آیا ہم پنجاب کے کسی افسر کو بلا سکتے ہیں تو ہمیں انسپکٹر جنرل آف پولیس پنجاب اور ہوم سیکرٹری پنجاب سے اس توقع کی امید رکھنی چاہئے کہ اگر وہ ہماری شکایت پر غور کرتے ہیں تو متعلقہ افسر اور اس علاقے کے ایس ایس پی کو ہماری پریویلج کمیٹی میں وہ بھیجیں گے اور ایکسائز کا جو افسر وہاں اس کے ساتھ موجود تھا' اس کو بھی بھیجیں گے تاکہ Once for all ہم پریویلج کمیٹی میں یہ طے کریں کہ آیا ایسی حرکتیں دوبارہ تو نہیں ہوں گی۔ اب تو وہ Suspend ہو چکا ہے Becuse of the Senator, not because of the MPA, nor becuse of the Deputy Speaker of this House. So. I think, my Privilege Motion should be referred to the Committee and we will request the IGP Punjab and Home Secretary that they should sent SSP of the area and the said officers.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: We support this motion.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: سپیکر صاحب! ما خو پرون هم دا عرض کړے وو چه مونږ ته هیڅ اعتراض نشته، دا د پریویلج کمیټئ ته لاړشي او We will sort it out that who is responsible for that.

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Privilege

Motion moved by Haji Muhammad Adeel, MPA, be referred to the Privilege Committee?.

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it, and the Privilege Motion is referred to the Privileges Committee.

Haji Muhammad Adeel: Thank you very much.

جناب سپیکر: جی، بشیر خان!

قاعدے کا معطل کیا جانا

Minister for Irrigation: Mr. Speaker Sir, under rule 240 of the Provincial Assembly of N.W.F.P, Procedure and Conduct of Business Rules, 1988, rule 22 may be relaxed and I may be allowed to introduce the Bill.

جناب سپیکر: رورہبے خو بشیر خان، تاسو راته دا خبره اوکړئ چه تاسو دا Rule relaxation خو به صرف Introduction د پاره کوئ کنه، صرف د Introduction د پاره؟

Minister for Irrigation: Mr. Speaker Sir, for introduction of the Drainage Authority, Irrigation Drainage Authority Bill.

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! لږ مونږ پرے پوهه کړئ چه دوئ څه غواړی؟ لږ تفصیلی وضاحت د دوئ بیان کړی --------

وزیر آبپاشی و آبنوشی: سپیکر صاحب! زه دا بل Introduce کول غواړم- دا

کول Lay دا ، دے چه Agriculture and Industrial Authority Bill. 1997 غوارم او زه تاسو ته Rules relaxation د پاره خواست کوم چه دا تاسو Relax کړئ۔

جناب سپیکر ، دا خو په Consideration stage باندے دے ، بیا په دے Discussion کیږی پیر محمد خانه او زما خیال دے چه فی الحال خو دا Lay کوئ۔

جناب ہمایون سیف اللہ خان، سپیکر صاحب! پوره پوهه دی چه دا څه شے دے۔ خان د پوره پوهه کړی۔

نوابزادہ محسن علی خان، جناب سپیکر صاحب! بالکل جی یہ بل Introduce کر لیں، اس پر ہمیں کوئی اعتراض نہیں ہے۔ میری گزارش یہ ہوگی کہ جس وقت یہ Introduce ہو جائے تو Introduction کے بعد اگلے سیشن میں This Bill should be sent to the relevant Committee to have it examined before -----------

Mr. Speaker: That stage is coming, Jee. That stage is coming, now is the stage of simple introduction because I ask him the very question at the very outset as to whether he just wants to introduce the Bill or he has got something else in his mind. He has categorically stated that today is the stage of introduction of the Bill. So, when the stage of consideration reaches, at that stage it will be seen --------------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Just I have absolutely appreciated --------------

Mr. Speaker: You want a premature assurance from --------------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: No, no Sir, I am not seeing for an assurance. My request is that I assume, may I be wrong, Sir, that today the Assembly will be prorogued. Now, I was thinking to save the Government time time during the period because the Session will be prorogued, if it had been referred to the Committe then it could --------------

Mr. Speaker: This is now upto the Law Minister, what does he says?

Minister for Law & Parliamentary Affairs: I am grateful to Mohsin Ali Khan, if he is interested as he said, we will be ready to send it to the Special Committee and Mr. Speaker may nominate the person.

Mr. Speaker: So, is it the desire of the House, the rule 22 may be relaxed?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The rule stands relaxed. The honourable Minister, to please introduce the North West Frontier Province, Irrigation and Drainge Authority Bill, 1997.

مسودہ قانون

Minister for Irrigation: I beg to introduce the North-West Frontier Province, Irrigation and Drainage Authority Bill, 1997.

Mr. Speaker: The Bill stands introduced.

Minister for Irrigation: This is possible that we should relax the rule and send it to the Special Committee and you should propose th Members.

جناب سپیکر: بشیر خان! گوری جی No, Mohsin Ali Khan may request or may not request. یو شے دے چه نن خو ستاسو په دماغ کښې څه داسے شے نشته د Passage کنه ؟ نو The stage is defintly coming so that very day د دوئ دا Request وو او تاسو ورته Assurance ورکړو نو Automatically هغه په هغه ورځ اوشی۔ I think that is no problem.

تحاریک التواء

Mr. Speaker: Mr. Hamidullah Khan, MPA, to please move his Adjournment Motion No. 48 under rules 69 of the Rules of Procedure and Conduct of Business Rules. Mr. Hamidullah Khan MPA, please

موضع براول بانڈہ (دیر پایاں) میں سکول میں سٹاف کی عدم موجودگی

جناب حمید اللہ، جناب سپیکر! ایوان کی معمول کی کارروائی روک کر اس اہم اور فوری نوعیت کے مسئلے پر بحث کی اجازت دی جائے، وہ یہ کہ میرے حلقہ نیابت پی ایف۔74 ضلع دیر میں گاؤں براول بانڈہ میں گورنمنٹ گرلز مڈل سکول تقریباً چار سال پہلے تعمیر کیا

گیا تھا لیکن تاحال مذکورہ سکول کو اساتذہ اور دیگر سٹاف فراہم نہیں کیا گیا ہے جس کی وجہ سے مقامی لوگوں کو سخت پریشانی اور مشکلات کا سامنا ہے، لہذا اس اہم مسئلے کو ترجیحی بنیادوں پر حل کیا جائے"۔

جناب! دا سکول خلور کاله مخکښې جوړ شوے وو او په هغے کښې-----

Haji Muhammad Adeel: Motion should be admitted, we are agree.

Mr. Speaker: Should be admitted?

آوازیں: جی ہاں۔

جناب سپیکر: څه وایئ تاسو، ایډمټ کول ئے غواړئ؟

جناب حمید اللہ: زه وایمه جی چه دے له د سټاف ورکړے شي۔

جناب سپیکر: ایډمشن ئے غواړئ؟

جناب حمید اللہ: جی ایډمټ ئے کړئ رالہ۔ ایډمټ ئے کړئ جی۔

جناب پیر محمد خان: سپیکر صاحب! دا ایډمټ کوؤ نه، د دوئ مقصد دا وو چه لږ بحث پرے اوکړی۔ (قہقہے)

Mr. Speaker: Is it the disire of the House that the adjournment motion moved by the honourable Member be admitted for discussion?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have. It is admitted.

نوابزادہ محسن علی خان: پوائنٹ آف آرڈر سر! جناب سپیکر صاحب!

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Point of order, Sir. Mr. Speaker. since you have admitted this Adjounment Motion, do you intend to discuss it today? So Sir, you have thrown this Adjournment Motion out.

Mr. Speaker: The House decided it. The honourable Member was of the opinion that his Adjounment Motion

(قہقہے) خو مخکښې يو بل سره ملاؤ يږي بيا به ډيره ښه وي۔

جناب پير محمد خان: جناب سپيکر صاحب! د ممبر صاحب سره حاجي عديل چالاکي اوکړه او د هغه د دغه نه ناجائزه فائده واغسته۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں تو ایک جمہوری آدمی ہوں۔ میں تو ہمیشہ جب اس طرف بنچز پر بیٹھا کرتا تھا تو میں یہ مطالبہ کرتا تھا کہ ہماری تحریک ایڈمٹ کریں اور یہ ایڈمٹ نہیں کیا کرتے تھے۔ ہم نے فیصلہ کیا ہے کہ اب جو بھی موشن لائیں گے، ہم ایڈمٹ کریں گے۔

جناب سپیکر: حاجي صاحب! لږ دا لاس به داسے نه وهئ هسے نه دا بي بي په سر او نه وهئ چرته۔ (قہقہے)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں Leftist ہوں، میرا یہ ہاتھ محفوظ ہے، دایاں ہاتھ استعمال ہوتا ہے۔

جناب احمد حسن خان: دائیں ہاتھ کی طرف بھی بہت بزرگ اور ہمارے پیارے منسٹر صاحب بیٹھے ہیں۔

توجہ دلاؤ نوٹس

Mr. Speaker: Mr. Iftikhar Ahmad Khan, MPA, to please his Call Attention Notice No. 61 under rule 52 (a) of the Procedure and Conduct of Business Rules. Mr. Iftikhar Ahmad Khan, please.

جناب افتخار احمد خان: بسم اللہ الرحمٰن الرحیم۔ شکریہ۔ سپیکر صاحب! دا خو تقریباً شه کم دوه میاشتے اوشوے چه زما په حلقه کښ دا علاقه غیر، ټرائبل ایریا او خود ساخته علاقه غیر، دا ما سره په حلقه کښ دی چونکه ما چه د کومو خرابیانو هغه نشاندهی کړے وه نو په هغے باندے حکومت ایکشن اغستے دے نو په دے وجه باندے شه نه شه حالات هلته ټهیک شو نو زه دا خپل کال اټینشن واپس اخلم۔

Mr. Speaker: Mr. Ghafoor Khan Jadoon, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 64. Mr. Ghafoor Khan, MPA, please.

پولیس پبلک سکول کی خستہ حالی

جناب غفور خان جدون: هدایت اللّٰه، ما ته پته ده خو صرف عرض دا کومه چی زما دا کال اټینشن چه کوم دے، دا د پولیس پبلک سکول سره دے جی او دوئ به اوس ما له خواه مخواه جواب راکوی چه دا پرائیویټ سیکټر کښ دے جی خو په دے کښ سپیکر صاحب زما صرف عرض دا دے چه دے عمارت کښ دراړونه پیدا شوی دی او دا نه شی کیدے چه قیمتی بچی دی او د دے نه لاندے کښینی جی، داسے نه چه دا Building راګزارشی او دا قیمتی ماشومان بچی په هغے کښ مړه شی۔ صرف زما عرض دا دے چه د دے د هغوی ته نوټس ورکړی چه د دے د مرمت اوشی او دا عمارت د ګزار کړی او د دے ازسر نو تعمیر د اوشی جی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دا کومه خبره چه دوئ اوکړه، دا د پولیس پبلک سکول په باره کښ ده او څنګه چه پخپله دوئ اووئیل دا یو Private Institution دے خو د هغے باوجود مونږه د هغوی سره Contact کړے دے او هغوی اووئیل چه مونږ د دے د پاره فنډ هم مختص کړے دے او انشاءالله دا Building به هغوی ټهیک کړی چه ماشومانو ته څه Problem جوړ نه شی۔

جناب غفور خان جدون: ډیره مهربانی جی۔

Mr . Speaker: Haji Muhammad Adeel , Honourable MPA/ Deputy Speaker to please move his Call Attention Notice No. 70.

Haji Muhammad Adeel: The Report of the Special Committee on Jails Reforms , headed by Chairperson Begum Naseem Wali Khan , was adopted by the last Assembly but the same has not been implemented by the Government so for . I, therefore, intend to draw the attention of the Government to aforesaid facts so this Call Attention please. Shall I say something more about the motion,

جناب! اس ہاؤس میں کچھ زیادہ ہی پوائنٹ آف آرڈرز ہو رہے ہیں ---------

جناب سپیکر: نجم الدین خان! تاسو مہربانی اوکړئ جی په سیټ کښینئ جی۔

حاجی محمد عدیل: گزشتہ اسمبلی میں ایک کمیٹی بنی تھی جیل ریفارمز کے حوالے سے اور ہماری خوش قسمتی تھی کہ اس کمیٹی کی چیئرپرسن ہماری قائد، بیگم نسیم ولی خان صاحبہ تھیں۔ اس کمیٹی نے تقریباً مسلسل ایک سال کام کیا ہے اور اس کمیٹی کے اراکین نے جا کر پشاور جیل کا بھی معائنہ کیا۔ وہاں کم از کم کئی دن مسلسل مختلف وارڈز میں وہ

گھومے۔ بعد میں کمیٹی نے یہ فیصلہ کیا تھا کہ ہمارے پاس جیل کے جو رولز ہیں' اس میں ترمیم کریں گے۔ تو میٹنگ کے دوران یہ انکشاف ہوا کہ ہمارے پاس جیل کا جو مینوئل ہے یا جیل کے جو رولز ہیں' وہ اس صوبے میں Available ہی نہیں ہیں۔ وہ 1930 والا ایک پرانا ہے' اسی پر وہ چل رہے ہیں۔ تو پھر اس کمیٹی نے فوری طور پر پنجاب کا جو جیل مینوئل تھا اور جیل کے جو رولز تھے۔ ان کو Adopt کیا For 1995 اس کو Adopt کرنے کے بعد چونکہ ہمارے پاس ایک جیل کا قانون سامنے آ گیا تھا تو اس کمیٹی نے اس مینوئل پر جو پنجاب کا ہم نے Adopt کیا تھا 1995 والا' اس پر کام شروع کیا اور بی بی کی راہنمائی میں اس وقت کے جو وزیر تھے جیل کے' اس وقت یہاں ممبر نہیں ہیں اور انہوں نے ہمارے ساتھ پورا تعاون کیا تھا اور تقریباً ہم روزانہ سات سات گھنٹے بیٹھے اور ہم نے بالکل اس جیل مینوئل کی ایک ایک شق' ایک ایک کلاز' ایک ایک سب کلاز سب کو چیک کیا اور Amended جیل رولز ریفارمز کے بنائے اور ان کو ہم نے Adopt کیا Unanimously in this Committee پھر اس کے بعد ان رولز کو ہم ہاؤس میں لائے اور ہاؤس نے Unanimously وہ پاس بھی کیے اور آپ بھی اس وقت ممبر تھے ہمارے ساتھ اور اب تو سپیکر ہیں۔ جناب سپیکر' اس کے بعد ہم نے وہ چونکہ Unanimously pass ہوا تھا تو رولز یہ کہتے ہیں کہ جو چیز متفقہ طور پہ ہاؤس پاس کرے تو وہ Binding ہے گونمنٹ پر کہ اس کو تسلیم کرے' اس پُر عملدرآمد کرے۔ اس وقت کی حکومت کے پاس جب وہ بھیجا گیا تو حسب معمول جو یہ طریقہ ہے کہ اس پر مختلف دفاتر نے' مختلف محکموں نے' لاء ڈیپارٹمنٹ' فنانس والوں نے اپنے اپنے اعتراضات وغیرہ کیے۔ بہرحال ہماری کوششوں کے باوجود' اس وقت کے وزیر صاحب کی کوششوں کی باوجود وہ کیبنٹ نے منظور نہیں کیا جو میں سمجھتا ہوں کہ اس ایوان کی توہین تھی۔ پریویلج ہونی چاہئے تھی لیکن بعد میں وہ ایوان ختم ہوگیا اور نئے الیکشن ہوئے۔ جب نئے

الیکشن ہوئے تو حلف اٹھانے کے بعد جو پہلی تقاریر ہوئی تھیں تو ہماری قائد، بیگم
ولی خان صاحبہ نے اپنی پہلی تقریر میں اس جیل ریفارمز کا ذکر کیا تھا اور اس کے بعد
اعلیٰ صاحب نے اپنی پہلی تقریر میں کہا تھا کہ ہم اسے Adopt کریں گے۔ جناب
میری اطلاع ہے کہ بعد میں یہ معاملہ کیبنٹ میں گیا ہے اور اتفاق سے کیبنٹ کے
ممبر اس کمیٹی کے رکن بھی تھے جس میں ہاشم خان صاحب ہیں، یوسف ایوب صاحب
اور بشیر احمد بلور صاحب ہیں، کسی وجہ سے I do not know وہ ابھی تک میری
ہے کہ اسے حکومت نے منظور نہیں کیا ہے اور اس پر حکومت کا شاید اعتراض یہ ہے
چونکہ اس میں فنانس کا کوئی خرچہ اضافہ ہوتا ہے یعنی سترہ گرام دال کی بجائے ہم
بیس گرام کر دی یا تیس گرام وہ جو صابن کی چکی ہے، ہم نے اس کو پچیس گرام
دیا لیکن اس رپورٹ میں ہم نے بہت ساری سہولتیں دی ہیں جس سے حکومت
اخراجات میں کمی بھی آ سکتی تھی مثلاً اگر کوئی صاحب حیثیت قیدی یا حوالاتی یہ چاہتا
کہ وہ اپنے ذاتی کپڑے جیل کے رولز کے مطابق استعمال کرے تو وہ استعمال کر
ہے۔ ہم نے یہاں تک اجازت دی ہے، ابھی بھی غیر قانونی طور پر جیل کھانے بھی
ہیں اور کھانے باہر سے بھی جاتے ہیں، ہم نے کہا کہ اگر کوئی قیدی یا حوالاتی اگر اپنے

نوابزادہ محسن علی خان، پوائنٹ آف آرڈر، سر۔ سپیکر صاحب! ------------

جناب سپیکر، دا یوہ خبرہ اوکرو، پروُن ہم دا خبرہ مونڑہ کڑے وہ چہ -----

نوابزادہ محسن علی خان، ٹھیک شوہ جی، زما صرف دا غرض دے جی چہ This House adopted a report as has been pointed out by the Hon'able Deputy Speaker. He is saying that three Ministers from their party in the Cabinet, Sir, this is a matter of their Parliamentary Party, not

of the House, they are in Government, this matter should not go to the House, they should take this matter ------------

Haji Muhammad Adeel: Report is a property of this House.

Nawabzada Mohsin Ali Khan: I am sure, I am sure, to take the matter with Bibi, they will have to resolve with in no time ---------

Mr. Speaker: Let him explain this point.

حاجی محمد عدیل: آپ کے بڑے اچھے مشورے پر غور کیا جائے گا۔ (قہقہے) جناب سپیکر! اس میں یعنی ہم نے اخراجات میں اور اس کے کچھ پہلو ایسے تھے ----------

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! صرف "غور کیا جائے گا"، یہ نہیں کہا کہ اس پر عمل کیا جائے گا۔ انہوں نے جس شخصیت کو ریفر کیا ہے' ان کی باتوں پر عمل کیا جانا چاہئے۔

جناب سپیکر: زه په يوه خبره نه پوهيږم چه زما دا ډپټي سپيکر صاحب داسے مزيدارے خبرے شروع کړی او بيا تاسو په مينځ کښ راپاځئ۔ دا ولے د دوی سره دا چهير خانی تاسو کوئ؟

جناب احمد حسن خان: د دوی سره زمونږه Understanding دے۔ (قہقہے)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں ان کے ووٹوں سے بھی منتخب ہوا ہوں۔ جناب سپیکر، اس میں بعض Suggestions ایسی تھیں جس میں کسی قسم کے مالی خرچ کا، مطلب یہ ہے کہ اگر کوئی قیدی اپنے لئے اخبارات منگوانا چاہتا ہے، ضمیر کا کوئی قیدی ہے، سیاسی قیدی ہے اور بہت ساری تجاویز تھیں، تو ہمیں یہ بتایا گیا کہ پاکستان لاء کمیشن، چیف جسٹس آف پاکستان کی نگرانی میں بھی پورے پاکستان میں جیل ریفارمز کے حوالے سے کام کر رہا ہے ---------

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! Just I would like to remind the

ایک ممبر نے اسی قسم کی بات اٹھائی جس honourable Chair this the other day
میں which was, some they do the budget allocation, grants وغیرہ، آپ
نے خود کہا کہ The budget has been passed. بیگم صاحبہ بھی اٹھیں اور انہوں نے
کہا کہ The budget has been passed. Now Sir, the budget has been
passed only two days ago. Let we come up 1998-99 یہ تو --------

حاجی محمد عدیل: ان کا خیال ہوگا کہ میں کال اٹینشن پیش کروں گا، وزیر صاحب جواب دیں گے۔ محسن صاحب! آپ تو 1991 میں وزیر تھے ------------

Mr. Speaker: Mohsin, please take your seat, let the Honourable Minister give him a reply.

نوابزادہ محسن علی خان: سر! میں صرف یہ پوچھ رہا ہوں، Are you withdrawing?

Mr. Speaker: No, no, that is an other thing. I am not withdrawing from my any statement.

وزیر آبپاشی و آبنوشی: نہیں، وہ یہ نہیں کر رہے ہیں کہ ہم بجٹ میں کوئی ترمیم کر رہے ہیں۔ وہ تو ان کی اپنی بات ہے، وہ ان کو جواب دیں گے۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! ایک تو محسن صاحب سے کہیئے کہ یہ 1991 یا 1990 نہیں ہے، انہوں نے جواب نہیں دینا ہے اور ان کے زمانے میں کال اٹینشن بھی رولز میں نہیں تھا۔ ان کو پتہ بھی نہیں ہے کہ کیا رولز ہیں؟ جناب سپیکر! ------------

جناب احمد حسن خان: پوائنٹ آف آرڈر۔ مسٹر سپیکر! محسن خان کا صرف یہ خیال ہے کہ اگر حاجی عدیل صاحب جیسے پڑھے لکھے اور انتہائی Competent اور قواعد سے واقف رولز کی خلاف ورزی کر رہے ہیں تو ------------

حاجی محمد عدیل: جناب عالی! میں رولز کی خلاف ورزی نہیں کر رہا ہوں۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! د رولز خلاف ورزی خو هله وه چه تاسو اجازت نه وے ورکړے۔ تاسو د یو کال اټینشن اجازت ورکړے دے۔ دا خو د رولز خلاف ورزی نه شوه کنه۔ هغه په رولز کښ لګیا دے او هغه خپله خبره کوی۔ مهربانی اوکړئ، خبره ئے واورئ۔ که کوم سړے داسے وی چه خبره اوریدل نه غواړی نو یو بله طریقه د اوکړی۔ پریږدئ چه هغه خپله خبره اوکړی۔ وزیر د جواب ورکړی۔ که هغه مطمئن شو خو ښه ده، کنی نه به وی مطمئن۔

جناب سپیکر: Under the rules په دے باندے د Discussion اجازت هم نشته جی، صرف دوئ به خپل Point of view explian کوی او بیا به منسټر صاحب جواب ورکوی۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! که هغه څه غلطه خبره کوی نو موږه ئے Point out کولے شو،۔دا زما استدعا ده تاسو ته۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! میں یہ پوچھتا ہوں کہ وہ رپورٹ اب کہاں ہے؟ ہمیں صرف یہ چاہئے کہ اس پر کافی کاوش ہوئی تھی، کافی محنت ہوئی تھی اور Request یہ ہے کہ اسے ہاؤس بھی دوبارہ Adopt کرے اور حکومت بھی Adopt کرے، اسلئے میں نے کال اٹینشن نوٹس دیا ہے۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! ابھی تک تو حمود الرحمان کمیشن کی رپورٹ کا پتہ نہیں چل رہا ہے تو اس کا بھی وہی حال ہوگا۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! محسن علی خان کا حال تو بڑا خراب ہے۔ یہ الیکشن ہار جاتا تو اس کیلئے بہتر تھا۔ یہاں پر تو یہ نفسیاتی مریض ہو گیا ہے۔

جناب احمد حسن خان: سر! ان کیلئے بھی بہتر ہوتا، اگر یہ الیکشن ہار جاتے۔ (قہقہے)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! الحمد للہ میرے ووٹروں نے مجھے ایک مرتبہ نہیں، دوسری مرتبہ نہیں، تیسری مرتبہ منتخب کیا ہے۔ آپ کو کبھی منتخب کرتے ہیں اور کبھی لات مار کے نکال دیتے ہیں۔

جناب احمد حسن خان: اسلئے کہ وہ سمجھتے ہیں اور آپ کے ووٹر ابھی تک آپ کو نہیں سمجھ پائے۔

حاجی محمد عدیل: جناب! ان کے ووٹروں کو پتہ ہے کہ ان کو لات کب ماری جائے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر! د بی بی پہ خدمت کښې عرض دے چہ دے هاوس کښې یو داسے صورتحال چہ کله ډیر سیریس شي نو دا خیال نه شي د بی بی چه گنی داسے څه خبره کوو چه د هغے په احترام یا په شان کښې څه خبره ده۔ مونږ وایو چه دا هاوس لږ کوټي دغه ته راشي۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر! ډیره ډیره مهربانی۔ دا حاجی عدیل صاحب خو ډیر زوړ پارلیمنټیرین هم دے او بیا زمونږ ډپټي سپیکر هم دے۔ زما خیال دے زما نه ډیر زیات په دے رولز ریګولیشنز باندے دے پوهیږي۔ چه دا Adoption چه دے، دا Previous اسمبلۍ کړے وو، دا زمونږ حکومت باندے Binding نه دے۔ خو د هغے باوجود دا یو ښه کار وو ولے چه د بی بی د صدارت لاندے دا کار شوے وو، I was also the member of that Committee. او مونږ پخپله تلی وو، دا Examine کړے وو، د دے باوجود چه مونږ باندے Binding نه وو او دا مونږ کیبنټ کښې Put up کړو او کیبنټ کښې دا مونږ ډسکس کړو۔ تقریباً یو ګهنټه په دے باندے ډسکشن او شو۔ څه پکښې Financial implication وو او څه پکښې داسے وو چه هغه مونږ اووتیل چه یره دا مونږ واستوو لاء کمیشن ته چه هلته یو Uniform policy جوړه شي

دا خکه چه دا یو پراونشل سبجیکټ دے، د هغے باوجود مونږ حاجی عدیل صاحب ته دا Assurance ورکوو دا چرته Financial implication وی، هغه به مونږ نه شو کولے At present او چه کله زمونږ دا Financial حالات ښه شو، انشاء اللّٰه هغه به هم کوو او باقی چه بغیر د Finance نه Implementation کید ے شی، هغه به هم کیبنټ ته یوسو، په هغے کښ چه څه Possibility کیدے شی، انشاء اللّٰه مونږ به هغه کوو ولے چه دا خو د بیگم صاحبے د صدارت د لاندے شوے دے نو دا مونږ څنگه Ignore کولے شو؟

حاجی محمد عدیل: .Thank you very much خدا کرے کہ عملدر آمد ہو۔

جناب عبدالسبحان خان: پوائنټ آف آرډر۔ ما سپیکر صاحب، یو ایډجرنمنټ موشن چه د صوبے د ایجوکیشن ډیپارټمنټ سره تعلق ساتو ---------

جناب سپیکر: هغه خو ټول ښخ شو جی۔ (قہقہے)

جناب عبدالسبحان خان: نو هغه هلته چه ایډمټ شو جی، زما عرض دے جی د هغوی هغه خو ایډمټ شو جی نو زما دا خو پاتے شو حالانکه هغے د یو علاقے سره تعلق ساتی۔ نو ما وئیل که تاسو اجازت کوئ چه زه نے داسے Explain کړم یا که بل ځل تاسو مهربانی کوئ۔

جناب سپیکر: دا به بل ځل له راځی جی۔ بیا به بل ځل له راځی که خیر وی اوریٔ به نے۔

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! دوئ ته پته نشته چه دے د حکومتی بنچونو د ممبرانو د سازش ښکار شوے دے۔ (قہقہے)

جناب ولی الرحمان: پوائنٹ آف آرڈر۔ جناب سپیکر! اس معزز ایوان کے ذریعے وفاقی حکومت کی طرف سے سپریم کورٹ سے سودی نظام کے متعلق دائر مقدمہ کی واپسی پر

مبارکباد پیش کرتا ہوں کہ یہ سودی نظام کا خاتمہ اور اسلامی نظام کی طرف آغاز ہے۔ اس پر وزیر اعظم پاکستان کو مبارکباد پیش کرتا ہوں۔

جناب سپیکر: یہ پیپر ریڈنگ ذرا نہ کریں، زبانی کہیں۔

جناب ولی الرحمان: جی میں نے یہ آج اخبار میں پڑھا ہے، وہ سپریم کورٹ میں جو سودی نظام کے خلاف دائر کی ہوئی تھی، وہ واپس لے لی ہے۔ اس پر میں مبارکباد پیش کرتا ہوں۔

جناب شیر زمان شیر: جناب سپیکر صاحب! میاں ولی الرحمان صاحب د یو دعا اوکړی، د دہ پہ حق کښې ډیرہ ښہ خبرہ بہ وی۔ دا یو ډیر ښہ کار اوشو نو پہ جمع بہ یوہ دعا اوکړو، تاسو ورلہ اووایئ۔

جناب سپیکر: Resolutions ھم ستاسو بلا پاتې دی۔ خپل ټائم تہ کوری، ټائم تہ اوګورئ، Resolutions ھم ما ستاسو پنځلس اخستې دی، نو خپل ټائم تہ ګورئ۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! یہ جو میاں ولی صاحب نے ریزولیوشن یا جو کچھ مبارکباد دی ہے، یہ کس بات کی ہے کہ سود ہمارے اوپر لاگو کر دیا گیا ہے یا Withdraw کیا گیا ہے؟

(آوازیں۔ Withdraw)

نواب زادہ محسن علی خان: وہ جو سپریم کورٹ نے کیس واپس لیا ہے اس کا مطلب ہے کہ سود بدستور رہے گا۔ واپس نہیں کیا گیا ہے۔

وزیر قانون: یہ گورنمنٹ نے جو عدالت میں اپیل دائر کی تھی، وہ گورنمنٹ نے واپس لے لی ہے اور شریعت فیڈرل کورٹ میں بھیجیں گے۔

جناب نجم الدین: سپیکر صاحب! پوائنٹ آف آرڈر، سر۔

جناب سپیکر: داسے کار اوکړئ جی، یو منټ، زما عرض واورئ که تاسو دا خپله ایجنډه د څه شي پورے رارڅول غواړئ، خو ډیره ښه ده او که وایئ چه دا ایجنډا نه رارڅول غواړئ، ما ته لږ توجه اوکړئ جی، مهربانی اوکړئ، که تاسو وایئ چه په ایجنډے باندے کوم څیزونه راغلی دی او دا پوره کول نه غواړو نو بیا بالکل زه هغه ایجنډا ستاسو په وړنا وروستو کومه، په پوائنټ آف آرډر مو چه څه خوښه وی، هغه اوکړئ، خو چه یوه نیمه بجه شی، زه به درنه تهیک پاڅم۔ اوس تاسو پخپله سوچ اوکړئ۔ نو مهربانی اوکړئ تاسو یو دوه منټه صبر اوکړئ چه دا ستاسو قراردادونه یا څه دغه اوشی۔ Please take your seat. Please take your seat. There is no procedural irregularity so there is no point of order. Mr. Muhammad Shoaib Khan, MPA, to please move his Call Attention Notice No. 73. Mr. Shoaib Khan, please.

کارڈیالوجسٹ اور دیگر عملے کی تقرری کے بارے میں

جناب محمد شعیب خان: جناب سپیکر صاحب! بٹخیلہ ہسپتال میں کارڈیالوجی وارڈ قائم ہو چکا ہے اور ضروری سامان بھی آ پہنچا ہے، لہٰذا کارڈیالوجسٹ کی تقرری یقینی بنائی جائے اور اس کے ساتھ ضروری عملہ بھی تعینات کیا جائے۔

(2) ایمرجنسی میں جنریٹر کا بندوبست کیا جائے تاکہ لوڈ شیڈنگ کے وقت کام آ سکے۔ چونکہ بٹخیلہ ہسپتال، ڈسٹرکٹ ہیڈ کوارٹر ہسپتال ہے، لہٰذا دوسری ایمبولینس دی جائے۔

(3) پختونخوا میں ماضی میں کنٹریکٹ بنیادوں پر بارہ سو ڈاکٹروں کی تعیناتی کی گئی تھی، اسمبلی کے فلور سے صوبائی حکومت سے اپیل کرتا ہوں کہ ان کو مستقل کرنے کے اقدامات کئے جائیں کیونکہ صوبے کی فلاح و بہبود اور صحت عامہ کے مسائل کیلئے یہ چیز اشد

ضروری ہے۔

(4) بٹخیلہ' مالاکنڈ ایجنسی جو ماضی میں منشیات کے کاروبار کا گڑھ رہ چکا ہے' جس کے استعمال سے نئی نسل کے نوجوانوں کا بیشتر حصہ ------------

جناب سپیکر: څه شے خو شعیب خان' سیشن ته هم پریږده کنه۔ تا خو هر څه ټول راپه مخه کړی دی۔

جناب محمد شعیب خان: یره جی' دا لږ ډیر ضروری دی۔ دوئ خو په مخه لګیا وی' دا اپوزیشن والا' موږ ته هم جی لږ وخت راکړئ۔ دوئ خو چه ګورو------------

جناب پیر محمد خان: موږه ته اعتراض خو نشته سپیکر صاحب' خو چه دا کال اټینشن نوټس دے او که نه قرارداد ونه دی؟

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! موږه اپوزیشن والا تے Recommend کوؤ' د سو نمبر پورے د لاړ شی' په چه کښې روان دے' د سو پورے د لاړ شی۔ چه څه مسائل دی' ټول دا او وانی۔

جناب سپیکر: مائیک آن کړئ جی' مائیک آن کړئ۔

جناب محمد شعیب خان: دا دوه د جی پرے راشی' د هسپتال کارډیالوجسټ' دا سپیشلسټ او دا دا ایمرجنسی د پاره جرنیټر او دریم ایمبولینس۔

جناب ثناء اللہ میاخیل (وزیر صحت): جناب سپیکر! یہ کال اٹینشن نوٹس ہے کہ پتہ نہیں سوالوں کی بھر مار ہے؟ بہرکیف اس کیلئے انہوں نے جو جزویات اور مدات میں کیا ہے' اس پر تو ہماری توجہ پوری رہ نہیں سکتی کہ ایک بات کا جواب دیں۔ بہرکیف وہ پوائنٹس جو ہیں' ان کو ہم نے نوٹ کیا ہوا ہے۔ ایک تو ان کا جز نمبر ایک ہے جس میں انہوں نے کہا ہے کہ بٹخیلہ ہسپتال میں کارڈیالوجی وارڈ قائم ہو چکا ہے' ان کی انفارمیشن کیلئے یہ

اسلئے And that is not cardiology ward. ہے Intensive Care Unit Ward

اس کا جواب نفی میں جائے گا کہ وہ کارڈیالوجی وارڈ نہیں ہے بلکہ I.C.U ہے جس کیلئے تمام ضروری سامان بھی خریدا جا چکا ہے اور عملے کی غیرموجودگی کی وجہ سے ابھی تک اسے چالو نہیں کیا جا سکا جس کیلئے آسامیوں کے اجراء کیلئے S.N.E محکمہ خزانہ کو منظوری کیلئے بھیجی جا چکی ہے اور انشاء اللہ کارڈیالوجسٹ کی آسامی پبلک سروس کمیشن کے ذریعے پُر کی جائے گی۔ جنریٹر اور دوسرا ایمبولینس گاڑی کی خریداری کیلئے اسی سال ڈرافٹ اے ڈی پی میں استدعا کی گئی ہے، رقم کی فراہمی اس کیلئے ضروری ہے۔ انشاء اللہ ضرور خریدیں گے۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب، I am on a point of order, Sir. وزیر صاحب فرما رہے ہیں "ڈرافٹ اے ڈی پی"، This House has approved an ADP and then there is no draft ADP now.

Mr. Speaker: It was just a slip of tounge.

جناب احمد حسن خان: نہیں نہیں، وہ جو انہوں نے لکھ کر دیا ہے، وہ ہے۔ محکمہ مسلسل زیادتی کر رہا ہے۔

Mr. Speaker:It must be a clerical mistake on the part of Department

خنکه چه مونږه د Slip of tongue او Clerical mistake کوؤ، هغوی هم دغسے زمونږه ورونړه دی۔

وزیر صحت: یہ Clerical mistake ہی ہو سکتی ہے یا پھر یہ کال اٹینشن اس وقت Move ہو گیا ہو گا جب اے ڈی پی ڈرافٹ، اے ڈی پی کے مراحل میں ہو گی۔

جناب پیر محمد خان: پوائنٹ آف آرډر، سر۔ په دے کښ یو اهمه مسئله راغله چه دا Clerical mistake خو نه شی کیدے خکه آن دی فلور آف دی هاؤس دوی

خو Assurance ورکړو- هغه به صبا له استحقاق پیش کوی نو محکمه به بیا د دوی په ځائے جواب پیش کوی ځکه جواب خو دلته وی- د هغے استحقاق جواب به بیا څوک ورکوی؟

جناب نجم الدین: دا د بجټ نه مخکښ پیش شوے وو-

جناب محمد شعیب خان: جناب سپیکر! دے اپوزیشن والا خو زمونږ د دے دغه نه هسے کپ جوړ کړو- د دے د منسټر صاحب ما له جواب راکړی-

جناب نجم الدین: سر! زما پکښ هم درخواست اوریځ جی؟ زما دے مشر د پختونخوا متعلق ذکر اوکړو- مونږ ته پته نه لګی چه بیا جی دا اسمبلی راغونډیږی او که نه راغونډیږی، حالات داسے څه بل قسم دی، نو زما عرض دے چه ما د پختونخوا یو قرارداد پیش کړے دے او ډیر اهم قرارداد دے، په هغے کښ ما ونیلے دی چه د دے صوبے د نوم متعلق فیصله کول غواړی- دویم د کالا باغ متعلق مے تحریک هم پیش کړے وو او نه جی راسره دا حکومت والا تعاون کوی- مونږ خو چه څه اورو، خدائے د خیر کړی خو دومره جی چه په دے کښ مونږ سره لږ تعاون اوکړیځ، دا جی لږ پیش کول غواړی چه په دے باندے ډسکشن اوکړو جی-

جناب سپیکر: داسے کار دے جی نجم الدین خان، چه کوم طریقه کار تاسو شروع کړے دے نو زما خیال دے چه د دے د پاره به دا ټوله اسمبلی په پوائنټ آف آرډر چلیږی او دا نور ټول Matters چه کوم دی، هغه به په ځائے باندے پاتے وی- لږه مهربانی اوکړیځ، تاسو په آرام کښینیځ-

جناب نجم الدین: بس کښینم جی، ستاسو مهربانی ده بیا به نه پاڅو جی-

جناب سپیکر: ښه جی منسټر صاحب، نو ستاسو جواب دا دے چه د فنډ مهیا

کیدو سره، ستاسو چه کوم فنانشل پوزیشن وی، هغے ته به گورئ او د هغے
په مطابق چه څه Possible کیدے شی، د دوئ دا کار به سر ته رسوی- دا جواب
مو دے که څه بل څه جواب مو دے؟ مائیک آن کړئ جی-

وزیر صحت: جو بھی ممکن ہوا، اس کیلئے ضرور کوشش کی جائے گی اور جہاں کہیں سے
بھی ہوا، اس کا انتظام کر لیں گے کیونکہ یہ جنریٹر مجھے لازمی نظر آرہا ہے اور اس کیلئے میں
آن دی فلور آف دی ہاؤس یہ Commitment دیتا ہوں کہ ان کو جنریٹر کی فراہمی کی
جائے گی۔ اگر وہاں پر بجلی کی فراہمی کا کوئی مسئلہ نہ ہوا تو جنریٹر ضرور بھیج دیں گے۔

جناب سپیکر: هغه Satisfied شو- سبحان خان! تاسو څه فرمائیل؟

جناب عبدالسبحان خان: دا زما یو فاضل ورور جی اوس خو، که اجازت وی نو
یو مثال به ورکړم، تاسو وئیل د چا نوم مه اخلئ کنه جی، هغه مونځ کښ یو
سړی ته او وئیل چه یره نوم اخله مه، نو هغه زنانه به چه بیا سلام گرځوو نو
وئیل به ئے چه اسلام علیکم د ورو پلاره، نو نوم خو اخستے شو نه خو هغه
او وئیل نو د دغے زه نن صبا، زه هغه ورور ته دا تسلی ورکومه چه کله
ستاسو لیډر نه وار پار خطا وی، د قومی حکومتونو خوبونه وینی، قسم
قسم خبرے کوی نو زه به تے په دے باندے خلاصه کړم چه "دل کے خوش رکھنے
کو غالب یہ خیال اچھا ہے"۔

Mr. Speaker: Mr. Bahadur Khan, MPA, from Dir to please move his Call Attention Notice No. 95.

حاجی بہادر خان: شکریہ۔ ایک توجہ دلاؤ نوٹس کے ذریعے میں ایک عوامی مسئلہ کی طرف آپ
کی توجہ دلانا چاہتا ہوں کہ لیڈی ریڈنگ ہسپتال میں سی ٹی سکین مشین خراب ہے، مجھے
بلانے کا موقع دیا جائے۔ جناب وال! دا یقیناً چه یو عوامی ----------

جناب سپیکر: حاجی بهادر خان! دا تا څه اووئیل چه "مجھے بلانے کا موقع دیا جائے" دا څه شے دے؟

آوازیں: بولنے کا۔

جناب احمد حسن خان: تاسو چه د دے مخکښې کوم خطا کیده، بولنے کا موقع دیا جائے۔

حاجی بہادر خان: جی بولنے کا موقع دیا جائے۔ جناب والا! دا یوه ډیره اهمه مسئله ده څکه چه دا لیډی ریډنګ هسپتال زمونږ د دے ټولے صوبے یو اهم هسپتال دے۔ په دے کښې سی ټی سکین مشین ډیر ضروری دے۔ د دے یونټ دلته دے او پلانټ نے په حیات آباد کښې دے۔ کله چه مریض ته ضرورت شی نو بیا په ایمبولینس کښې نے حیات آباد ته اوړی۔ نو زه جی هیلته منسټر صاحب ته دا درخواست کومه چه دے حکومت سره د دے د پاره که خپل څه فنډ نه وی نو پرائیویټ د دغه خانے کښې اجازت ورکړی خو کم از کم په دے کښې دا مشین ډیر ضروری دے جی۔

جناب سپیکر: جناب منسٹر صاحب!

وزیر صحت: جناب سپیکر! لیڈی ریڈنگ ہسپتال کی انتظامیہ اور سیکرٹریٹ کی طرف سے اس کی مرمت کیلئے کوشش کی گئی ہے کہ اس کو جلد سے جلد ٹھیک کیا جائے۔ اس ضمن میں سیکرٹری صحت کے دفتر میں لیڈی ریڈنگ ہسپتال کی انتظامیہ کی ہدایت پر ترجیحی بنیادوں پر کارروائی کی گئی اور کنٹریکٹر نے حتی الامکان اس میں کوشش کی ہے مگر بات یہ ہے کہ ہر ایک چیز کی اپنی مدت ہوتی ہے۔ یہ سی ٹی سکین مشین اپنی عمر پوری کر چکی ہے اور اس کے ماڈل تبدیل ہو چکے ہیں اور اس میں اس کی مرمت کیلئے پرزہ جات Available نہیں ہیں تو اس کی مرمت کرنا میرے خیال میں نا ممکن ہے۔ اس کے

ساتھ ساتھ میں سمجھتا ہوں کہ اس وقت H.M.C میں جو سی ٹی سکین مشین ہے' اس میں ایک تو گنجائش بھی زیادہ ہے اور وہ بہت ہی Highly sophisticated and new technology machine پشاور میں Available ہے۔ اس کے ساتھ ساتھ --------

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Mr. Speaker Sir, I will request you that at least a Minister should give a proper reply. This is a very important issue which Bahadar Khan has raised. The question is that there is one C.T Scan in all the hospitals which are owned by the Government. There is only one C.T Scan available and that is in Lady Reading Hospital. He is saying that this is not repairable. This is what he has just said. Then why have you got a C.T Scan which is not repairable? Why have not you provided for a new C.T Scan in that hospital and Janab Speaker Sahib, there is no such thing which is not repairable.

وزیرصحت: جناب سپیکر! جواب کے مکمل ہونے سے پہلے پوائنٹ آف آرڈر بنا لینا' یہ کوئی بات نہیں ہے۔ میں اسی پہ آ رہا تھا ----------

جناب سپیکر: تاسو واورئ محسن خان' چه دوئ پوره خبره اوکړی۔ دوئ هغه خبرے ته راځی۔

Nawabzada Mohsin Ali Khan: Sir, people are suffering and he is saying, is not repairable.

وزیرصحت: اور یہ جناب صرف لیڈی ریڈنگ کی بات نہیں ہے بلکہ اس قسم کی مشینیں پورے پاکستان کے ہسپتالوں میں جو منگوائی گئی تھیں' وہ تمام اپنی لائف ختم کر چکی ہیں

اور ان کی جگہ Replacement ہو چکی ہے۔ میں اس سے کبھی بھی اجتناب نہیں کرتا ہوں کہ لیڈی ریڈنگ ہسپتال جو کہ ہمارے صوبے کا تاریخی اور سب سے بڑا ہسپتال ہے تو اس میں انشاء اللہ کوشش کی جا رہی ہے اور اس میں بھی نئی سی ٹی سکین مشین، جس وقت بھی فنڈز Available ہوئے تو انشاء اللہ Provide کی جائے گی۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! په دے ضمن کښ په پوائنټ آف آرډر باندے مونږه هم خبره کوؤ۔ دا سی ټی سکین کله راغلے دے؟ دا څومره چلیدلے دے؟ دوئ خو د غریبو خلقو، ربنتیا خبره ده چه وزیر صحت صاحب ناست دے، تباهی جوړه کړے ده۔ هلته چه څومره پورے ما اوریدلے دی، د سی ټی سکین هغه مشین چه دے، هغه په زور خراب شوے دے او بهر د یو سرې مشین دے، خلق هغے ته استوی او دوه نیم زره روپئ د سی ټی سکین اخلی۔ نو زه وزیر صاحب ته وایم چه ته د دے تحقیقات اوکړه یا د دے اسمبلئ یو کمیټی مقرر کړه چه دا اوګوری چه دا سی ټی سکین خراب مشین وو او که خراب کړے شوے دے؟ د دے پیسو د پاره په نیم کمیشن باندے جناب دا کارکیږی او د غریبانانو خلقو تباهی اوشوه۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! څومره پورے چه ما ته علم دے، دا سی ټی سکین مشین چه د کله نه راغلے دے، دا خراب دے او دا دوئ چه کومه فرصت کښ د حکومت کوشش اوکړی خکه چه که په لیډی ریډنګ هسپتال کښ سی ټی سکین نه وی نو که ته ټولو هسپتالونو له سی ټی سکین ورکړے نو معنئ ئے نشته خکه چه ستا د دے لیډی ریډنګ هسپتال نه د یوے ورځے د کیجولټئ نه د دوو زرو نه د پنځویشتو سوو کسانو پورے مریضان اوځی

او په دے کښې به خواه مخواه داسے مریض ستاسو په کیجولټۍ کښې راځي، ستا په هسپتال کښې راځي چه هغه ته به سي ټي سکین ضرورت وي۔ اوسه پورے حکومتونو سي ټي سکین دغے هسپتال کښې د بعضے پریشر د وجے نه کول غکه چه بهر سي ټي سکین مشینونه وو او هغه بزنس پرے خرابیدو۔ حکومت له پکار دي چه په اولین فرصت کښې، نو هر څه پریږدۍ، سي ټي سکین مشین واخلۍ او د هسپتال دا کمے پوره کړي۔ دا څه خبره نه ده چه دا Repair کیږي نه۔ زه بلکه د اووایم چه د ټولو نه اول څنګه چه عبدالرحمان خان اووئیل، هغه خو دا معلوموول غواړي چه دا خراب کړے شوے دے یا خراب کړے شوے نه دے، دا خراب راغلے دے؟ د دے تحقیق د اوشي چه دا څنګه خراب راغلے دے؟ او هغه وائي ټول پاکستان کښې خراب وو نو د ټول پاکستان ذمه خو زمونږ نه ده خو زمونږ دا ذمه شته چه په دے صوبے کښې څومره سي ټي سکین مشینونه راغلي دي، چا راغوښتي دي، په کوم لاس راغلي دي، څوک پکښې Involved دي؟ دا دے هیلته کمیټۍ ته ریفر کړي چه هغه په دے تحقیق اوکړي او دغه خلق هم معلوم کړي چه دغه سي ټي سکین مشین ولے خراب دے؟ خو د بل سي ټي سکین فوري ضرورت شته دے۔

<u>وزیر صحت</u>: جناب سپیکر! محترمہ بی بی نے جو کہا ہے کہ یہ سی ٹی سکین مشین آئی ہے اور چلی ہی نہیں ہے، تو انہوں نے جو تجویز پیش کی ہے تو اس میں کوئی شک نہیں اور اس قسم کا اگر کوئی غلط کام ہوا ہے تو ضرور اس کو تحقیق کیلئے کمیٹی کے سپرد کیا جائے اور اگر اس میں کوئی آدمی بھی Involve تھا یا ہے، اس کو سخت سے سخت سزا دی جائے گی اور اس کے ساتھ ساتھ میں نے عرض کیا ہے کہ پشاور میں Already ہمارے پاس اعلیٰ Sophisticated new technology C.Tscan machine اور پشاور میں حیات آباد

میڈیکل کمپلیکس میں موجود ہے اور جس کے ریزلٹ پر اعتماد کیا جا سکتا ہے اور وہ بہت ہی ارزاں ریٹوں پر موجود ہے اور اس کے ساتھ ساتھ جس طرح بی بی نے کہا ہے تو چونکہ لیڈی ریڈنگ ہسپتال کے متعلق میں پہلے کہہ چکا ہوں تو اس کی Availibility کیلئے میں انشاء اللہ ان کو یقین دلاتا ہوں کہ سب سے پہلے جو بھی ہمارے وسائل ہیں' ان کے اندر اس کیلئے کوشش کی جائے گی۔

بیگم نسیم ولی خان: دا خبره ضروری ده خکه چه بهادر خان تاسو ته بیان نه کړه۔ د بهادر خان خپل خوئے د Head injury نه پروت دے، بے خوده دے تقریباً د میاشت یو نیمے نه۔ هغه دا وائی که سبا له یو داسے بل مریض شی، هغه خو دلته ممبر دے، د هغه د پاره انتظامات شوی دی، چیف منسټر کوشش کړے دے، نیورو سرجن ئے ورله د لاهور نه راغوښتے دے خو دا غریب خلق چه کوم راځی، خبره دا ده چه په دے پښور که لیډی ریډنګ هسپتال ته ته یو مریض راوړے او هغه مریض ته وائی چه سی ټی سکین مشین خراب دے، دے بیا ته واچوه او بیا یوسه خیبر ته، خدائے د کړی چه د خیبر مشین ستا دومره Sophisticated وی چه په امریکه او په لنډن کښې هم هغسے مشین نه وی، دا Head injury والا مریض چه ته د دے ځائے نه بیا اخلے او ته ئے بیا حیاب آباد ته اوړے، دے هډو رسی نه هلته، دے هغه مشین له رسی نه۔ ضرورت دا دے چه په دے هسپتال کښې سی ټی سکین د پاره حکومت دا کوشش اوکړی او دا Surety ورکړی چه په روسبی فرصت کښې به هر څه پریږدی، دا تاسو Health Packages چه ورکوئ یا تاسو Health Task Force جوړوئ، دے خبرے ته اولیت ورکړئ چه دلته اول سی ټی سکین مشین اولګی۔ دا د ټولو نه ضروری خبره ده۔

سردار غلام نبی: سپیکر صاحب! یہ سی ٹی سکین بہت Obsolete ہو چکا ہے اور اس وقت ایم۔ آر۔ آئی آ گئی ہے اور اس پر اتنا خرچ بھی نہیں ہے۔ تو ہماری یہ درخواست ہو گی کہ سی ٹی سکین کی بجائے ایک نئی مشین ایم۔ آر۔ آئی ہے، وہ لگائی جائے اور چونکہ سارے صوبے کا ہسپتال ہے اور اس صوبے میں ایک بھی ایم۔ آر۔ آئی مشین نہیں جبکہ آپ کو لاہور میں یہ مشینیں کافی ملیں گی۔ یہ بڑی ضروری چیز ہے۔ منسٹر صاحب مہربانی کریں کہ ایم۔ آر۔ آئی لگوائیں۔

وزیر صحت: پہلے تو میں بی بی کی راہنمائی کا مشکور ہوں کہ انہوں نے جو نشاندہی کی کہ پرانی سی ٹی سکین مشین جو ہے، وہ چلی نہیں ہے یا اس میں گھپلا ہوا ہے؟ اور اس کے ساتھ ساتھ اس کی ضرورت پر زور دیا ہے تو میں ان کو یہ یقین دلانا چاہتا ہوں کہ اپنے Sources کی Availability میں اور ساتھ ہی چیف صاحب کی بات پر بھی کہ اگر اس سے کوئی ایڈوانس ٹیکنالوجی کی مشین آئی ہے تو انشاء اللہ اس کو Available کرنے کیلئے زیادہ سے زیادہ کوشش کی جائے گی۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! پوائنٹ آف آرڈر پہ عرض کروں گا، شاید یہ بات محترم وزیر صحت کے علم میں ہوگی کہ ایبٹ آباد میں ایک مشین بند پڑی ہوئی ہے۔ جب میں ہیلتھ کمیٹی کا چیئرمین تھا تو اس وقت بھی میں نے پتہ کیا، اسے استعمال میں کیوں نہیں لایا جا رہا ہے۔ ایبٹ آباد کے ہسپتال میں وہ پڑی ہوئی ہے۔ اس ہسپتال کیلئے ہے۔ اسے کئی سالوں سے کھولا تک نہیں گیا ہے۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! عرض یہ ہے کہ وزیر صاحب جو بھی کہہ رہے ہیں، وہ ابھی بھی پوری Clear cut assurance اس معزز ایوان میں نہیں دے رہے ہیں۔ وہ کہہ رہے ہیں کہ کوشش کی جائے گی۔ Sir, C.T Scan does not cost more than thirty five to forty lac rupees. فرانٹیئر گورنمنٹ اتنی غریب نہیں

ہوگئی ہے کہ تیں، پینتیس لاکھ یا چالیس لاکھ روپے They can not provide for the purchase of CT Scan, No. 1. نمبر ٹو، جس چیز کے بارے میں چیف غلام نبی خان نے کہا ہے، Regarding M.R.I یہ پوائنٹ میں نے اپنی بجٹ کی کٹ موشن میں بھی عرض کیا تھا کہ اس کیلئے فنڈز ان کے پاس Already ہیں - Money has already been provided to them for this thing. They have got the foreign exchange available. یہ استعمال کیوں نہیں کر رہے ہیں؟

حاجی محمد یوسف خان: جناب سپیکر! زہ یو گزارش کومہ دے ضمن کښې ----

وزیر صحت: جناب محسن علی خان جو میرے بھائی ہیں اور بہت ہی Wealthy آدمی ہیں اور ان کو یہ پیسے بہت تھوڑے لگتے ہیں اسلئے کہ بھابی کیلئے ڈیڑھ کروڑ روپے کا چارٹرڈ کیا تھا تو میں سمجھتا ہوں کہ وہ یہ Donate کر دیں تو میرے خیال میں اس کا ہم آج ہی اعلان کر دیتے ہیں۔

جناب سپیکر: منسٹر صاحب! د هغوی هم واورئ، بیا Joint reply ورکړئ په پرسنل دغه باندے

سید علی شاہ: جناب سپیکر صاحب! یہ سی ٹی سکین مشین 1985 میں یہاں لگائی گئی تھی اور لگانے کے دس دن بعد انہوں نے کہا کہ اس کی ایک بیلٹ ٹوٹ گئی ہے اور ہم نے کمپنی کو لکھا ہے اور وہ آ جائے گی۔ 1985 سے 1988 تک یعنی تین سال وہ بیلٹ نہیں آئی اور تین سال مشین بند رہی۔ یہ جب جنرل فضل حق صاحب گورنر تھے تو اس وقت لگی تھی۔ 1988 میں جب وہ دوبارہ Caretaker بنے تو انہوں نے لیڈی ریڈنگ کا دورہ کیا تو کہا کہ سی ٹی سکین، تو انہیں بتایا گیا کہ تین سال سے بند ہے۔ تو پھر دس دن کے اندر دوبارہ بیلٹ لائی گئی اور اس کو چلایا گیا۔ مشین بالکل ٹھیک ہے، Up-to-date بھی ہے لیکن ہمارے جو سپیشلسٹ ہیں، ان کی مشینیں باہر لگی ہوئی ہیں، وہ کسی حالت میں بھی

نہیں چاہتے کہ یہ مشین ٹھیک ہو۔ ایسی کون سی بات ہے؟ مشنیری کبھی بھی پرانی نہیں ہوتی اگر اس میں سپیئر پارٹ بدل دیئے جائیں۔ جناب! اس کے علاوہ آپ نیورالوجی میں جائیں تو وہاں پر Kidney dialysis کی آٹھ مشینیں Out of date پڑی ہوئی ہیں اور حالت یہ ہے کہ ایک مریض جس کے گردے فیل ہو چکے ہیں، وہ Kidney dialysis کیلئے جاتا ہے تو اس کا بلڈ یوریا اگر دو سو ہے تو واپسی پر تین سو ہو جاتا ہے، کیوں؟ کیونکہ سب ڈاکٹروں نے باہر Kidney dialysis مشینیں لگائی ہوئی ہیں۔ تو جناب عالی! اس کا حل یہ ہے کہ دیکھا جائے کہ کون لوگ اس میں Involve ہیں اور کون لوگ مریضوں کے ساتھ زیادتی کر رہے ہیں؟ ان کو اگر ختم کیا جائے تو سب مشینیں ٹھیک ہیں اور سب معاملہ ٹھیک ہے۔ بہت بہت شکریہ۔

جناب سپیکر: ستاسو د هاؤس کمیټی شته، سټینډنګ کمیټی، دا څیزونه ولے نه اخلئ تاسو په هغے کښې؟

سید علی شاہ: جناب عالی! جب مسئلہ چلا تو میں نے بیان کر دیا۔

بیگم نسیم ولی خان: په دے صوبه داسے قانون نشته چه ته بهر خلقو ته اووائے چه ته مشین مه لګوه۔ داسے قانون خو نشته کنه۔ دا طریقه خان له جوړه کړه چه ستا خپل هسپتال کښې یو مشین Available وی چه خلق بهر ته نه ځی۔ غریب سړے له چه ته په دوه زره روپئ هسپتال کښې سی ټی سکین کوے، هغه په شپږ زره روپئ ولے بهر اوکړی؟ دا خو د هغه مجبوری ده۔ زمونږ کار دا دے چه مونږ خپل سسټم صحیح روان کړو۔ مونږ خو دے د پاره یو چه مونږ د اوګرځو چه د خلقو بزنسونه بهر روان کړی دی، په یو زمانه تے روان کړی دی، چا ورله Facility ورکړے ده، هغے نه هم خبر یو چه چا په څه طریقه ورکړے ده؟ مشین چه دے هغه حقیقتاً دغه ډاکټران چه هغه ملته ناست

وی، هغوی بیاوائی چه دامشین Repair کیدے نه شی۔ دا د داسے کمپنئ نه اغستے دے چه هغه کمپنی د سره نه اوس شته دے نه۔ Obsolete شوے ده نو اوس که مونږ دے ته کښینو او ورته وایو چه دا مشین ټهیک کړه خو دا مشین نه ټهیک کیږی۔ نو بیا به هم دا ژړا وی په بله اسمبلئ کښ۔ دومره کولے شو چه هیلته منسټری په دے خبره غور اوکړی بشمول د فنانس منسټرئ چه داسے یو صورت جوړکړی چه دے لیډی ریډنګ هسپتال له یو سی ټی سکین مشین واخلی۔ دومره سمپل شان خبره ده۔

حاجی محمد یوسف خان: جناب سپیکر! دے کښ جی زما یو تجویز دے۔ دا خبره تاسو به هم محسوس کړے وی چه ټول هاؤس په دے باندے تیار دے لکه څنګه چه بی بی اوونیل، د دے څیز اهم ضرورت دے، یو Unanimously قرارداد مونږ پاس کړو نو حکومت به په دے باندے اوتړلے شی چه هغه به دا مشین ټهیک کړی۔

وزیر خوراک و بلدیات: جناب سپیکر! چونکه دا Related دے د هیلته ډیپارټمنټ او د هیلته منسټر سره خو دا مسئله چه کومه ده، دا انسانی ده نو د هیلته منسټر صاحب چه کوم Surety ورکوے شی دلته کښ، هغه دا ده چه کوم Available زمونږ سره پیسے دی، د هغے په مناسب طریقے سره خرچ کول او د ګارنټی او Surety ورکوی چه مونږ کوشش کوو خو دے کښی زه د بی بی توجه هم دے طرف ته راګرځول غوارمه او زه دا وایم او ستاسو د دے ټول هاؤس هم توجه دے طرف ته راګرځول غوارمه چه دا هیلته ډیپارټمنټ، دا هیلته مد دے، په دے کښ دغه خلقو سره چه پیسے شته، شتمند خلق دی، هغه په دے کښ په ټولو ملکونو کښ، په پاکستان کښ، په هندوستان کښ

هندوانو چه مونږ ورته ډیر بد ګورو، ګنګا رام هسپتالونه دلته کښ اوس هم موجود دی، مونږ کوشش کوو چه د دے د پاره دغه شی-خو په دے پیښور کښ هم شتمند خلق ډیر زیات شته، دا مسئله واقعی چه د دے خلقو پاره ده، مونږ د یو داسے خواست اوکړو هغه خلقو ته، چیف منسټر صاحب دایو سکیم روان کړے دے، په هغے باندے مونږ کار کوو چه حکومت سره کومے پیسے دی، چه په دے مشکل حالاتو کښ په بجټ کښ د دے د پاره کومے پیسے ایښودے شوی دی، په هغے که دا نه کیږی نو مونږ داسے یو انتظام هم کوو چه پرائیویټ په دے ښارکښ اوسیدونکی خلق چه هغوی دے خیر کار د پاره غواړی، چه جذبه اوزړه هم لری، نومونږه دا وائیو چه د دے اسمبلئ د سیشن نه پس به مونږه په هغه باندے هم کار کوو او یو داسے انتظام ورله کوو او هغے خلقو ته به هم اپیل اوکړو چه په دے کښ زمونږه خلقو آواز ډیر ورکوتے دے نو په هغه کښ پکار دا ده، لکه څنګه چه بی بی، نورمشران چه کوم دی، هغوئ د هم دے قوم او د دے ښارخلقو ته اپیل اوکړی چه تاسو د چالیس لاکھو روپو یو مشین چه په پیښورکښ دومره ضرورت دے، دا څنګه نه شی اخستے؟ نو زه دا وایم چه په دے جذبے باندے پکار ده چه مونږه د دے اسمبلئ د خلاصیدو نه پس د دے د پاره انتظامات اوکړو۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! خیبر آئی فاؤنڈیشن کا میں Founder Director ہوں۔ یہ ایک NGO ہے۔ میں فرید خان کے جذبے کا احترام کرتا ہوں، اگر حکومت خیبر آئی فاؤنڈیشن کیلئے صرف زمین Provide کرے تو ہم خیبر آئی فاؤنڈیشن کی اور علاقے سے یا کسی سے بھی چندہ نہیں لیتے ہیں، ہم خود جمع کرتے ہیں، ہم وہاں پر آنکھوں کا ایک ہسپتال قائم کرنے کیلئے تیار ہیں، اگر حکومت خیبر فاؤنڈیشن کیلئے صرف زمین دے دے

لیکن یہ جو آپ نے تجویز کی ہے، ہمارے NGOs ہیں، ہم ان سے بھی بات کریں گے کہ وہ اس کیلئے بھی چندہ دیں اور انشاء اللہ وہ چندہ ضرور دیں گے۔ میں جناب سپیکر، میں ایک غریب آدمی ہوں، اپنی طرف سے اپنی ذاتی زکواۃ سے پچیس ہزار روپے میں دینے کیلئے تیار ہوں۔ (تالیاں)

جناب سر انگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! زمونږه په کوهستان کښې په سن 1985 کښې ډسټرکټ هيډ کوارټر هسپتال منظور شوے وو، هغه د پاره حکومت Payment کړے وو ------------

جناب سپیکر: تاسو جي مهرباني اوکړئ، دا Call Attention Notice دے۔ په دے باندے Discussion نشته، تاسو خپل د پاره بيا بيل دغه اوکړئ جي۔

حاجی بہادر خان: ما جي دا عرض کوو چه هغه بله ورځ خپل بچے سی ټی سکین له اوړلو، په دے پيښور سنټر کښې ايکسرے دلته کښې لګيدلے دہ، په هغه چوک کښې ايمبوليسنس سائرن هم لګولے وو او په هغه کښې نيمه ګهنټه تقريباً روډ بلاک وو او په هغه کښې يو کس بل هم په سوزکی کښې ايکسرے له اوړولو، هغه پکښې مړ شو۔ دا يو دومره ضروري څيز دے جي چه په دے باندے منسټر صاحب فوري ايکشن واخلي او دا د ضرور نه ضرور اولګولے شي۔ که دوئ د حيات آباد هغه وائي نو يونټ ئے دلته کښې دے او پلانټ ئے هلته کښې لګيد لے دے، هغه ځائے ته اوړل د دومره Serious مريض، دا ډيره ګرانه خبره ده جي۔ ګوزه دوئ ته درخواست کومه جي ستاسو په وساطت باندے چه په دے باندے فوري طور غور اوکړي ځکه چه دا يوه عوامي مسئله ده جي۔

جناب سپیکر: جي!

وزیر صحت: جناب سپیکر! میں نے تو پہلے بھی عرض کی ہے کہ اس میں جو سابقہ سی ٹی

سکین مشین ہے، وہ اپنی مدت پوری کرچکی ہے اور اس میں جو نشاندہی ہوئی ہے اور اس میں اگر ------------

جناب سپیکر: تاسو اوګورئ جي، هسے منسټر صاحب اوږدوئ مه، خو هغوی وائي چه په هنګامی طريقه باندے چه څومره Available fund وی، څومره پيسے وی، منسټر وائی چه چنده ورله کوو، نو خو دا Assurance ورکړئ چه مونږه د خپل طرف نه څومره Possible چه وی، انشاء الله کوشش به کوو۔

وزیرصحت: انشاء اللہ ہم اپنی طرف سے جو بھی ہم سے کوشش ہوسکتی ہے، اس کی Availibility میں اس کو پہلے ترجیحی بنیادوں پر اپنے وسائل کے اندر رہ کر اس کیلئے کوشش کریں گے۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! مسئله داسے ده، اوس خبره داسے ده چه وزیر صاحب خو مونږ له جواب نه راکوی نو دا خبره مونږ ته پاتے شوه، زه به د خپل خان نه د يو لاکه روپو اعلان اوکړمه او زه په دے هاؤس کښې ناست خلق چه هغوی Industrialist دی نو هغوی له پکار دی چه په دے کار خیر کښې چنده واچوی، دا کار زه يوسف ايوب خان چونکه د Industry Minister دے، دوئ ته حواله کومه، دوئ له پکاردی چه دا Industrialists راوغواړی او پچاس لاکهه روپئ ترینه واخلی او دا مشین پرے واخلی او زمونږه دا مسئله حل کړی۔ (تالیاں)

میاں مظفر شاہ: زه جی یو تجویز پیش کوم د بی بی دے تجویزسره جی، چه مونږ په دے هاؤس کښې څومره ممبران ناست یو جی چه مونږه د خپلے تنخواه نه لس لس زره میاشت کښې هم ورکړو نو په یو میاشت کښې به دا

مسئله حل کړے شي۔

جناب جان محمد خٹک: جناب سپیکر صاحب! دا محسن خو په هره خبره باندے راپاسي خو د ټولو نه لوئے Industralist خو دوئ دی، د ټولو نه زیات مالدار سړے دے، نو عدیل خو د پچیس هزار اعلان کولے شي نو په دغه مسئله کښ دے ولے نه پاسي؟ دے د پیښور ښهری نه دے؟

جناب عبدالسبحان خان: بل جی د دے Equipments په مسئله چه دا د چا په Tenure کښ اخستے شوے وو، په هغه باندے دوئ خاموشي اختیار وی۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! عرض یہ ہے کہ بیگم صاحبہ نے جو کچھ کہا ہے اور انہوں نے یوسف ایوب صاحب کے حوالے یہ مسئلہ کیا ہے، انشاء اللہ ہم بھی اس میں مناسب چندہ ضرور دیں گے اور بی بی کو پتہ بھی لگ جائے گا کہ ہم نے دیا ہے۔

بیگم نسیم ولی خان: ,Sorry to interrupt ما یوسف ایوب صاحب ته هغه خلق حواله کړے دی چه کوم په دے هاؤس کښ نشته، په دے هاؤس کښ ناست خلق د پخپله خلے خپل کارخیر اووائی۔

نوابزادہ محسن علی خان: بی بی ایک لاکھ روپے دے رہی ہیں، جی میں بھی ایک لاکھ روپے دے دیتا ہوں۔ (تالیاں)

بیگم نسیم ولی خان: بی بی Industrialist نہیں ہیں، آپ Industrialist ہیں، آپ دو لاکھ روپے دیں گے اور آپ دو لاکھ روپے میرے ہاتھ میں دیں گے، چوری چکاری نہیں چلے گی۔

میاں افتخارحسین: جناب سپیکر صاحب! زمونږه خو د غریبئ خبره ده خو زما د یوے میاشتے ټوله تنخواه چه کومه ده، نو دغه هم په دے کښ شوه۔

نوابزادہ محسن علی خان: اعلان اوکړی۔

میاں افتخار حسین: اعلان مے اوکړو، زه جی د اسمبلۍ په فلور باندے لګیا یم
څه ګپ خو نه لګومه- که چرے دا تحقیقات کیږی کنه جی نو په دے کښ ما ت
یوه خبره شوے ده چه اوس هم په دے Stage باندے دا وائی چه دا مشین اوس
هم ټهیک دے جی- دا خبره زه د خپلے اطلاع مطابق کومه- دننه خلق دا خبر
کوی چه Contractor او د دوئ ترمینځه چه کله دا مشین په کوم دوران کښ
ټهیک وے او چلیږی نو د کمیشن په بنیاد باندے د دوئ خپله خپله حصه
وی- نو په مینځ کښ Gap راغلو او دا مشین اوس ټهیک دے جی خو دغ
کمیشن مسئله حل شوے نه ده چه هغه ته خپلے پورے پیسے ورکړی نو
دے وجه باندے دا مشین په ځائے ولاړ دے جی- د اطلاع مطابق خبره ده چ
تاسو کله هم تحقیق کوئ چه دا نکته پکښ زیرغور اوساتئ او بله دا چه د ر
ټیکنیشن چه کوم دے، هغه بهر هم ټیکنیشن دے---- (شور)

جناب سپیکر: د ممبر صاحب خبره واورئ جی-

میاں افتخار حسین: که چرے بی بی کوی حو ټهیک شوه جی، پرے مے بنوده-

جناب افتخار الدین: جناب سپیکر صاحب! زه د خپل طرف نه د پچیس زر
روپو اعلان کوم-

حاجی بهادر خان: زه جی د یوے میاشتے د تنخواه اعلان کوم- هر څه چه کیږ
نو هغه ټولو ته پته ده-

جناب سپیکر: دیوے میاشتے په تنخواه باندے ټول متفقه فیصله نه کوئ ؟
داسے؟

میاں افتخار حسین: بس جی، دا هم داسے شوه کنه چه د دے ټولو ایم پی اے ګا
نه تاسو تپوس اوکړئ نو پکار دا ده چه ټول د د یوے میاشتے تنخواه ورکړ

چه دومره پورے حق خو هر سړے پکار دے چه دے صوبه له ورکړی نو ټول چه په نیکه جذبه په یړه اووانی چه هډو خبره پکښې پاتے نه شی۔

جناب سپیکر: په دے کښې خو څه Compulsion نشته دے جی۔ دے کښې هیڅ Compulsion نشته، د مرضئ خبره ده۔ که وایئ تاسو نو بیا داسے اوکړئ او که څه وایئ؟

جناب حمید اللہ: سر! په دے کښې مالدار هم ډیر دی، دغه مالدار د چنده اوکړی۔ که دوئ پکښې نه وی او کمزوری وی نو مونږه به ئے اوکړو۔ خیر دے مونږه به ئے واخلو که دا مالدار خان غلے کوی۔ نو دا مالدار د خان نه غلے کوی، دوئ د واخلی،سر۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! مونږه به مالاکنډ ډویژن د پاره چنده ورکړو چه هلته کښې ایم۔آر۔آئی واخلی نو مونږه به خپله تنخواه هلته کښې ورکړو چه د سوات سیدو هسپتال کښې پرے اولګوو۔

وزیر خوراک: دوئ جی په جماعت اسلامی کښې هم پاتے شوے دی او دے ډیر ښه سړے دے او ښه خبر دے د اسلام نه، کوم ځائے کښې خبره لګیا ده، په کوم ځائے کښې ضرورت دے، انسانی خبره ده۔ زه اوس د کرک یم، زه به محسن ته وایمه چه ستا په پیسو کښې خو زما هم حصه ده چه په کرک کښې ئے اولګوه نو دا خبره ده جی۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکرصاحب! د ایم۔آر۔آئی د پاره پیسے شته دے خو زمونږه اوله مطالبه دا ده چه هغه ایم۔آر۔آئی د پرے اولږئ چه فنډز شته دے۔ د دے بل نه مونږه انکارنه کوو۔ نو د دوئ هم په حق کښې یو۔ نو زما د شاه صاحب او د میاں صاحب د دے خبرے سره اتفاق دے چه واقعی د دے ټیکنیشن

دلته کښې هم ډیوټئ کوی او بهر هم کوی۔ دا پابندی پرے پکار ده چه یا هغه له تنخواه ډبله کړے شی چه دے بهر ډیوټئ نه کوی او دویمه خبره دا ده چه دا مشین چه دے، نو زه اوس هم وایمه چه دا ٹھیک دے خو زمونږه د سوات د پاره بار بار وایو، مونږ ته نه لګی، څه به مونږه خپله تنخواه ورکړو، څه د حکومت مونږه سره امداد اوکړی، هلته کښې به ئے اولګوؤ نو دلته کښې به رش کم شی پرے۔

بیګم نسیم ولی خان: پښتانه متل کوی هغه "دا فلانے سړے د پردی خیراته سپی شړی" دے اوس د پردی خیراته سپی شړی یعنی خلقو کښې د خیر جذبه ده، هغه لګیا دے خیر کوی، دے لګیا دے خلق د خیر نه منع کوی۔

جناب پیر محمد خان: دا څه غلطه خبره خو نه ده۔ مونږه د مالاکنډ ډویژن اٹھاره، بیس ممبران خپله تنخواه ورکو نو هلته کښې پرے مونږه ته لګیدے شی نو تاسو ولے په دے باندے خفه کیږئ؟ چه خبره مالاکنډ ته راځی خو وائی چه نه پیښور ته د راشی۔ مونږه پرے خوشحاله یو، داسے خفه نه یئ پرے۔

جناب سپیکر: پخوا به چه چا د Province خبره کوله نو په هغه باندے، او پکښې داسے خبره اوږده شوه چه د ډویژن، ډویژن جهګړه راغله۔ (قہقہے)

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! زمونږه ضرورت دے که نه؟ دا چه د بهادر خان لالا بچی دی نو هغه خو د مالاکنډ ډویژن دی که نه؟

جناب یوسف ایوب خان (وزیر تعمیرات و مواصلات): سپیکر صاحب! میرا خیال ہے یہ بی بی نے میرے ذمے جو کام لگایا ہوا ہے، Already یہاں نہیں، ہمارے ہر پور بڑے Industrialists ہیں جنہوں نے خود آ کر مجھ سے کہا ہے کہ یہ پچاس لاکھ رو۔

کسی اچھے کام کیلئے آپ تجویز کریں، ہم دینے کیلئے تیار ہیں۔ میں ان سے آج شام کو یا کل بات کر کے انشاء اللہ یہ رقم پوری کرنے کی کوشش کرونگا۔

Mr. Speaker: Janab Pir Muhammad Khan, to move his Resolution No. 1, please.

قراردادیں

جناب پیر محمد خان: شکریہ۔ جناب سپیکر صاحب! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ صوبہ سرحد کے تمام سرکاری اداروں میں درجہ چہارم کے ملازمین کو مستقل کیا جائے۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! زما خیال دے په درجه چهارم کښې ټول هغه ملازمین دی نو په هغه کښې یو Contract دی، یو درجه چهارم دی، درجه چهارم ټول چه دی نو هغه په Permanent service کښې دی نو دوئ کوم درجه چهارم کول غواړی؟

جناب پیر محمد خان: جنابه سپیکر صاحب! ما ټول درجه چهارم وئیلی دی چه په هغه کښې د سکولونو، د پرائمری سکولونو کلاس فور هم راځی، په هغه کښې د پبلک هیلتھ او د BHUs هغه کلاس فور هم راځی۔ په دے بانديے مونږه او بی بی فیصله هم کړے وه، په دغه کسانو باندے یو پیره د بی بی په کمیټئ کښې فیصله کړے ده چه دغه کسان کوم دی، نو هغه د Permanent شی۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! زه بیا عرض کوم چه دا کلاس فور چه کوم دی نو هغه په Permanent service کښې دی، دوئ د Contract والو خبره اوکړی، نو په هغه باندے به هم خبره اوکړو۔ دوئ د Contract والو خبره نه کوی۔ کلاس فورچه په کوم ځائے کښې دی نو هغه Permanent

نوکران دی د حکومت۔ یو په Contract دی او بل Permanent دی، دغه ټول Permanent دی۔ تاسو کوم یادوئ؟

جناب پیر محمد خان: نو ټهیک شوه کنه، دوئ وائی چه او دا به Permanent وی، څومره چه کلاس فور ملازمین دی، ټول د Permanent کړے شی۔

بیگم نسیم ولی خان: هر یو سړے چه پاسی او زما نوم اخلی۔ هغه ما چه فیصله کړے وه، دوئ پرے عمل کړے وو؟ دوئ ناست وو هغه وخت کنه خو نه ئے کړے وو پرے۔ اوس Contract والا چه دی، د هغوی یوه خان له مسئله ده۔ دے حکومت دومره استطاعت لرو چه Contract والو له ئے تنخواګانے زیاتے کړے، د دولس سو نه ئے پنځلس سوه کړے۔ چه کله دا حکومت پخپله په خان کښ توان وینی نو دا Contract به هغوی پخپله طریقه، د دوئ په سفارش نه، په طریقه په، خپل شیډولډ ټائم باندے چه کله هغوی په خان کښ توان وینی، دا خو څه د قرارداد خبره نه ده۔ باقی درجه چهارم چه دی، هغه ټول دغه دی۔ دا زما خواله چه ورکوئ نو بیا ورسره هغه حالات هم وایئ چه ما یو کار کړے وو، هغه کار ولے پاتے شو؟ نو دا به لږ انصاف وی چه یره یو سړے وائی چه بی بی فلانے کار کړے وو، په کمیټئ کښ وه، بی بی خو ټول کارونه کړی وو، هغه دغسے ټپ پاتے شو او تاسو ټول اوس لګیا یئ او د بی بی هغه خوالے ورکوئ۔ هغه وخت به مو دا خواله ورکړے وه۔ دغه محسن ناست دے، تپوس ترے اوکړئ چه څه چل ئے دے Contract سره کړے وو؟ اوس تاسو سره ناست دے۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: بی بی سره دا خبرے مخکښ په ټولو باندے شوے دی خو زه دا عرض کوم چه پیر محمد صاحب خو د 1993 نه 1997 پورے هم په دے

اسمبلۍ کښې موجود وو، هغه وخت هم حکومت وو نو هغه وخت د ولے Permanent کړی نه وو؟ نو دا حکومت خو بیا هم ---------

جناب پیر محمد خان: هغه وخت هم مونږه د بی بی سره په دے کښې حمایت کړے وو، اوس ئے هم حمایت کومه او سبا به ئے بیا هم حمایت کومه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: لکه څنګه چه بی بی اوفرمائیل چه دے حکومت خو دومره لوئے کار اوکړو چه درے سوه روپۍ ئے د هغوی په تنخواه کښې زیاتے کړے نو موجوده حکومت به ئے په ښه طریقه او ښه په موقع کولے شی۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! زما په خیال چه کوم قرارداد کښې Finances involve کیدے وی، Technically په هغه باندے قرارداد نه شی پیش کیدے، نو ډیره مهربانی۔

جناب سپیکر: زما خیال دے چه ------------

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! داسے کسان شته په دے صوبه کښې چه هغه په پانچ سو روپۍ تنخواه باندے کارکوی، لوکل ګورنمنټ کښې په پانچ پانچ سو روپۍ باندے کارکوی۔ ښه دلته کښې په دے سکولونو کښې دوۍ چه کوم وانی نو هغه باره سو دوۍ که هډو پندره سو کړے نو چه پنشن ئے نه وی، Permanent service ئے نه وی، په BHUs کښې کار کوی، په پبلک هیلټه کښې کارکوی نو دغه غریبانانو ټول ژوند به تباه شی۔ دا څکه مونږه پیش کړے دے۔ زما خیال دے چه مخکښې د دوۍ پالیسی وه چه زمونږه سابقه وزیر خزانه مخالفت کړے وو، بل چا نه وو کړے۔ ټول هاؤس د هغه په حمایت کښې وو بغیر د دے یو کس۔

جناب سپیکر: پیرمحمد خان! چه کوم تاسو پانچ سو یادوۍ، هغه د کلاس فور په

Definition کښې نه راځي- هغه خو ورک چارج دی او هغه خو د دے په

Definition کښې نه راځي- تاسو اوګورئ د کلاس فور د پاره قرارداد پیش

کړے دے او هغه تاسو ته منسټر صاحب وائی چه کلاس فور چه کوم دی نو

هغه Already په هغه Category کښې راغلی دی- Contract والو باره کښې چه

کوم دے، هغه دلته کښې په دے هاؤس کښې وئنا شوے ده Already د باره سو په

خائے باندے پندره سو شوه او ایوب جان خان چه کوم Point raise کړو، دا هم

ډیره Important legal issue ده نو Best course به دا وی، زما خیال دے چه

Withdraw ئے کړئ او بیا به په هغه Appropriate موقعه باندے پته اولګی،

ټهیک ده جی؟ Withdraw جی؟ Thank you.

Mr. Speaker: Janab Malik Jehanzeb Khan, to move his Resolution No. 3, please.

ملک جهانزیب: شکریه، جناب سپیکر صاحب- "یه اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے

کہ صوبہ سرحد کے تمام پرائمری سکولوں میں معلم دینیات کی آسامیاں منظور کی جائیں"-

جناب سپیکر: جی خبره ورسره کوئ کنه- څه Short statement ورسره

کوئ، څه وجه، څه دلیل؟

ملک جهانزیب: دا خو جی زمونږه اسلامی ملک دے، اسلامی صوبه ده، پرائمری

سکولونو کښې خواه مخواه معلم دینیات پکار دی- په دے باندے خلق مونږ ته

پیغور راکوی او هغه خلق چه د دے دینی مذهبونو دعویدار دی لکه جماعت

اسلامی والا یا دا نور یا دا نور چه کوم دی نو دوئ مونږ ته ډیر زیات پیغورونه

په دے خبره راکوی- نو پکار ده جی چه د انګریزئ استاذان لګیدے شی نو په

دے کښې د دینی سبق ښودلو د پاره معلم دینیات هم مقرر کړے شی او مالاکند

ډویژن کښې خاصکر چه جې خلق د اسلامی قانون د پاره ډیر کوشش کوی نو دغه خلق مونږ ته بار باردا وائی۔

جناب محمد هاشم خان (وزیر تعلیم): جناب سپیکر صاحب! ملک جهانزیب صاحب ډیره ښه خبره کوی، مونږه په هغه باندے متفق یو۔ دا یو اسلامی ملک دے او مونږه ټول مسلمانان یو۔ ټول سرکاری سکولونه چه دی، په هغه کښې چه کوم استاذان دی نو کله چه هغوی PTC training کوی، په هغه Training کښې د دینیات مضمون هم شامل وی او دا ورته ښائی چه دا یو لازمی مضمون دے۔ دغه نه علاوه چه کله پی ټی سی کورس له لاړ شی نو د امیدوار د پاره هلته کښې ناظره قرآن هم لازمی څیز دے، نو دا هم هغوی ته پی ټی سی ایلیمنټری کالج ټریننګ کښې ښودلے کیږی او د دے پاره ښائی چه بیا واپس راشی نو په سکول کښې دینیات سبجیکټ هم هغوی ته ښودلے شی، د ناظره قرآن هم ورته هغوی خپل سبجیکټ اخستے شی او په هر یو پرائمری سکول کښې دا دوانړه ناظره قرآن او دینیات ښودل لازمی دی۔ دغه یو پی ټی سی استاذ دے، اوس د هر یو څیز د پاره، بیل سبجیکټ د پاره بیل بیل استاذ چه ساتے نو هغه حکومت ته د پیسو په لحاظ باندے یا په مالی لحاظ باندے نه دے او بیا به پرائمری سکول کښې خو تر څلورمه پورے سبق وائی نو دغه څلورمه پورے خو دوه یا درے استاذان وی، هغوی هر یو Subject ښائی او هر یو Subject کښې هغوی Specialist وی او هغوی په هغه کښې خپله تجربه هم کړے وی ۔په هغے کښې هغوی خپله ونیلی هم وی او ښودلی هم وی۔ که دوئ څه نور څه ونیل غواړی نو چه ورته وایمه۔

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! جهانزیب خان صاحب چه کو مه

خبره کړے ده، هغه خبره داسے نه ده چه پی ټی سی عام استاذ دے او هغه دینیات هم ښودلے شی، نو هغه نه شی ښودلے ځکه چه اسلامیات چه دی نو هغه د قرآن پاک ترجمه ده- د قرآن ترجمه پی ټی سی استاذ له نه ورځی ځکه چه هغه پخپله قرآن نه وی وئیلے په ترجمے سره- په هغه کښ احادیث اوښائی، د احادیث ترجمه هغه له نه ورځی- په دے کښ بعض اوقات د فقه مسائل هم راځی، په دے کښ مونږ په ترجمه باندے بعض وخت وروته ښودل غواړی -------------

جناب سپیکر: جناب پیر محمد خان! د پرائمرئ هلک یا د ځلورم جماعت هلک ته به ته د قران ترجمه او احادیث ښائے؟ هغه خو چه الف، ب، ت، ث وانی نو هغه هم کافی څیز دے ---------

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! مونږه خو په پرائمرئ کښ ایذده کړے ده- په پرائمرئ کښ دینیاتو استاذ راسره ----------

وزیر تعلیم: زمونږه په دے اسلامی ملک کښ او اسلامی معاشرے کښ د دے ماشومانو د تعلیم او علم د پاره بحثیت اسلامی، دنیاوی او دینی، دا ضرورت وی او دا ورته دغه استاذان ښائی- که دوئ ته په دے کښ څه تکلیف ښکاری یا دوئ وائی چه په دے کښ څه کمے بیشے وی نو په هغه کښ د دوئ مونږه له څه تجویزونه راکړی نو زه خو ورته وایمه چه دا ټول سبقونه زمونږه دغه استاذان ښائی ورته او که هم څه کوتاهی پکښ وی نو دوئ د مونږه ته یو Specific څیز اوښائی، مونږه به انشاء الله په هغے باندے غور اوکړو-

ملک جهانزیب: جناب سپیکر صاحب! نه خو دغه استاذان پخپله د دین نه خبر دی او نه ورته د سپارے سبق معلوم دے او نه په دے پرائمری سکولونو کښ د

دینیاتو د پاره څه پیریډ اخلی- نو مهربانی اوکړئ او دا بندوبست د اوکړی-

جناب پیر محمد خان: جناب سپیکر صاحب! دا تپوس د اوکړے شی، مونږه ټول د ده ملګری یو په دے باره کښې-------------

وزیر تعلیم: او جناب سپیکر صاحب!-----------

جناب سپیکر: په دے کښې یو څیز دے کنه جی، دا خو اوس پکار ده چه دا دغه شی- تاسو اوګورئ کنه جی، Financials implication، هغوی فالتو غواړی دوئ دغه غواړی که دغه غواړی-

وزیر تعلیم: Exclusive teacher غواړی، د دینیاتو د پاره غواړی، هر څوک چه وی، جناب سپیکر صاحب! چه د مدرسے نه ورته مُلا راشی او ورته کښینی-

وزیر خوراک و بلدیات: جناب سپیکر صاحب! دلته چه کوم قرارداد جهانزیب خان پیش کړے دے، هغه چه د کومے جذبے او احساساتو لاندے چه هغوی دا قرارداد پیش کړے دے، د هغوی دا خیال دے چه زمونږه د دے علم نه د خلق خبر شی- خو دا چه ورته منسټر صاحب په څنګه طریقے سره Explain کړه چه هر هغه ماسټر چه په سکول کښې دے، هغوی ته دومره علم د اسلام او دین وی چه هغه د پرائمرئ سکول ملک ته هغه علم ښودلے شی- خو بل طرف ته چه زمونږه پیر محمد خان صاحب دے نو هغه په یو بل مشکل کښې راګیر دے چونکه هغه د یو داسے جماعت سره تعلق ساتو چه هغوی پخپله باندے دغه اسلام نه انکار اوکړو- د جماعت اسلامی د فیصلونو نه منحرف شو او پارټی نے پریښوده- دے اوس په دے کښې دے که چرے دا خلق دا خبره کوی نو چه په دے کښې دے خلقو ته دا سرګنده شی چه ما اسلام پرېښودے دے او زه چه اوس

اسلام د پاره خبره کوم نو زه به یو ځل بیا جماعت اسلامی والو د پاره Acceptable شم- نو دا یوه سیاسی مسئله ده، هغه چه کومه ده نو هغه مذهبی خبره ده- نو تاسو پکښې فرق اوکړئ او چونکه فنانس پکښې Involve دے نو په دے وجه دا قرارداد دلته کښې راتلے نه شي-

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! Presonal explanation پکښې راشي مجبوراً او زه زیاته خبره اوږدومه نه- زما ورور دے، دوست مے دے خو داسے خبره کول نه وی پکار- زه خو د جماعت اسلامی نه یمه اوتے- ټهیک ده، خلاف ورزی مے د جماعت نه کړے ده، فیصله مے کړے ده، زه د جماعت نه نه یمه اوتے- زه ترینه نه اوځمه- باقی دا خبره چه هغه چه کوم قرارداد پیش کړے دے، نو هغه سره د پرے ووټ اوشي- هغه د اسلام د پاره وائی، د هغه په زړه کښې د اسلام جذبه ده- نو که د چا په زړه کښې د اسلام جذبه به وی نو اوس به پته اولګی په ووټ کښې کنه چه څوک ئے حمایت کوی او څوک ئے خلاف دی؟

<u>وزیر تعلیم</u>: جناب سپیکر صاحب! د دے اسلام نه مونږه هم انکار نه دے کړے- په دے هاؤس کښې چه څومره کسان ناست دی، دا ټول مسلمانان دی الحمد لله، غیر د دوه څلور د زمونږه غیر مذهب او دغه نه ---------

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! اوس به پته اولګی- سپیکر صاحب، ووټ خو د هغه حق دے کنه، نو هغه چه کوم قرارداد ورکړے دے، ووټ ورسره اوکړئ نو اوس به پته اولګی ------- (شور)

<u>جناب محمد کریم</u>: دا پیر محمد چه کومه خبره کوی جی. نن د خدائے پاک رحم دے، ټول ماشومان سحر وختی جماعت ته ځی او په جماعت کښې درس

لوستل، اکثریت پکښې خې او بیا سکول ته خې او بیا په سکول کښې هم دینیات
ښودلے شي۔

ملک جهانزیب: جناب سپیکر صاحب! چونکه دے خبره له بل رنګ ورکړے شو
نو زمونږه وزیر تعلیم صاحب چه کومه یقین دهانی راکړه نو زه امید لرمه چه
زمونږ په دے سکولونو کښې د دینی تعلیم له ترجیح ورکړے شي او زمونږه د
مالاکنډ دویژن دا خلق چه کوم دے ---------

وزیر تعلیم: زه د ممبر صاحب مشکور یم۔ دوئ ته به پته وی ---------

ملک جهانزیب: زه د منسټر د خیالاتو نه مطمئن یم او امید دے چه دے به دے
بانډے غور اوکړی۔

جناب نجم الدین: پوائنټ آف آرډر، سر۔ جناب سپیکر صاحب! دے منسټر
صيب خبره اوکړه چه دوه څلور کسان په دے اسمبلئ کښې ناست دی، نو درے
څو شته، د څلورم کس وضاحت د اوکړی۔ ما ته پته نه لګی څلورم څوک دے
څوک؟

Mr. Speaker: Mr. Aurangzeb Khan, MPA, to please move
Resolution No. 5.

جناب محمد اورنگزیب خان: شکریہ، جناب سپیکر۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش
کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے سفارش کرے کہ کوہاٹ میں کوتل کے مقام پر سرنگ
بنانے کا کام جلد از جلد شروع کرکے پایۂ تکمیل تک پہنچائے"۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Resolution
moved by Aurangzeb Khan may be passed?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Resolution is unanimously passed.

جناب محمد اورنگزیب خان: شکریہ جناب سپیکر، اور تمام ہاؤس کا شکریہ۔

Mr. Speaker: Honourable Abdur Rehman Khan, MPA, to please move his Resolution No. 6.

حاجی عبدالرحمان خان: جناب! "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ ورسک ڈیم کی وجہ سے جن لوگوں کی آباد زمینیں اور مکانات متاثر ہوئے ہیں اور تاحال ان کو معاوضہ نہیں ملا ہے، ان کو جلد از جلد معاوضہ دیا جائے"۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! میں بالکل اس کی حمایت کرتا ہوں اور آپ کی وساطت سے یہ Request کرتا ہوں کہ تربیلہ ڈیم کے متاثرین کو بھی اس میں شامل کر دیا جائے۔

(شور)

جناب سپیکر: بیا به پکښې Amendments راولئ، او د هغې نه بعد به د هغوی د پاره Move کوئ، Is it the desire of the House that the Resoulation moved by Haji Abdur Rehman Khan, PMA, may be passed?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. The Resolution is passed unanimously.

جناب عفور خان جدون: جناب سپیکر صاحب! Amendment پکښې کیدے شی جی۔ خیر دے څه رولز چه کوم دی نو واخلئ جی۔ خیر دے جی، په دے څه قباحت نشته خو مرکزی حکومت ته سفارش دے جی۔

Mr. Speaker: Honourable Malik Sarangzeb Khan, MPA, to move his Resolution No. 8, please.

جناب سرنگزیب خان: بسم اللہ الرحمٰن الرحیم۔ جناب سپیکر صاحب! "یہ اسمبلی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ مالاکنڈ ڈویژن کی طرح ضلع کوہستان میں بھی عملی طور پر شریعت محمدی کا نفاذ کرے جو کہ ضلع کوہستان کے عوام کی دیرینہ خواہش ہے"۔

جناب سپیکر صاحب! یوه خبره پکښ ستاسو غاړے نه بله راغلے ده، د مالاکنډ ډویژن په طریقه باندے مخکښ شوے دے لیکن عملی نشته۔ عملی په دے طریقه باندے نشته مثلاً په دے ډویژن کښ چه قاضی یوه فیصله شرعی ورکړی نو دسترکټ قاضی وائی چه دا د قانون مطابق نه ده۔ نه شریعت شو او نه قانون شو۔ نو مونږه دا درخواست کوو چه علمی طور باندے شریعت د نافذ شی۔

جناب سپیکر: نه تاسو خو په هغه کښ لیکلی دی جی چه "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ مالاکنڈ ڈویژن کی طرح ضلع کوہستان میں بھی عملی طور پر شریعت محمدی کا نفاذ کرے" نو تاسو خو لیکلی دی "وہاں کی طرح" او بیا تاسو وایئ چه هغه چه کوم دے نو هغه غلط دے۔

جناب سرنگزیب خان: جناب! ما دا نه دی لیکلی، زما هغه ایجنډا ما سره شته دے ما په هغے کښ دا لیکلی دی چه "مالاکنڈ ڈویژن کی طرح کوہستان میں بھی ہوا ہے لیکن عملی طور پر ضلع کوہستان میں بھی ہونا چاہئے"۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! څنګه چه تاسو اوفرمائیل، دوئ خو دا لیکلی دی چه هلته کښ نه دے شوے او دا د هم هلته کښ اوشی او مونږه خو دا وایو چه نفاذ شریعت بل 1995 پاس شوے دے او د کوهستان پورے

Extend شوے دے او حکومت بالکل دوئ له دا هم تسلی ورکوی چه دا به
مونږه انشاء اللہ تعالیٰ کوو او چه کوم د دوئ خواهشات دی، دا به مونږه انشاء
اللہ ورله پوره کوو۔ نو مهربانی د اوکړی، دا د واپس واخلی۔ مونږه به
کبینو په دے باندے به خبره اوکړو۔

<u>جناب پیر محمد خان</u>: جناب سپیکر صاحب! دوئ په عملی طور نفاذ وتیلے دے
یعنی نفاذ ٹھیک دہ، د دوئ Regulation شوے دے د کوهستان باره کښی خو د
مبر صاحب مقصد دا دے چه په هغه باندے عملاً کارنه دے شوے۔ نو لاء ریفارم
کمیټئ ته ریفرینس اوشی، جی لاء ډویژن ته، چه عملاً ئے اوکړی۔

<u>جناب سپیکر</u>: یو منټ بشیر خان، زه ورله جواب ورکومه۔ تاسو دا الفاظ لږ
واوری۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ مالاکنڈ ڈویژن کی طرح ضلع
کوہستان میں بھی عملی طور پر شریعت محمد صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم کا نفاذ کرے" نو هغه
Already شوے دے۔ نو دوئ وائی چه د هغه غوندے د اوشی نو داسے یو څیز
شوے دے۔ البته که دوئ څه دا غواړی چه په هغه کښی لکه دوئ چه دا یو مثال
ورکړو چه فیصله یو اوکړی او بیا هغه څی بل فورم ته، هغه فورم ته نه څی
چه په کوم کښی پکار ده، نو .That is seperate دے کښی هغه څیز خو نشه۔

<u>جناب پیر محمد خان</u>: بیا دے کښی د Amendment د پاره اجازت ورکړئ چه لږ دا
الفاظ دوئ صحیح کړی د بل اجلاس د پاره، ځکه چه دا به بیا په شپږو میاشتو
کښی راتلے نه شی نو چه دوئ ته چانس ملاؤ شی۔

<u>وزیر آبپاشی و آبنوشی</u>: بیا د Amendment د پاره د بل قرارداد راوړی نو مونږه
به ډیپارټمنټ سره هم خبره اوکړو نو بیا به د دے جواب جوګه شو۔ اوس هم
دا وایمه چه ما خو مخکښی هم دا عرض اوکړو چه دوئ راشی او دوئ سره به

مونږه کبنینو او چه څنګه دوئ وائی نو هغه شان ورسره دا خبره به هم اوکړو۔ مهربانی داوکړی دا د واپس واخلی یا بیا ئے Pending کړئ۔

جناب سپیکر: Pending به ئے اوساتو۔

جناب نجم الدین: جناب سپیکر صاحب! زما عرض دا دے چه Peding ساتل خو هم دی جی خو دا خبره کومه چه هغه بله ورځ د پنجاب په اسمبلئ کښ په یو متفقه طور باندے دا قرارداد پاس شوے دے چه په پاکستان کښ د شرعی نظام نافذ شی نو مونږه هم شکر الحمد لله مسلمانان یو او د دے په وساطت سره د دے ټولے اسمبلئ نه دا درخواست کوم چه مونږه هم یو قرارداد پاس کړو چه په دے پاکستان کښ د شرعی نظام نافذ شی۔ (تالیاں)

میاں مظفر شاه: پوائنټ آف آرډر، سر۔ دا نجم الدین خان جی د خپلے د پارټئ د منشور نه هډو خبر نه دے چه په هغه کښ دا څیز شته او که نه؟ د دوئ یو سیکولر سسټم دے او په هغه کښ دا څیز نشته ------------

جناب سپیکر: یو منټ جی، هغه چه څه وائی؟

جناب نجم الدین: زما د پارټئ منشور په اولنی پیراګراف کښ دا لیکلی دی چه په دے ملک کښ د شرعی نظام وی او مونږه مسلمان یو ماشاء الله۔

جناب سپیکر: یو منټ جی، هغه چه وائی، پرون بل پاس شوے دے، ایکټ به ئے جوړیږی، پارټی پوهیږی او دے پوهیږی۔ په هغه کښ ئے دا هم لیکلی دی چه د خپلے پارټئ د منشور نه یو سړی انحراف اوکړو نو هغه پوهیږه او پارټی نے پوهیږه۔ تاسو ورسره څه دی؟ (شور)

جناب نجم الدین: سر! زما د پارټئ منشور Clear cut واضح دے۔ مونږ مسلمان یو جی او مونږه په دے ملک کښ اسلامی نظام غواړو او په دے ملک کښ

شرعی نظام غواړو جی۔ د دوئ په نظام کښ فرق دے۔ زمونږه اولنئ خبره دا
(شور)
ده چه "اسلام ہمارا دین ہے"۔

ملک جهانزیب: پکار ده چه سر، دا دومره حکومت راغلے وے، تا پکښ د
(شور)
اسلامی نظام مطالبه کړے وے کنه۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دا نجم الدین صاحب چه کومه
خبره کوی ------------

جناب نجم الدین: سر! اسلام ہمارا دین ہے ------------

وزیر آبپاشی و آبنوشی: جناب سپیکر صاحب! دوئ چه کومه خبره کوی نو
مونږ ټول مسلمانان یو او زمونږ د پاکستان په آئین کښ دا موجود دی چه کوم
قانون چه شریعت سره ټکراؤ کوی، هغه قانون څوک نه شی استعمالولے۔ د
پاکستان آئین چه دے، په دے کښ دا واضح لیکلے دی چه دا نه شی کیدلے۔
داسے غیر اسلامی آئین او قانون چه د دے سره Contradiction کښ راځی نو
هغه نه Implement کیږی جی۔

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر صاحب! ----------

جناب سپیکر: په Constitution کښ کوره Provision شته دے۔ د هغے شروع
د څه نه کیږی؟ هغه هم د هغے نه کیږی۔ د بسم الله نه تے شروع کیږی۔ په
هغے کښ صفا دا ده چه دا اسلامی مملکت دے او کوم قانون چه د هغے برخلاف
وی بلکه ستا سره په خپل رولز کښ هم دی چه یو بل هم که راځی نو هغه هم
تاسو هغے کونسل ته لیږلے شئ۔ نو خبره دا ده چه دا خو Disputed خبره نه
ده۔ په دے وخت مه ضائع کوئ او خواه مخواه Political issues ترے مه
جوړوئ۔ جی ټول مسلمانان یو شکر الحمد لله۔

جناب اکرم خان درانی: په دے باندے جی ما قرارداد درکړے دے او زمونږ
گزارش دے چه دا اجلاس خو کیدے شی چه نن ختم شی او بیا چه کوم اجلاس
راخی چه په هغے کښی هغه پیش شی جی۔

جناب نجم الدین: سر! د 1973 آئین مطابق دِ په دے ملک کښی شرعی نظام نافذ
شی۔

جناب عبدالسبحان خان: سر! دا احمد حسن خان خو ډیر هوښیار سړے دے، که
داسے څه Legal خبره وے نو بیا به هغه Submit کوله خو که چرے نفاذ
شریعت دوئ هغه وائی چه هغه په باجوړ کښی او په بونیر کښی او په دیر کښی
او یا په باره کښی کوم د نفاذ شریعت د متوالو سره او د نفاذ شریعت د پتنګانو
سره څه شوی وو نو هغه د پاکستان آئین خو شروع د دے نه دے او بلکه دا خو
یو متفقه دا خبره ده چه په ختم نبوت د چا ایمان وی نو هغه به د پاکستان صدر
وی، هغه به د پاکستان وزیر اعظم وی، نو په دے زه نه پوهیږم چه نجم الدین
خان د هغے نه څه مقصد آخلی؟ هاں دوئ اکثر داسے کوی چه د پاسه لیبل په
بوتل بل څه لګیدلے وی او دننه پکښی څه بل څه وی۔

جناب نجم الدین: دے خو د شریعت نه مخالف روان دے جی۔ (قہقہے)

جناب عبدالسبحان خان: والله چه دوئ اوریدلی دی سر -----------

جناب نجم الدین: زه خو پرے پوهه نه شوم۔

Mr. Speaker: Honourable Haji Bahadar Khan Sahib, to please move his Resolution No. 9.

حاجی بہادر خان: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے
سفارش کرے کہ حلقہ پی ایف۔ 76 دیر میں عوام کی سہولت کے پیش نظر یونین کونسل

کی سطح پر یوٹیلٹی سٹورز قائم کئے جائیں"۔

حاجی عبدالرحمان خان: جناب سپیکر صاحب! په دے کښ زه لږ ترمیم پیش کوم، په ټوله صوبه کښ د یونین کونسل په سطح دِ یوټیلټی سټورز جوړ شي۔ سره د ترمیم او جی، په ټولو یونین کونسلونو کښ۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Resolution moved by Haji Bahadar Khan with amendment moved by Haji Abdur Rehman Khan may be passed?

(The motion was adopted.)

وزیر مواصلات و تعمیرات: پوائنٹ آف آرڈر، سر۔ یہ Amendment جو کہ آپ اس کیس میں بھی کر رہے ہیں جی، جیساکہ ورسک کا انہوں نے کہا ہے تو وہ تربیلہ والا بھی آپ اگر Add کرلیں ------------

جناب سپیکر: پکار دا ده چه دا Amended resolution به تاسو بیا Amendment سره لیکلے ورکوئ، دغه ته Movement اوشی، تاسو خو بالکل هم دغسے۔ اوس خو دا قرارداد پروت دے، دا به سیکرټریټ ته ځی، بیا به سیکرټریټ ئے Process کوی، نو مهربانی اوکړئ، Amendment لیکلے ورسره شامل کوئ او بیا ئے Move کوئ۔ نو چه Move کیږی Alongwith the amendment it will be passed.

جناب سرنگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! زما هغه قرارداد۔ ما ته څه سوال جواب او نه شو جی چه اوس ----------

جناب سپیکر: هغه خو Pending اوساتلے شو کنه، ورسره به Amendment پیش کوئ کنه جی۔ تاسو خو اوریدلے نه وو جوړے، زما خیال دے۔

Syed Manzoor Hussain, to please move his Resolution No. 12.

منظور حسین: جناب سپیکر صاحب! شکریه- زما عینکے ما نه ظاهر شاه خان

ستے وے پرون..........

Mr. Abdul Subhan Khan: Point of order, Sir.

ں محمد عدیل: جناب سپیکر! منظور صاحب کی تو منظور ہے۔

ب عبدالسبحان خان: دا باچا صاحب چه کوم قرارداد پیش کوی، جی داسے

ا هم په نمبر 21 باندے راغلے دے نو که دا مشترکه شی- نو په 21 نمبر باندے او

دے لسٹ کښې جی زما هم دے جی-

اب سپیکر: دهغه نه خو چا چشمے پټے کړے دی-

اب عبدالسبحان خان: نه نو خیر جی په ریکارډ راشی کنه جی .Kindly, Sir

اب سپیکر: اوس چه دا موجود دے په دے لسټ کښې کنه-

ناب عبدالسبحان خان: زما گزارش دا دے چه زه او باچا جی، دوی هم پیش

ړی او ورپسے زه که تاسو Support ورته وائی چه بیا پرے یو Resolution

نو دوه پهیرے نه شی پیش کیدے کنه جی-

ید منظور حسین: ما ته اجازت دے جی؟

ناب سپیکر: یو منٹ جی، یو منٹ-

جناب عبدالسبحان خان: 21 نمبر دے جی-

جناب سپیکر: باچا صاحب عینکے پیدا کړے جی؟

سید منظور حسین: جی، جی-

جناب سپیکر: ښه جی-

سید منظور حسین: "یہ اسمبلی، صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ چونکہ مردان ڈویژن دو اضلاع کے وسیع و عریض علاقے پر مشتمل ہے اور تا حال پاسپورٹ آفس نہ ہونے کی وجہ سے عوام کو دور دراز کے علاقوں سے پشاور کے چکر لگانے پڑتے ہیں جس سے نہ صرف وقت بلکہ غیر ضروری پیسوں کا ضیاع بھی ہوتا ہے جو کہ غریب عوام پر مالی بوجھ کا موجب بنتا ہے۔ لہٰذا مردان میں پاسپورٹ کا دفتر قائم کیا جائے"۔

جناب سپیکر: جی، تاسو Move کوی؟

جناب عبدالسبحان خان: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ مردان ڈویژن میں پاسپورٹ آفس قائم کیا جائے"۔

Explain تے کرم جی؟

جناب سپیکر: ریزولیوشن خو راغے کنہ جی۔ Is it the desire of the House that Resolution No. 12 and 21 moved by the Honourable Members, Manzoor Hussain Bacha and Abdul Subhan Khan be passed?

(The motion was adopted.)

Mr. Speaker: The 'Ayes' have it. Both the Resolutions are unanimously passed. Mr. Baz Muhammad Khan, to please move his Resolution No. 13. Baz Muhammad Khan, please.

جناب باز محمد خان: "یہ اسمبلی، صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکزی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ سابقہ حکومت کے وعدے کے مطابق بنوں کو سوئی گیس فراہم کی جائے"۔

محترم سپیکر صاحب! په دے باندے به زه یوه خبره اوکړم جی۔ ما د
بقه حکومت خبره کړے ده، دا مخکښې حکومت چه کوم تیر شوے دے، د
پلز پارټئ ګورنمنټ وو او په دے کښې مونږه د بنوں یوه جرګه جوړه کړے
او چیف منسټر صاحب سره مے په دے سلسله کښې لیدلی وو۔ چه
االبات وو، زمونږ Demands وو نو په هغه باندے مونږ ته دوئ دا یقین
ـانی راکړے وه چه په دسمبر 1996 کښې به مونږ ته او لکی مروت ته دوئ به
ـونی ګیس ورکوی جی خو ډیره د افسوس خبره ده چه دسمبر تیر شولو او
کومت مونږ ته اوسه پورے سوئی ګیس راکړے نه دے او انور سیف الله خان
م دا یقین دهانی راکړے وه چه مونږ به دغه لکی مروت او بنوں ته ورکوو
و اوسه پورے مونږ ته دا سوئی ګیس راکړے شوے نه دے۔

ابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! اس میں صرف لکی مروت اور بنوں نہیں
تھے' فیز-ون لکی مروت اور بنوں تھا اور فیز-ٹو کرک بھی تھا اس میں۔

ناب باز محمد خان: کرک پر تو میں بات نہیں کر رہا ہوں' اس پر محسن علی خان بات
کریں گے ---------

جناب سپیکر: Phase-II د پاره Amendment پکښې Move کوئ کنه۔ خیر دے
خه چل اوشو لو؟

نوابزادہ محسن علی خان: بس جی' اس میں کرک میں نے تو Include کر لیا۔

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر صاحب، محترمه بے نظیر بهټو صاحبه
چه لکی مروت ته راغلے وه نو هغے په جلسے کښې هم اعلان کړے وو چه
بنوں ډویژن ته او لکی مروت ضلع ته، په هغے جلسه کښې هم Announce
کړے وه او په هغے Prime Minister directive هم ده۔

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! مَیں بھی اس قرارداد میں ایک Amendment پیش کرتا ہوں۔ جب بنوں اور کوہاٹ کی سوئی گیس کا مسئلہ قراردادوں کے ذریعے پاس ہو رہا ہے تو ہمارے ضلع پشاور میں بھی تقریباً 90% دیہات جو ہیں، ان کو سوئی گیس میسر نہیں ہے تو جناب عالی، میری اس Amendment کو بھی قرارداد کی شکل میں لیا جائے اور ضلع پشاور کے جتنے دیہات بھی ہیں، ان کو سوئی گیس فراہم کی جائے۔

جناب نجم الدین: ښه جی، په دے کښې هم دغه شاملول غوارم، سفارش کوم مرکزی حکومت ته جی، محترمه بے نظیر بھټو ---------

جناب محمد ایوب خان آفریدی: جناب سپیکر! اس کو پورے صوبے کیلئے کریں۔

جناب نجم الدین: بس جی، دغه خبره ده۔

جناب سپیکر: زه خو دا وایم جی کنه، یو کس یو Amendment پیش کړی چه په ټولو باندے یو قرارداد شاملو و جی چه هغه خائیونه د پکښې ټول راشی۔

جناب نجم الدین: جناب سپیکر صاحب! زما دا درخواست دے جی چه تیر حکومت، د پاکستان پیپلز پارټئ حکومت د ملاکنډ ډویژن د پاره پائپونه هم هلته کښې رسولی دی او ښه کارهم شوے دے۔ اوس په دے موجوده حکومت کښې لږ په هغه کارکښې کمزوری راغلے ده۔ دے قرارداد کښې دا زما ترمیم ورسره شامل کړئ چه ملاکنډ ډویژن، مینګوره، سوات او دیر له د هم د سوئی ګیس انتظام اوشی او دا د هم پکښې شامل شی جی۔

حاجی محمد عدیل: محترم سپیکر صاحب! آپ بڑے مہربان سپیکر ہیں، آپ نے Resolutions میں Amendment کی اجازت دی ہے جس میں میرے خیال میں محسن علی خان تو بڑے قابل ہیں۔ میرے خیال میں آپ کو بھی پتہ ہے کہ اگر یہ روایت شروع

ہو جائے گی تو پھر Resolutions اپنی جگہ پر رہ جائیں گی کیونکہ Amendments کیلئے ایک یا دو دن پہلے پھر اس میں بھی آپ Relaxation دیں تو میں سمجھتا ہوں کہ اس رول پر اگر عمل کریں چونکہ ہماری جو قراردادیں ہیں، یہ آپ ایک دن پہلے Circulate کرتے ہیں، اگر کسی ممبر کو Amendment کرنی ہوتی ہے تو چاہئے کہ وہ پہلے آپ کو نوٹس دے دے، اگر اسی طرح ہر Resolution پاس ہوئی اور ہر معزز ممبر یہ کہے کہ میں اس میں یہ Amendment کرنا چاہتا ہوں تو وہ Resolution کی روح ہی ختم ہو جائے گی۔

جناب سپیکر: حاجی صاحب! I agree with you لیکن آپ یہ دیکھیں گے کہ میں صرف لکھتا ہوں کہ "Alongwith the amendments" اور یہ جو جو صاحبان یہاں پر بولتے ہیں، یہ صرف بولتے ہیں، کوئی بھی نہیں دے گا اور جن جن نے دیا ہے، وہی ہوگا بس، مجھے پتہ ہے ناں۔ یہ تو صرف یہاں، معافی چاہتا ہوں، بس ایک بات ہو جاتی ہے تو ہر ایک کہتا ہے د ټولو دا خیال دے چه ویش شروع دے، شابه پکښې لاس واچوه۔ داسې نه ده کنې دوئ له پکار وو، اوس زه خبره کوم جې چه د دوئ پته اولګی، تاسو له مخکښې دا سوچ نه راتلو؟ مخکښې به مو دا سوچ کړے وے چه چا چا ته دا تکلیف دے۔ خو چه دلته کښې یو آنریبل ممبر راپاسی او یوه خبره اوکړی، بیا ټول پرے راپاسئ چه دا خبره زما هم ده۔ که څوک د کوهی خبره اوکړی، ټول وائی زما کوهے دے۔ که څوک د سکول خبره اوکړی، سکول دے۔ دا طریقه خو نه ده۔ خو زه هم په دے سائیکالوجی باندے پوهه یم۔ د دے د پاره زه د خپل حاجی عدیل د تسلئ د پاره دا عرض کوم چه Practically ما ته پته ده چه دوئ نه Amendments لیکلی ورکوی زما سیکرټریټ ته او نه ورسره هغه کیږی۔ نو د دے پاره زه نے هاؤس ته Put کوم چه د دوئ تسلی اوشی۔

(تالیاں)

Is it the desire of the House that the Resolution moved by the Honourable Member , Baz Mohammad Khan , alongwith the amendments be passed?.

(The motion was carried.)

Mr . Speaker: The Resolution is passed along-with the amendments, unanimously.

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر صاحب! آپ نے تو نہایت مہربانی کی ہے کہ سب Resolutions move بھی ہو رہی ہیں، Pass بھی ہو رہی ہیں اور Amend بھی ہو رہی ہیں، کیا جناب سپیکر صاحب، یہ بھی آپ کچھ اس کے اوپر روشنی ڈال سکتے ہیں کہ ان Resolutions کا Fate کیا ہوگا؟

جناب سپیکر: وہ تو جس گورنمنٹ کے جس ادارے کے پاس جائے گی، وہ جانے اور میرا جہاں تک تعلق ہے، میں تو وہ ------------

جناب احمد حسن خان: جناب سپیکر صاحب! روشنی ڈالنا، آپ کے فرائض میں نہیں ہے اور یہ غلط کہہ رہے ہیں۔

جناب فتح محمد خان (وزیر جنگلات): جناب سپیکر صاحب! هسے زما ذاتی خیال دے جی تاسو په څنګه Ruling ورکوئ، هغے سره به زما اتفاق وی۔ زما خیال دا دے چه صوبائی اسمبلی خو هغه قسم قراردادونه یا هغه Resolutions پاس کولے شی جی لکه څنګه چه په دے کښ اوس په ورستئ کښ یو دوه درے راروان دی چه بنیادی طور د ټولے صوبے سره د هغے تعلق دے او هغے ته هلته کښ څه اهمیت ورکړے دے شی۔ که مونږه دغه شانتے پخپله حلقه وانز داسے خبرے کوو، پکار دا هم ده چه دلته کښ څه د هغے د پاره یا کمیټی

جوړه کړئ یا څه کسان وی چه هغه ګوری چه دا د حلقے حلقے خبره ده، که په هغے کښې څه خاص خبرے وی او هغه په جمع باندے د چا سره هلته ځی او څوک Discuss کوی نو د هغے به څه وزن وی- که مونږه معمولی خبره یا خاصے خبرے، ټولے په دغه یو قرارداد په شکل لیږو نو د دے خو به زمونږ د دے صوبے د قراردادونو څه اهمیت پاتے نه شی- خما په نزد باندے جی پکار دا ده چه د صوبے کوم مناسب قرارداد وی، هغے ته اهمیت ورکول پکار دی او دے باقی له بله څه طریقه جوړه کړئ، خو داسے طریقه زما په خیال زمونږه د دے صوبے، د ټولے اسمبلئ د ممبرانو یو قسم ډیر دغه دے، زه خو به ورته وایم چه توهین دے جی چه دا قسم قراردادونه مونږه لیږو- مهربانی جی، شکریه-

<u>جناب سپیکر</u>: دا خو د ممبرانو خپل صوابدید دے چه هغوی په څنګه طریقے باندے خپل کارته ترجیح ورکوی- ما ته خو چه کوم شے راشی او په رولز کښې د هغے Admissibility وی، زه ئے Admissible کړم او هاؤس ته ئے کیږدم- د هاؤس خوښه ده که تاسو ئے 'Yes' کوئ او که تاسو ئے 'No' کوئ، که تاسو ئے په Majority کوئ او که تاسو ئے په Unanimity کوئ- دا خو ستاسو Decision دے جی-

<u>وزیر جنګلات</u>: ما خو د ټولو ممبرانو نه سوال کړے وو، ما تاسو ته هسے ستاسو په Through باندے ونیلی وو- جی ستاسو په وساطت سره ما داسے ممبرانو ته ونیلی وو- ما اووئیل که مونږه ټول ممبران کښینو او مونږ په دے باندے یو متفقه خپله فیصله اوکړو که داسے یوه خبره وی چه هغه زمونږه د ټولے صوبے سره تعلق لری او د اکثریت سره تعلق لری او اهمه وی، چه هغے ته

مونږه بیا یوه خبره کوو او بیا په هغې زور هم ورکولے شو او هغې ته هغوی هم وزن ورکوی۔ جی ما داسې خبره کړے وه۔

جناب سپیکر: او دا ٹهیک خبره ده، بالکل ٹهیک ده۔ ستاسو Suggestion ډیر ښه دے جی خو ممبرانو صاحبانو باندے ده جی۔ فرید خان! تاسو څه وئیل؟ تاسو لاټ آن کړے وو، څه مو وئیل؟ Mr. Baz Mohammad Khan MPA, to please move his Resolution No. 17.

جناب باز محمد خان: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ سابقہ حکومت کے وعدے کے مطابق بنوں میں پاسپورٹ آفس قائم کیا جائے تاکہ بنوں کے عوام کا دیرینہ اور جائز مسئلہ حل ہو جائے"۔

جناب اکرم خان درانی: جناب سپیکر! دے کښې هم دغه شان زما هم دے۔ قرارداد نمبر 19 هم د دے سره یو ځائے کوئ؟

جناب سپیکر: نمبر 19 تاسو Move کړئ جی۔

جناب اکرم خان درانی: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے سفارش کرے کہ بنوں ڈویژن میں پاسپورٹ آفس قائم کیا جائے"۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Resolutions Nos. 17 and 19, moved by Baz Muhammad Khan and Muhammad Akram Khan Durrani, respectively, be passed?

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The Resolutions are passed unanimously. Honourable Muhammad Zahir Shah Khan, to please move his Resolution No. 18.

جناب محمد ظاہر شاہ خان: جناب سپیکر ! په دے کښې Misprint شوے دے یعنی زما دا کومه مسئله چه ده، دا د مرکزی حکومت سره تعلق ساتی جی نو ما خو خپل هغه قرارداد کښې دا ورکړی وو چه مرکزی حکومت ته د سفارش اوکړی۔ نو که تاسو ما ته اجازت راکړئ. زه به پکښې د "سفارش" الفاظ اووایم۔

جناب سپیکر: وړومبے تاسو جی Move کړئ چه په دے کښې دا الفاظ پاتے شوے دی، دا Amend کوم، نو تاسو له به Permission درکړم۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: ښه جی. ٹھیک شوه جی۔

جناب سپیکر: او جی۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ تھاکوٹ پل سے لاہور بشام تک شاہراہ قراقرم کی تعمیر میں یا کیمپوں کے لگانے میں جن لوگوں کی زمین استعمال میں لائی گئی ہیں اور انہیں تاحال معاوضہ نہیں دیا گیا ہے، انہیں فوری طور پر معاوضہ دینے کا انتظام کیا جائے"۔

جناب سپیکر ! په دے کښې زه صرف دا اضافه کول غواړم چه "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکزی حکومت سے سفارش کرے" نو که تاسو ما له اجازت راکړو نو چه داسے اووایم۔

جناب سپیکر: اووایئ۔

جناب محمد ظاہر شاہ خان: مہربانی جی۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکزی حکومت سے سفارش کرے کہ تھاکوٹ پل سے لاہور بشام تک شاہراہ قراقرم کی تعمیر میں یا کیمپوں کے لگانے میں جن لوگوں کی زمینیں استعمال میں لائی گئی ہیں اور انہیں تاحال معاوضہ نہیں دیا گیا ہے، انہیں فوری طور پر معاوضہ دینے کا انتظام کیا جائے"۔

جناب سپیکر: Put کویئ جی؟ Is it the desire of the House that the Resolution No. 18 alongwith the amendment moved by Muhammad Zahir Shah Khan, MPA, be passed?.

(The motion was carried.)

Mr. Speaker: The Resolution alongwith the amendment is passed. Honourable Haji Muhammad Adeel and Ali Afzal Khan Jadoon, MPAs, to please move their joint Resolution No. 44.

حاجی محمد عدیل: شکریہ، جناب سپیکر۔ "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکزی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ ہمارے صوبے کی بجلی کے خالص منافع سے جو واجبات اور بقایاجات واپڈا اور وفاقی حکومت کے ذمے بنتے ہیں، ان کی ادائیگی کی جائے اور آئندہ اس بات کو یقینی بنایا جائے کہ صوبے کو بجلی کا خالص منافع اے۔ جیاین قاضی فارمولے کے مطابق، قابل تقسیم محصولات اور گرانٹس بروقت اور باقاعدگی سے ملیں تاکہ ہمارا صوبہ اقتصادی مشکلات سے محفوظ رہے اور سٹیٹ بینک آف پاکستان سے قرضہ، اوورڈرافٹ لینے کی ضرورت پیش نہ آئے"۔

حاجی عبدالرحمان خان: حاجی صاحب هوښیار سړے دے خو دا پیسے پاتے کیږی مرکزی حکومت سره او دلته زمونږ صوبه د بینک نه په سود باندے پیسے اخلی۔ نو پکار دا ده چه کله مونږ ته پیسے واپس کیږی چه د هغے سره چه کوم مونږ سود ورکړے وی، چه هغه هم مرکزی حکومت په خان منی او هغه سود ورکوی۔ زه پکښې دومره ترمیم کوم۔

جناب سپیکر: جی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! علی افضل خان لالا نے مجھے Authorize کیا تھا

شاید آپ کو ملا ہے' اگر اجازت ہے تو میں پیش کر دوں۔

جناب سپیکر: ہاں جی۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: "یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ مرکزی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ ہمارے صوبے کی بجلی کے خالص منافع سے جو واجبات اور بقایاجات واپڈا اور وفاقی حکومت کے ذمے بنتے ہیں' ان کی ادائیگی کی جائے اور آئندہ اس بات کو یقینی بنایا جائے کہ صوبے کو بجلی کا خالص منافع اے جی این قاضی فارمولے کے مطابق' قابل تقسیم محصولات اور گرانٹس بروقت اور باقاعدگی سے ملیں تاکہ صوبہ سرحد اقتصادی مشکلات سے محفوظ رہے اور سٹیٹ بینک آف پاکستان سے قرضہ' اوورڈرافٹ لینے کی ضرورت پیش نہ آئے"۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Resolution moved by Haji Muhammad Adeel and Muhammad Ayub Afridi on behalf of Ali Afzal Khan Jadoon, be passed?

(The motion is carried.)

Mr. Speaker: The Resolution is passed unanimously.

Mr. Muhammad Adeel to please move his Resolution No. 45.

حاجی محمد عدیل: سپیکر صاحب! مشکور ہوں۔ "یہ صوبائی ---------

وزیر خوراک: جناب سپیکر صاحب! د حاجی محمد عدیل صاحب نوم تاسو غلط اخلئ۔

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر صاحب! میں بڑا غریب آدمی ہوں' خان نہیں ہوں۔ فرید' خان ہے' میں غریب آدمی ہوں۔ بشیر' خان ہے' فرید' خان ہے' میں تو غریب آدمی ہوں۔ وہ میرا دوست ہے۔

جناب احمد حسن خان: آپ نے ایک معزز ممبر کا نام غلط لیا تھا' انہوں نے دونوں معزز ممبران کے نام غلط لئے ہیں۔

حاجی محمد عدیل: فرید خان اور بشیر خان کا بڑا ذکر ہوتا ہے -------

وزیر خوراک: وہ بھی آپ کی وجہ سے۔

حاجی محمد عدیل: گپ کا معاملہ مجھ پہ نہ تھونپیں۔ (قہقہہ)

وزیر خوراک: آپ اتنے خوش ہیں کہ پھولے نہیں سمار ہے ہیں۔ (قہقہے)

حاجی محمد عدیل: جناب سپیکر! یہ اسمبلی صوبائی حکومت سے سفارش کرتی ہے کہ وہ وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرے کہ بندوبستی علاقے کے لوگ اگر قبائیلی علاقے کے لوگوں کے ساتھ کسی قسم کا لین دین کرتے ہیں تو تنازع کی صورت میں تمام قانونی اقدامات بندوبستی علاقوں میں ملک کے مروجہ قانون کے مطابق ہونے چاہئیں کیونکہ موجودہ قانون کی رو سے پولیٹیکل انتظامیہ شہریوں کو وارنٹ کے ذریعے جرگوں کے سامنے پیش کرکے انہیں ان جرگوں کے فیصلے کو قبول کرنے پر مجبور کرتی ہے"۔

جناب سپیکر! میں ذرا اس سلسلے میں عرض کروں گا--------

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! اسی طرح میری بھی ایک قرارداد ہے' وہ بھی اس کے ساتھ لے لیتے ہیں۔

بیگم نسیم ولی خان: دا مختلف دے۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: وضاحت فراہم کړے دے۔ (شور)

بیگم نسیم ولی خان: نہ' پہ دے کښې وضاحت دے جی۔

حاجی محمد عدیل: نہیں' یہ ایسا ہے جی جناب سپیکر' کہ چونکہ ہمارے قبائلی بھائی آج کل Settled area میں رہتے ہیں۔ یہاں ووٹ بھی درج کرتے ہیں' الیکشن بھی لڑتے ہیں'

ان کے گھر بھی یہاں ہیں، ہمیں بڑی خوشی ہے تو یقیناً جب وہ ایک معاشرے میں رہتے ہیں تو ان کے ساتھ کوئی نہ کوئی کاروبار مقامی لوگوں کا ہوتا ہے جو ہم Settled area کے ہیں۔ کاروبار اچھے لوگ بھی کرتے ہیں' کاروبار میں اختلافات بھی پیدا ہو جاتے ہیں۔ جب کوئی اختلاف پیدا ہوتا ہے تو میرا وہ قبائلی بھائی بجائے اس کے کہ مقامی عدالتوں میں اپنے حقوق کیلئے جنگ لڑے' مقامی قوانین کے مطابق وہ سیدھا چلا جاتا ہے اپنے پولیٹیکل ایجنٹ کے دفتر یا اسسٹنٹ پولیٹیکل ایجنٹ یا پولیٹیکل تحصیلدار کے پاس اور ان سے جا کر کہتا ہے کہ جناب آپ وارنٹ جاری کریں۔ تو وہاں سے وارنٹ جاری ہو جاتا ہے اور یہاں کی پولیس یا پولیس کی مرضی کے بغیر ان کو گرفتار کر کے قبائلی جیل میں بھیج دیا جاتا ہے اور وہاں پھر اسسٹنٹ پولیٹیکل ایجنٹ یا تحصیلدار ان کو Pressurize کرتا ہے کہ تم جرگہ کا فیصلہ مانو۔ جناب سپیکر' اس وقت کوئی Written document بھی نہیں ہوتا۔ اکثر ایک ہی خاندان کے لوگ یہ کہتے ہیں کہ جی میں گواہی دیتا ہوں۔ اس میں ایک بڑی عجیب بات ہے' اگر فرض کیا کہ ان کا کاروباری تنازعہ میرے ساتھ ہے تو جس وقت وہ وارنٹ جاری کرتے ہیں' میرے بھائی' میرے کزن' میرے بھتیجے' میرے چچا' میرے ماموں' سب کے نام جاری کر دیتے ہیں جن کا میرے کاروبار میں کوئی نہ حصہ ہے' نہ تعلق ہے لیکن اگر وہ محسوس کرتے ہیں کہ میں اس پوزیشن میں نہیں ہوں' میری مالی حالات صحیح نہیں ہیں اور بشیر خان کی زیادہ بہتر ہے تو وہ کہیں گے کیونکہ ایک ہی نیشنل پارٹی کا ہے' اس کو بھی اس وارنٹ میں شامل کر دو۔

وزیر آبپاشی و آبنوشی: حاجی عدیل صاحب کو میرے خیال میں مجھ سے بہت زیادہ محبت ہوگئی ہے' ہر وقت میرا نام لیتے ہیں اور نیشنل پارٹی کی بات کی ہے۔ ایک طرف تو کہتے ہیں' بھائی' چچا' ماما اور رشتہ دار اور ساتھ ہی نیشنل پارٹی کا نام لیتے ہیں۔ میرے خیال میں اس میں ذاتی تعلقات آتے ہیں۔

حاجی محمد عدیل: بشیر میرا چھوٹا بھائی ہے جناب سپیکر، تو میں یہ کہہ رہا ہوں کہ ------

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! یہ چھوٹا بھائی ہے یا بڑا بھائی ہے؟ (شور)

وزیر آبپاشی و آبنوشی: میں چھوٹا بھائی ہوں جی' یہ مجھ سے بڑے ہیں۔

حاجی محمد عدیل: میرا چھوٹا بھائی ہے جی۔ اچھا جناب سپیکر' اب بال تو آپ کے بھی سفید ہوگئے ہیں حالانکہ آپ بھی عمر میں چھوٹے ہوں گے' بشیر کے سفید ہو گئے ہیں۔ جناب سپیکر' تو یہ ایک بڑا عجیب مسئلہ ہے اور ہم لوگ حقیقت ہے کہ مصیبت میں ہے اور اس مسئلے پر کئی مرتبہ ایسے حالات پیدا ہو چکے ہیں کہ بدمزگی بھی پیدا ہو چکی ہے۔ تو میں سمجھتا ہوں کہ اس معاملے میں ایک بڑی Clear cut policy ہونی چاہئے۔ اگر کوئی کاروباری Agreement اس Settled area میں ہوتا ہے اور اس کے Documents بھی Settled area کے ہیں' اوتھ کمشنر یا کسی عدالت کے دستخط ہیں' تو یہاں کے قانون کے مطابق فیصلہ ہونا چاہئے یا اگر میں جا کر وہاں پولیٹیکل ایجنٹ یا کسی ایجنسی میں جا کر ان کے ساتھ معاہدہ کرتا ہوں اور اس کے پاس اسٹامپ پر اس وقت کے پولیٹیکل ایجنٹ یا اسسٹنٹ پولیٹیکل ایجنٹ کی عدالت کا کوئی ثبوت ہے' تو ٹھیک ہے پھر وہ مجھے جرگے کے سامنے پیش کریں۔ تو یہ ایک بڑی Simple ' جائز اور منصفانہ بات ہے اور یقیناً ہاؤس میری تائید کرے گا۔

جناب محمد اورنگزیب خان: جناب سپیکر صاحب! میں معافی چاہتا ہوں۔ قانونی وضاحت کیلئے عرض ہے' میں مخالفت نہیں کر رہا اس قرارداد کی۔ جیساکہ حاجی صاحب نے فرمایا کہ اگر ایک آدمی Settled area کا ہے اور ایک ٹرائبل کا ہے تو اس بارے میں سپریم کورٹ کی بھی رولنگ ہے' 1965, Supreme Court Page No. 324 اور ایک ہماری پشاور ہائیکورٹ کی رولنگ ہے' 1991, Peshawar PLD Page No. 10 وہ انہوں نے Hold کیا ہے کہ اگر کوئی ایک شخص Settled Area کا ہے اور ایک Tribal Area کا

ہے تو وہ مقدمہ Settled Area میں چلے گا' Tribal Area کا' پولیٹیکل انتظامیہ کا کوئی اختیار نہیں ہے' باقی مرضی آپ کی ہے۔ میں نے ایک پولیٹیکل Legal position کی واضح کر دی ہے۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: سر! اس سلسلے میں میں ایک Request کروں گا جی۔ میرے حلقہ کا اسی طرح کا ایک کیس تھا' میں عرض کرتا ہوں ایک سیکنڈ کیلئے -------

جناب سپیکر: یو سیکنڈ' ستاسو نه مخکښې باز محمد خان پاسیدلے وو چه هغه خبره اوکړي بیا تاسو اوکړئ' بیا به هغوی اوکړي۔

جناب محمد ایوب خان آفریدی: ٹھیک شوه جی۔

جناب باز محمد خان: محترم سپیکر صاحب! حاجی عدیل صاحب چه کوم قرارداد پیش کړو جی' زمونږ د بنوں سره هم دوه ټرائبل ایریاز په باؤنډری باندے پراته دی' جی ساؤتھ او نارتھ او هم دغه مسئله کښې مونږ ته هم هلته کښې دغه شان پیښه ده جی۔ پولیټیکل ایجنټ جی هلته وارنټ جاري کړي او خلق د دے خانے نه بوځي او هلته ایجنسئ کښې نے کښینوي او ډیر تکلیف ده امروي دغه چه دلته نه بیا قانوني شکل ورته ورکړے شي۔ دا قرارداد چه دوئ کوم پیش کړے دے نو مونږ دے سره ټول اتفاق کوو۔

بیگم نسیم ولی خان: محترم سپیکر صاحب! یوه خبره۔ هغه پکښې قانوني حواله ورکړه' د سپریم کورټ او د هائیکورټ فیصله ئے پکښې اووے۔ مطلب د دے خبرے دا شو چه دا فیصلے شتے یعني که مونږ سفارش کوو نو سفارش پکار دے چه د دے خبرے اوکړو چه کومه فیصله د سپریم کورټ او د هائیکورټ راغلے ده او پرته ده' په هغے د په سختئ عملدرآمد اوشي یعني فیصله خو پرته ده' هغه پکښې Already حواله ورکړه۔ د پی ایل ډی حواله ئے پکښې

ورکړه او د سپریم کورټ- تاسو خو په دغے کیسونو ډیر ښه پوهیږئ- پکار دا دی چه صوبائی حکومت ته دا سفارش اوکړو، مرکزی حکومت خو دے کښ اوس نه راځی- صوبائی حکومت ته داسے څه خبره اوکړو چه د سپریم کورټ او د هائیکورټ په هغے فیصلوں باندے د په سختئ عملدرآمد اوشی او کوم پولیټیکل حکام چه دی، هغه د د دے حرکت نه منع کړے شی-

جناب محمد ایوب خان آفریدی، سر! میں بی بی کے ساتھ اتفاق کرتا ہوں۔ انہوں نے بڑی اچھی بات کہی۔ میرے حلقے کا ایک آدمی، محمد شریف جدون جس کا نام ہے جناب، اسی طرح اس پر یہ کیس بنایا گیا ہے۔ اس کو غلنئی لے جا کر بند کیا گیا ہے۔ پندرہ دن وہ جیل میں رہا ہے۔ اس کے بعد اس کی ضمانت کی۔ ایبٹ آباد ہائیکورٹ میں اس کا چھ مہینے کیس چلا۔ انہوں نے اسی پی ایل ڈی کا حوالہ دیا ہے جناب، سپریم کورٹ کا بھی۔ تو میں یہ عرض کرتا ہوں کہ یہ قانون موجود ہے لیکن اس کیلئے ڈائریکشن دی جائے یا اس پر عمل کرایا جائے کہ جو ہمارے پولیٹیکل ایجنٹ حضرات ہیں یا کمشنر ہیں، ان کو یہ کہا جائے کہ اس حوالے سے ان لوگوں کو وہاں پر نہ لے جایا کریں، یہاں Settled area میں ان پر مقدمات چلائے جائیں۔

حاجی محمد عدیل، جناب سپیکر! میں احترام کرتا ہوں اپنے بھائی اورنگزیب کا کیونکہ قانون کے حوالے سے ان کی معلومات یا آپ کی معلومات زیادہ ہوں گی لیکن عملاً ایسا نہیں ہے جی۔ اس وقت بھی پشاور ہائیکورٹ میں کئی کیسز ہیں اور عمل یہ ہوتا ہے کہ آج تک ایک تھوڑی سی Relaxation انہوں نے دی ہوئی ہے کہ اگر وہ آدمی جس کو گرفتار کرنے کیلئے وہ آتے ہیں، اگر وہ گرفتار کسی وجہ سے نہ ہو سکے یا اپنے آپ کو بچالے، اس صورت میں وہ کسی لوکل عدالت میں جاتا ہے اور اس وارنٹ کے خلاف ایک دعویٰ دائر کرتا ہے۔ اگر وہ مجسٹریٹ لیول کی عدالت ہے، اگر مجسٹریٹ لیول کی عدالت کسی نہ کسی وجہ سے

کہہ دے کہ یہ وارنٹ صحیح ہے تو پھر اسے اسسٹنٹ پولیٹیکل ایجنٹ کی عدالت میں جانا پڑتا ہے۔ تو اس وقت بھی پشاور ہائیکورٹ میں بہت سے کیس ہیں۔ میں سمجھتا ہوں اگر سپریم کورٹ نے یہ فیصلہ کیا ہے تو یہ تو بڑی اچھی بات ہے۔ یہ تو میری قرارداد کو زیادہ مضبوط بناتی ہے۔ تو میں سمجھتا ہوں کہ اس کو ضرور منظور کیا جائے۔

جناب سپیکر: دا یو عرض تاسو ته اوکړم۔ قانوني خبره چه کومه اوکړه زما ورور اورنګزیب خان، قانوني پوزیشن بالکل شته۔ تر دے حده پورے چه که دلته کښې یو سړي پسے وارنټ وي نو هغه به دلته مجسټریټ سره پیش کیږي بیا د مجسټریټ خوښه ده۔ مخکښې دا پوزیشن وو چه ضمانت به نه کیدو بیا په هغے کښې امینډمنټ اوشو او بیا پکښې یو Specific amended provision راغے نو بیا نے څه ته Permission ورکړو چه په Low forum به کیږي، بعضے کیسز کښې به سیشن جج ته بیا Pre-arrest bail کیدو۔ خو تاسوئے د قانون شته او نشته خبره بالکل نه چهیړئ خکه چه د سپریم کورټ مختلف بنچز وي۔ یو بنچ یوه فیصله اوکړي، بل بنچ بله فیصله کوي۔ یو Agree کوي، بل نے Disagree کوي۔ دا په دے بلا او Day to day changes راځي۔ ستاسو پرابلم صرف او صرف دا دے چه دوئ وائي چه Settled area خلقو سره چه په Settled area کښې نے څه خبره اوشي نو هغه پکار ده چه د Settled law مطابق باندے د دغه اوشي۔ که په ټرائبل ایریا کښې زمونږ یو سړی هلته څه ایګریمنټ اوکړي نو هلته کښې هغوی څه کوي؟ د هغوی خپل کار دے که ایف۔سی۔آر چلوی که جرګه سسټم چلوی که داسے په فاټا کښې اوکړي۔ نو تاسو دا قانوني حوالے او رولنګز او دا قصے په خپل ځائے پریږدئ۔ ستاسو Grievance صرف دا دے چه ستاسو سره زیاتے دا کیږي چه د

Settled area سرے وی او په Settled area کښې یو کار اوشی، پکار ده چه هغه که دیوانی وی، دیوانی عدالت ته لاړ شی او که فوجداری وی نو فوجداری عدالت ته لاړ شی او قانون په مطابق د کارکیږی نو دا به بهترین صورت وی۔

نوابزادہ محسن علی خان: جناب سپیکر! گزارش یہ ہے کہ جو کچھ آپ نے فرمایا ہے' یہ بالکل درست ہے۔ میرے خیال میں بیگم صاحبہ نے جو کہا ہے کہ Why should we recommend it to Federal Govt? سوال یہ ہے جناب سپیکر صاحب، چیف سیکرٹری اس صوبے کا ہے' ہوم سیکرٹری اس صوبے کا ہے، کمشنرز Also یعنی ٹھیک ہے جی کہ Governor and Chief Minister, both share this situation مگر یہ مسئلہ جو ہے It can be resolved within the province then why can,t we make a resolution?

جناب سپیکر: په دے کښې محسن علی خان، تاسو اوس خواه مخواه هغه دغه پکښې راوباسئ بعضے وختے۔ دا گورئ جی دا Tribal territories باره کښې چه تاسو څومره خبرے کوئ نو دا د فیډرل گورنمنټ سبجیکټ دے۔ ستا چیف سیکرټری په دے Purpose کښې ستا د گورنر ماتحت دے، He is not subordinate to your Chief Minister, not at all. Even Political Agent is not subordinate for that matter to your Chief Secratry, neither to your Chief Minister. دا ټهیک ده چه ستاسو په وانتا ئے Transfer/posting کیږی خو تر څو پورے چه د ټرائبل ایریا تعلق دے، هغه Directlly Federal Government ته راځی۔ فیډرل گورنمنټ ته تاسو خپل سفارش کوئ او په پرائیویټ طریقے سره تاسو چیف سیکرټری سره یا دغه سره For that

داسے نے Legal side خو matter you can talk to the Governor even اوکړئ۔

<u>حاجی عبدالرحمان خان</u>: جناب سپیکر صاحب! دے ضمن کښې یو عرض کوم۔ هر کله چه پولیټکل والا لیکل کوی نو د هغه ایجنسئ نه ئے لیکی او دلته خاصه دار راستوی او د دے خائے نه، د پیښور نه خلق بوځی۔ زه په یوه جرګه کښې ووم د نن نه شپږ کاله وړاندے، په هغه جرګه کښې اسسټنټ کمشنر زمونږ چیئرمین وو، دوه مونږ ممبران د پیښور نه وو او دوه د علاقه غیر نه وو او په کوهاټ کښې هغه جرګه وه۔ هغوی اووئیل چه شپږ لکهه روپئ ستا په تبنتولو زما لګیدلے دی، دا به اول راکوے۔ ما وئیل لهذا زه داسے جرګه کښې نه کښینم، اسسټنټ کمشنر صاحب، ته ناست یے او ستا په روبرو دا خبره دوئ کوی چه ستا په تبنتولو زما شپږ لکهه روپئ لګیدلے دی۔ شپږ لکهه مے وے، شپږ لکهه په تبنتولو او شپږ لکهه د راله نه دی راکړی، اتلس لکهه ئے ترے جوړے کړے وے۔ نو دا خبره ده چه په سختئ سره دغه پکار دے مرکزی حکومت ته چه پولیټیکل ایجنټان د د هغه خائے مسئله هم هلته فیصله کوی خو دا د نه کوی چه دروغ اووائی چه د پیښور مسئله د هلته حسابوی۔ نه د پیښور مسئله به پیښور کښې وی او د هغه خائے مسئله به هلته وی۔

<u>Mr. Speaker:</u> Is it the desire of the House that the Resolution No. 45, moved by Haji Muhammad Adeel Khan, MPA, may be passed?

(The motion was carried.)

<u>Mr. Speaker:</u> The Resolution is passed. Arbab Muhammad Ayub Jan Khan, MPA, to move his Resolution No. 46.

ارباب محمد ایوب جان: جناب سپیکر صاحب! یہ اسمبلی صوبائی حکومت کی وساطت سے وفاقی حکومت سے اس امر کی سفارش کرتی ہے کہ چونکہ صوبہ سرحد کے بندوبستی علاقے کے عوام اور پشاور شہر کے عوام بالخصوص قیمتی انسانی جان و مال کے ضیاع، چوری، ڈکیتی اور دہشت گردی اور اغوا برائے تاوان کی وجہ سے خوف میں مبتلا ہیں اور غیر یقینی صورت حال سے دوچار ہیں جس کی بنیادی وجہ قبائلی علاقہ جات ہیں جن پر تعزیرات پاکستان کے ضابطہ فوجداری اور دیگر شہری قوانین کا اطلاق نہیں ہوتا جس کی وجہ سے جرائم پیشہ افراد قبائلی علاقہ میں آزاد گھومتے پھرتے رہتے ہیں اور فاٹا کے علاقے تک قوانین وسیع تعداد کی ضروریات کو پورا کرنے کیلئے ناکافی ہے۔ لہذا آئین کے آرٹیکل (5) 247 کے تحت صدارتی ضوابط کے ذریعے دفعہ 365 الف میں اغوا برائے تاوان کیلئے مقررکردہ پھانسی کی سزا کو فاٹا کے علاقے تک وسیع کیا جائے"۔ شکریہ جناب عالی۔

Mr. Speaker: Is it the desire of the House that the Resolution moved by honourable Member, Arbab Muhammad Ayub Jan Khan may be passed?

(The motion was carried)

Mr. Speaker: The resolution is passed.

اب میں اجلاس کے متعلق جناب گورنر صاحب، صوبہ سرحد کا فرستادہ فرمان پڑھ کر سناتا ہوں،

"In exercise of the power conferred by Clause (b) of Article 109 of the Constitution of the Islamic Republic of Pakistan, I, Lieutenant General (Rtd) Muhammad Arif Bangash, Governor of the North West Frontier Province hereby order that the Provincial Assembly

shall stand prorogued on the 2nd July, 1997 to such date as may here-in-after be fixed.

اس فرمان کی رو سے اجلاس غیر معینہ مدت تک کیلئے ملتوی کیا جاتا ہے۔ Thank you.

(اسمبلی کا اجلاس غیر معینہ مدت کیلئے ملتوی ہو گیا۔)